

grenza



bernard beckett

BERNARD BECKETT

GENEZA

www.virtual-project.eu

Traducere din limba engleză
IOAN IULIAN CRIȘAN

Genesis
© Bernard Beckett, 2009
Publicată pentru prima dată în Marea Britanie de
Quercus Publishing Pic



RAO International Publishing Company

2009

Pentru René, Immanuel, Ludwig și Alan

PRIMA ORĂ

Anax o luă pe coridorul lung. Nu se auzea nimic altceva decât șuieratul fin al filtrului de aer de deasupra. Luminile ardeau slab, conform noilor reglementări. Își amintea zile mai luminoase, însă nu vorbea niciodată despre ele. Era unul dintre Păcatele Mari să te gândești la lumină drept calitate a trecutului.

Anax ajunsese la capătul coridorului, apoi o coti la stânga. Se uită la ceas. Or fi văzând-o că se apropie sau, cel puțin, așa se zvonea. Ușa se deschise încet, la fel ca tot ce era în Zona Academiei.

— Anaximander?

Anax încuviință din cap.

Comisia era alcătuită din trei Examinatori, așa cum prevedeau reglementările. Slavă Domnului! Amănuntele examinării erau păstrate secret, iar zvonurile circulau cu repeziciune printre candidați.

„Imaginația este copilul bastard al și al nepăsării”, îi plăcea tutorelui ei Pericle să spună, iar apoi adăuga întotdeauna: „Nu că aş avea eu ceva împotriva bastarzilor”.

Anax își iubea tutorele. Nu îl va dezamăgi. Ușa se închise în urma ei.

Examinatorii stăteau la o masă înaltă, cu pupitrul întunecat din lemn șlefuit.

— Fă-te comod, vorbi Examinatorul din mijloc.

Era cel mai mare dintre cei trei, mai înalt decât toți pe care îi văzuse Anax vreodată. Ceilalți păreau bătrâni și slabi în comparație cu el, însă simțea ochii cercetători și necruțători ațintiți asupra ei. Astăzi nu va presupune nimic. Distanța

dintre ei era evidentă. Anax știa că interviul va fi înregistrat.

EXAMINATORUL: Au fost alocate cinci ore pentru examinarea ta. Poți să ceri clarificări în caz că nu înțelegi vreuna dintre întrebări, însă nevoia de a face asta va fi luată în calcul la judecata finală. Înțelegi asta?

ANAXIMANDER: Da.

EXAMINATORUL: Vrei să mai întrebi ceva înainte să începem?

ANAXIMANDER: Mi-ar plăcea să vă întreb care sunt răspunsurile.

EXAMINATORUL: Îmi pare rău. Nu prea înțeleg...

ANAXIMANDER: Glumeam.

EXAMINATORUL: O! înțeleg.

O idee neinspirată. Nici măcar un strop de înțelegere de la vreunul dintre ei. Anax se întrebă dacă ar fi mai bine să-și ceară scuze, însă nu mai apucă.

EXAMINATORUL: Anaximander, timpul tău începe acum. Cinci ore pe subiectul ales. Viața și epoca lui Adam Forde, 2058-2077. Adam Forde s-a născut în anul 7 al erei Republicii lui Platon. Poți să ne explici circumstanțele politice care au condus la formarea Republicii?

Era o păcăleală? Subiectul lui Anax preciza clar că aria ei de specializare acoperea doar anii de viață ai lui Adam. Propunerea fusese acceptată de către comitet fără vreo modificare. Firește că știa câteva lucruri și despre contextul politic, toată lumea știa, însă asta nu era aria ei de pregătire. Era în stare doar de o prezentare de clasă, cunoscută oricărui student. Nu așa trebuia să înceapă. Să se încumete să conteste subiectul dat? Se așteptau oare să-l conteste? Sfredeli cu privirea fețele lor în căutarea unor indicii, însă ei erau neclintiți ca o stâncă.

EXAMINATORUL: Anaximander, ai înțeles întrebarea?

ANAXIMANDER: Desigur. Îmi pare rău. Sunt doar... nu contează...

Anaximander încercă să-și alunge grijile din minte. Cinci ore. Suficient timp ca să arate cât știe.

ANAXIMANDER: Povestea începe la sfârșitul celui de-al treilea deceniu al noului mileniu. La fel ca în fiecare eră, nu erau puțini cei care anunțau sfârșitul lumii. Încercările timpurii în domeniul ingineriei genetice înspăimântaseră sectoare largi ale comunității. Economia mondială încă avea la bază țigeliul, iar concluzia la care ajungeau treptat cu toții era aceea că terminarea lui va duce la o criză dezastruoasă.

Ceea ce era atunci cunoscut sub numele de Orient Mijlociu rămăsese o zonă brăzdată de convulsii politice, iar Statele Unite – voi folosi denumirile din acea vreme pentru consecvență – se avântaseră într-un război despre care mulți credeau că nu-l puteau câștiga, cu o civilizație pe care nu o înțelegeau. Interesele ei erau promovate ca fiind democratice, însă în realitate definiția democrației era îngustă și idiosincronică, reprezentând ceva infim.

Fundamentalismul era în creștere în ambele tabere, iar primele incidente clare ale Terorismului Vestic în Arabia Saudită, în 2032, au fost văzute de mulți ca fiind scânteia unui foc ce nu avea să mai fie vreodată stins. Europa fusese acuzată că și-a pierdut balanța morală, iar răzcoalele pentru independență din 2047 treceau drept dovezi suplimentare ale decăderii secolului. Afirmarea Chinei pe plan internațional și așa-numita ei „diplomație activă” alimentau frica declanșării unui nou conflict global.

Expansiunea economică amenința mediul natural peste tot în lume. Biodiversitatea se micșorase la măsuri nemaiîntâlnite, iar ultimii oponenți ai Modelului Accelerat de Schimbare Climatică fuseseră convertiți cauzei de către furtunile de nisip din 2041. Pe scurt, lumea se

confrunța cu numeroase provocări și, spre sfârșitul celei de-a cincea decade a secolului curent, discursul public era dominat de o stare de frică și pesimism.

Firește, este ușor să fii înțelept când știi cum au decurs evenimentele, însă din punctul nostru de vedere este clar că populația nu trebuia să se teamă de nimic decât de frica însăși. Adevăratul pericol cu care omenirea se confrunța în acea perioadă era diminuarea propriului spirit.

EXAMINATORUL: Definește spiritul.

Vocea Examinatorului era atent modulată, genul de efect care putea fi obținut cu cele mai ieftine filtre. Numai că Anax nu auzea tehnologia, ci pur și simplu controlul.

Fiecare pauză, fiecare clipire de nesiguranță: Examinatorii le observau pe toate. Cu siguranță, asta era felul în care decideau. Brusc, Anax se simți incapabilă. În minte încă îi răsunau ultimele cuvinte ale lui Pericle: „Vor să vadă cum răspunzi provocării. Nu ezita. Vorbește ca să te faci înțeleasă. Ai încredere în cuvinte”. Și atunci suna atât de simplu! Acum fața i se încordă și trebuia să își găsească cuvintele, bâjbâind după ele, așa cum cineva își caută un prieten într-o mulțime de oameni, mereu cu frica în sân.

ANAXIMANDER: Prin „spirit” vreau să spun ceva despre dispoziția dominantă a acelor vremuri. Spiritul omenesc este capacitatea de a face față nesiguranței viitorului cu curiozitate și optimism. Este încrederea că problemele și diferendele pot fi rezolvate. Este un fel de încredere. Și este fragilă. Poate fi eclipsată de frică și de superstiții. În anul 2050, când conflictul s-a declanșat, lumea trecea prin vremuri înfricoșătoare și superstițioase.

EXAMINATORUL: Spune-ne mai multe despre aceste superstiții.

ANAXIMANDER: Superstiția este nevoia de a vedea lumea în parametri simpli ai cauzei-efect. După cum am spus deja, fundamentalismul

religios era în creștere, însă nu la acest gen de superstiții mă refer. Superstiția care stăpânea atunci era credința în temeuri simple.

Chiar și cel mai simplu eveniment este inclus într-o textură complicată de rearanjări și posibilități, însă mintea omenească nu poate cuprinde o asemenea complexitate. În vremuri tulburi, când credința în zei simpli cedează, un cult al conspirației se ridică. La fel a fost și atunci. Incapabili să atribuie dezastrul sorții, incapabili să-și accepte nimicnicia, oamenii au început să caute monștrii din mijlocul lor.

Cu cât mass-media împrăștia mai multă frică, cu atât mai mult își pierdeau oamenii capacitatea de a crede unul în altul. Pentru fiecare bolnav nou care se ivea între ei, presa crease o explicație, iar explicația avea întotdeauna o față și un nume. Oamenii ajunseseră să se teamă și de cel mai apropiat vecin. La nivel de individ, comunitate și națiune, oamenii căutau indicii privind intențiile mârșave ale celorlalți; și le găseau oriunde le căutau, atingându-și scopul.

Aceasta era provocarea cu care s-au confruntat oamenii acelor vremuri, anume aceea de a avea încredere unul în celălalt. Iar ei au pălit în fața ei. La asta mă refer când spun că au avut de-a face cu diminuarea spiritului.

EXAMINATORUL: Mulțumim pentru clarificare. Acum te rugăm să te întorci la evenimentele acelor vremuri. Cum s-a ajuns la consacrarea Republicii?

După cum prevestise Pericle, propria voce o susținea. Asta o făcea să fie un candidat atât de bun. Gândurile îi urmau cuvintele sau cel puțin așa explica el. „Toți sunt diferiți, iar ăsta e talentul tău.” Așadar, deși istorisirea pe care o spunea era învechită și examinată prea des, Anax se trezea îmbrăcând-o în cuvinte noi, câștigând încredere cu fiecare propoziție.

ANAXIMANDER: Primul foc al Ultimului Război a fost tras în urma unei neînțelegeri. S-a întâmplat pe 7 august 2050. Alianța japonezo-chineză petrecuse optsprezece luni încercând să asambleze o coaliție cu scopul de a supraveghea proiectul de răspândire a sulfului, în speranța că efectele de captare a căldurii ale carbonului atmosferic puteau fi contracarate. Faptul că această coaliție nu putea avansa se datora în mare parte neîncrederii pe care am menționat-o. Statele Unite blocaseră inițiativa, crezând că aceasta face parte dintr-un plan mai mare de stabilire a unei noi ordini internaționale, iar China, în schimb, credea că Statele Unite accelerau în mod voit schimbarea climatică, încercând să spulbere economia chineză. În felul previzibil în care aceste evenimente s-au desfășurat, China nutrea un plan pentru o acțiune unilaterală secretă.

Avionul doborât în spațiul aerian al Statelor Unite în Pacific fusese angajat în prima încercare de răspândire a sulfului, deși, după cum știm cu toții, Statele Unite au continuat să susțină că acesta fusese un avion inamic.

EXAMINATORUL: Este mai bine să presupui că noi nu știm nimic.

Anax făcu o plecăciune în semn de scuză, simțindu-și obrajii cum i se înroșesc de rușine. Așteptă un semn că poate continua, însă nu apărură niciunul. În orice altă circumstanță ar fi protestat împotriva insolenței lor.

ANAXIMANDER: Baza puterii lui Platon se trăgea din interesele lui economice globale. Și-a făcut averea inițială din tehnologia cu hidrogen și a îmbinat asta cu investiții înțelepte în industria curățării biologice. Cu averea și legăturile lui, Platon era în situația să prevadă mai bine decât mulți urmările probabile ale unui conflict crescând între superputeri. Om prudent din fire, el și-a transferat banii spre un grup de insule de la capătul lumii, cunoscute atunci sub numele de Aotearoa.

În momentul declarării războiului, el și asociații lui păreau să dețină șaptezeci la sută din economia acestor insule și evoluau deja spre un stadiu de autosuficiență bazată pe tehnologie. Pe măsură ce situația internațională se agrava, lui Platon nu-i era deloc greu să-i convingă pe locuitorii țării sale adoptive asupra nevoii unui sistem de apărare mai eficient. Ceea ce încă este considerată cea mai importantă realizare a secolului XXI, Marele Zid Maritim al Republicii, a fost terminat în anul 2051, la unsprezece luni după începerea Ultimului Război.

În momentul declanșării primei moliime, la sfârșitul lui 2052, Republica era deja izolată de restul lumii. Platon era onorat drept salvatorul ținutului Aotearoa și, pe măsură ce rapoartele lumii exterioare deveneau din ce în ce mai sumbre, el ajungea să fie cunoscut drept salvatorul rasei umane. La vremea interceptării ultimei transmisii externe, în luna iunie a anului 2053, majoritatea celor din Republică socoteau că târâmurile lor erau ultimele locuibile de pe planetă.

Se așteptau și la refugiați, firește, însă aceștia erau expediați imediat. Avioanele ce se apropiau erau doborâte fără nici încercare de comunicare și, în primele zile, oamenii se adunau pe vârfurile stâncilor ca să vadă spectacolul navelor fantomă ce explodau în zare când ajungeau în zona minată. Cu timpul, numărul exploziilor s-a micșorat, iar țintele aviatice ale tunurilor cu laser au devenit din ce în ce mai puține. Atunci oamenii s-au întors către Platon și i-au cerut să-i conducă sub auspicii mai bune.

EXAMINATORUL: Un rezumat corect, Anaximander. Așadar, asta este Republica în care s-a născut subiectul tău de interes special, Adam Forde. Înainte să trecem mai departe la viața lui extraordinară, poți, te rog, să ne spui câte ceva despre Republica fondată de Platon?

ANAXIMANDER: Istoricii susțin că Republica poate fi cel mai bine înțeleasă prin motto-ul ei: „Înainte înspre trecut”. Platon, sau poate ar fi mai bine să spunem sfătuitoii lui Platon, cei mai mulți o cred acum pe Elena ca fiind principala arhitectă a ordinii sociale a Republicii; ea propovăduia un stil nou de conservatorism. Platon le spunea oamenilor că Prăbușirea venise deoarece oamenii se abătuseră de la starea lor naturală. Ei îmbrățișaseră fără rezerve schimbarea, uitând legea fundamentală a științei, anume aceea că schimbarea înseamnă decădere. Platon le-a spus locuitorilor Republicii că se puteau reîntoarce la gloria marilor civilizații numai dacă formau o societate bazată pe stabilitate și ordine.

Platon identificase ceea ce el numea cele cinci amenințări ale ordinii: Impuritatea Înmulțirii, Impuritatea Gândirii, Indulgența Individului, Comerțul și Străinul. Soluțiile lui erau drastice, însă oamenii erau înfricoșați și ținuti laolaltă de mulțimea promisiunilor lui. „Statul v-a salvat, le spunea Platon, iar acum va trebui să vă osteniți să salvați statul.”

Poporul era împărțit în patru clase distincte, în funcție de rezultatele unui test genomic: Muncitori, Soldați, Tehnicienii și Filosofi. Copiii erau separați la naștere de părinții lor și nu se divulgau niciodată detalii despre apartenența lor părintească. Atunci când împlineau un an, toți copiii erau testați, apoi alocați clasei lor sau eliminați.

Toți copiii erau supuși unei educații riguroase, atât fizice, cât și intelectuale. Luptele și gimnastica era obligatorii, laolaltă cu matematica și genetica. În lunile de vară copiii umblau goi, deoarece se credea că asta le va slăbi tendința de a se individualiza.

Cei mai buni atleți erau capabili să avanseze de la clasa Muncitorilor la cea a Soldaților, chiar dacă genomul lor nu prezisese asta; la fel și celor mai

buni gânditori, le era oferită ocazia de a avansa la clasa Tehnicienilor, însă nu mai departe de atât. Clasa Filosofilor era rezervată puținilor aleși.

Bărbații și femeile trăiau separat, mâncând și dormind în comunitățile muncitorești. Idila era permisă și, odată ce cuplurile primeau aprobare de la departamentul de Variațiuni Genetice, acestea erau încurajate să se căsătorească. Însă, chiar și după căsătorie, ei trăiau tot printre ai lor și trebuiau să obțină permisiuni pentru a petrece timp împreună.

Cred că acesta este un rezumat mulțumitor al aspectelor principale ale societății republicane.

Anax își dădu seama că nu va primi semne de aprobare de la Examinatori, însă chiar și așa nu se putea abține să nu-i privească în felul în care un copil în prima lui săptămână de școală se uită la învățător. Dacă nu pentru apreciere, măcar pentru încuviințare. Dar aceasta nu era școală. Se afla la academie.

EXAMINATORUL: Cine este tutorele tău, Anaximander?

ANAXIMANDER: Pericle. În mare parte. Am mai avut ajutor în școală, firește, și am făcut și cercetări proprii, dar...

EXAMINATORUL: Pericle.

Examinatorul pronunțase numele de parcă ar fi avut vreun fel de putere asupra lui. Anax nu putea ști dacă asta este bine sau rău. Așteptă întrebarea următoare, sperând că vor ajunge curând la materia pe care ea o stăpânea cel mai bine, anume viața remarcabilă și epoca în care trăise Adam Forde.

EXAMINATORUL: După părerea ta, Platon a avut succes în a-și atinge țelurile?

ANAXIMANDER: Asta depinde de ceea ce se consideră a fi țelurile lui. Dacă ceea ce a căutat au fost puterea și statutul personal, care cred că sunt o estimare corectă a motivațiilor lui, atunci, cel puțin pe durata vieții lui, a fost capabil să-și impună o influență considerabilă. Totuși, dacă întrebarea se

referă la capacitatea lui de a crea un stat ideal, în care oamenii și societatea să-și poată valorifica cel mai bine potențialul, atunci e mai greu de știut. Probabil că istoriei i-ar fi fost mai ușor să îl judece pe Platon dacă Adam Forde nu s-ar fi născut.

Simpla rostire a numelui o relaxă. Adam fusese mereu în gândurile ei timp de trei ani de zile. Deși el murise cu mult timp înainte ca ea să se fi născut, Anax simțea că-l cunoaște la fel de bine cum cunoștea pe oricine. Studiase atâtea transcrieri, urmase atâtea indicii, însă, mai presus de toate, avea ceea ce Pericle numea „vocația lui”. Dacă nu reușea să-i impresioneze pe Examinatori acum, atunci nu le va putea câștiga aprecierea niciodată. Și asta însemna – în fine, nici nu îndrăznea să gândească mai departe. Îi promisesese lui Pericle că nu o va face.

EXAMINATORUL: Da, Adam.

Anax nu cunoscuse pe cineva care să-i pronunțe numele fără să se oprească și să se gândească la semnificația lui. Noii gânditori îi minimalizau importanța.

„Nu este nimic deosebit la chibritul care aprinde focul, suna motto-ul lor, în afară de faptul că el este cel care aprinde focul.” însă chiar și ei se opreau după ce-i rosteau numele.

EXAMINATORUL: În primul rând, trebuie să aud câte ceva despre începuturile lui Adam. Cine erau părinții lui și cum și-a petrecut primii ani? Toată lumea știe despre noaptea de pază, fiecare tânăr poate să ne spună povestea cuvânt cu cuvânt, însă viața lui Adam nu a început în noaptea aceea. Spune-ne cum crezi tu că a ajuns acolo.

ANAXIMANDER: Adam s-a născut în anul 2058. A fost crescut primul an la creșa Tana. Legenda spune că mama lui s-a gândit la o modalitate de a-și însemna bebelușul și că s-a transferat la creșa lui ca să-l poată supraveghea în tot acel timp, însă, cu siguranță aceasta nu este decât o legendă. Din nou mitul cauzalității. Pentru

cei care vor să înțeleagă ce l-a făcut pe Adam să fie așa cum a fost, răspunsul „totul, și totuși nimic” nu se dă ușor înțeles.

Ceea ce știm noi este că Adam s-a născut în clasa Filosofilor. La sfârșitul primului an a trecut prin testul fiziologic normal, iar genomul i-a fost citit. Abilitățile lui de învățare au fost confirmate, însă pe dosarul lui fusese pusă o avertizare. Cel puțin doi factori genetici semnalizau comportamentul lui imprevizibil. De fapt, legendarul memorandum Clark propunea să fie luată în calcul posibilitatea eliminării. În circumstanțe normale, el ar fi trebuit să fie supus din nou unor testări, după două luni. Însă 2059 a fost anul celei de-a doua molieme, iar, când Clark a murit, tot ce se afla în posesia sa a fost distrus ca măsură de precauție, așa că retestarea nu a mai avut loc niciodată. Când greșeala a fost descoperită, Adam trecuse deja testele verbale și nu se mai punea problema eliminării lui. Din cauza confuziei ce înconjură dosarul lui Adam, semnalele de avertizare fuseseră trecute cu vederea, iar informația nu mai ajunsese la corpurile profesoriale.

EXAMINATORUL: Așadar, a intrat direct în rândul Filosofilor?

ANAXIMANDER: Da. Aflăm din rapoarte că era un erudit care făcea impresie imediat, în special în domeniul matematicii și al logicii. Excela de asemenea și în lupte. La vârsta de treisprezece ani și-a reprezentat orașul la concursul anual. Acolo se poate observa întâia oară nuanța de individualitate care va duce, inevitabil, la rolul lui măreț.

La concurs a întâlnit o fată pe nume Rebekah, o colegă de lupte, și și-a dorit ca ei doi să fie prieteni. Nu i-a împiedicat faptul că nu locuiau în același oraș și nici măcar pe aceeași insulă. În ultima noapte a concursului, Adam s-a ascuns printre bagajele echipei lui Rebekah. A reușit să

călătorească șapte sute de kilometri către sud și, cu ajutorul lui Rebekah, a stat ascuns trei zile, până ce un bucătar l-a găsit în depozitul de mâncare al comunității fetei.

Adam a fost trimis acasă stigmatizat și, se poate spune, își demonstrase caracterul. Se arătase combativ, impulsiv, fără frică de cenzură și atras de compania feminină. De regulă, asemenea contravenții ar trimite un copil direct în clasele muncitoare, însă profesoara lui a ținut o pledoarie specială în favoarea lui Adam, înșiruind ceea ce ea văzuse ca fiind potențialul lui. În semn de îngăduință, el a fost trimis la o academie militară de elită a Gărzilor Republicane. Și, ca rezultat al acestei decizii, putem spune, probabil, că istoria s-a schimbat pentru totdeauna.

EXAMINATORUL: Asta dacă am crede în cauze simple.

Anax roși din nou la o asemenea greșeală mică. Auzise un zvon cum că niciun candidat nu avea dreptul la mai mult de două asemenea greșeli. Însă auzise multe zvonuri, dacă e la o adică. Acum nu trebuia să se gândească la așa ceva. Se lăsase purtată de valul poveștii. Pericle o avertizase că s-ar putea întâmpla asta. Se hotărî să-și tempereze explicațiile.

ANAXIMANDER: Și firește că nu o facem. Îmi pare rău.

Niciunul dintre Examinatori nu luă în seamă scuzele ei. Anax se întrebă ce ar trebui să facă să scoată vreun răspuns de la ei. Se purtau așa și acasă?

EXAMINATORUL: Spune-ne ceva despre circumstanțele arestării lui Adam.

ANAXIMANDER: Adam avea acum șaptesprezece ani. Era anul 2075. Absolvise Magna Cum Laude Academia Militară, unde înflorise mai departe dragostea lui pentru activitățile fizice.

Mi-ați spus să vorbesc despre arest, așa că voi menționa doar că până la absolvire se alesese cu patru însemne negre pe fișa lui de antrenament și de aceea prima lui însărcinare a fost la paza insulei de nord, pe coasta sudică a acesteia. Până atunci se înregistraseră puține observări confirmate ale navelor fantomă și nu se considera că exista un real pericol ca refugiații să forțeze aterizarea.

Adevărata forfotă era în nord, unde se înregistraseră trei observări neconfirmate privind un nou tip de aeronavă. Santinelele raportaseră un obiect rotund, atârând puțin deasupra orizontului spre apus, și, deși presa Republicană era controlată riguros, zvonurile se împrăstiaseră cu repeziciune. Ca măsură de siguranță, Soldații de elită fuseseră mutați spre nord și antrenamentele cu tunuri laser și cu avioane de luptă se intensificaseră. Între timp, Soldați ca și Adam, proaspăt absolvenți și cu dosare compromise, erau postați în turnurile de control presărate de-a lungul coastei sudice.

Adam a ocupat postul exact șapte luni fără vreun incident, în fața comisiei, el a declarat că experiența a fost foarte plictisitoare, și asta pe bună dreptate.

Santinelele lucrau în perechi, iar practica lor era prescrisă și monitorizată atent. Fiecare turn de veghe era alcătuit dintr-o mică foișor de observație, așezat deasupra unui cadru înalt din metal, înconjurat de un gard electric și accesibil prin intermediul unei singure scări.

Foișoarele erau atât de mici încât două santinele abia dacă se puteau mișca înăuntru. Aveau îndatorirea simplă de a monitoriza linia lungă și neîntreruptă a Marelui Zid Maritim, un gard enorm din metal împletit, poziționat la cincizeci de metri de geamandură. Zidul se ridica treizeci de metri din ocean. Deasupra avea sârmă ghimpată și era păzit de mici mine plutitoare. Dacă s-ar fi apropiat cineva de zid din exterior, îndatorirea sentinelor era clară.

Iar dacă ar fi fost vorba de un vas maritim de mărime semnificativă, problemă care nu se prea punea, din moment ce toate erau eliminate de minele mobile ale apărării externe, ghidate prin satelit, atunci santinelele trebuiau să sune alarma. În cinci minute, elicoptere echipate cu armament cu laser ar fi plutit deasupra lor și le-ar fi distrus, făcând imposibilă transmiterea vreunei moliime.

În cazul vaselor mici, obișnuite, care mai pluteau din când în când către zid, cărând la bord nu mai mult de două, trei biete suflete, treaba santinelelor era ceva mai laborioasă. Fuseseră instruite să informeze baza și unul din ei trebuia să părăsească turnul de pază și să urmeze cărarea către postul de tragere. Acolo, un laser de mărimi mai mici, armat cu un cod aleatoriu, memorat în fiecare dimineață de către santinelă, era folosit pentru a elimina ambarcațiunea.

A doua santinelă rămânea în turnul de pază, iar ordinele erau să țină pistolul ațintit către ceafa sentinei care trăgea. Instrucțiunile erau clare. Dacă santinela din față ezita, era împușcată pe loc, fără recurs sau investigare. În cercurile de santinele era bine cunoscut faptul că majoritatea disputelor între membri sfârșeau așa, și numai proștii se certau cu partenerul care-i supraveghea.

EXAMINATORUL: Și care era natura relației dintre Adam și partenerul lui de pază?

ANAXIMANDER: Toate conversațiile dintre santinele erau monitorizare și înregistrate, așa că avem o idee despre dinamica relației dintre Adam și partenerul lui, Joseph. Ar trebui să adaug aici că santinelele erau obligate să îndeplinească o serie de instrucțiuni fixate de calculator pentru a-și menține atenția trează. Vă spun asta, deoarece, cu permisiunea dumneavoastră, mi-ar plăcea să reproduc o conversație dintre Joseph și Adam, înregistrată cu o zi înainte de incidentul inițial.

EXAMINATORUL: Dacă socotești că te ajută să răspunzi la întrebare.

Anax se opri. Pericle o asigurase că era o idee bună, chiar dacă această memorare era o schemă simplă și multe manuale de examinare nu o recomandau pentru că însemna risipă de timp. Încercau oare să o descurajeze s-o facă? Mai bine să nu se întrebe. Va urma sfatul lui Pericle. Îl va face mândru.

ANAXIMANDER: Aceasta a fost înregistrată la ora 18 și 40 de minute, la două ore după începerea schimbului de opt ore.

Joseph: Vezi ceva?

Adam: Da.

J: Ce?

A: [cu vocea ridicată] O navă mai mare decât un munte, croindu-și drum către zid. Acum se ridică din apă, Doamne, poate zbura! Avem de-a face cu o aeronavă. Are tunuri.

Sunt ațintite către noi, Doamne, vom muri!

J: Bine, doar am întrebat. Știi că înregistrează conversațiile astea, nu?

A: Nimeni nu le ascultă.

J: De unde știi tu?

A: Crezi că, dacă ar fi monitorizat cineva bazaconiile pe care le îndrug, nu ar fi spus deja ceva?

J: Omule, pâlpâie becul tău.

A: Știu.

J: Trebuie să nimerești galbenul acum, apoi portocaliul.

A: Da, aștept.

J: Acum, până nu se complică prea tare.

A: Portocaliu, apoi albastru, apoi verde, și acum, așteaptă, două portocalii. Cred că mă descurc.

J: [agitat] Apasă-l, omule!

A: Apasă-l tu.

J: Nu am voie. Sunt butoanele tale.

A: Cine o să știe?

J: Eu.

A: Dă-i bătaie.

J: Nu-mi amintesc!

[Se aude bâzâit.]

J: Asta-i avertizarea de zece secunde! Adam, nu-i corect. Amândoi vom fi pedepsiți. Știi cum merg lucrurile.

A: N-o să fim pedepsiți.

J: Țintește luminile.

A: Bine, bine. [încet, tachinant] Țintesc luminile. Galben, portocaliu, albastru, verde, portocaliu, portocaliu, verde, galben, și, oare era roșu, era verde? Ai văzut?

J: O să te împușc, să știi.

A: Roșu.

[Bâzâitul se oprește.]

A: Vezi, nu ai de ce să-ți faci griji.

J: De ce faci asta mereu?

A: Mă plictisesc. Mă ajută să rămân în alertă.

[O tăcere lungă. Se pot auzi lovituri de taste.]

J: Crezi că mai este ceva acolo?

A: De când faci asta?

J: De cinci ani.

A: Câte a trebuit să dobori?

J: Trei sau patru. Dar erau doar bărci în derivă. Vreau să zic, știi...

A: Se zice că au văzut aeronave noi de curând, în nord.

J: Credeam că-i doar o poveste.

A: Totul e doar o poveste.

J: Dacă te gândești mai bine, cât timp a trecut de la molimă? Cei rămași trebuie să fie imuni, nu-i așa? Asta înseamnă că pot reconstrui. Are logică.

A: Sau le trebuie mult timp ca să moară.

J: Ultimii pe care i-am văzut nu păreau atât de bolnavi.

A: Știi că înregistrează conversațiile astea, nu?

J: [îngrijorat] Parcă ziceai că nu le ascultă.

A: Asta în caz că nu se întâmplă ceva.

J: Ce fel de „ceva”?

A: Aș putea să o iau razna și să te împușc.

J: Atunci nu mai are vreo importanță pentru mine dacă ne ascultă sau nu.

A: Așadar, nu ai de ce să-ți faci griji.

J: Deci, crezi că reconstruiesc?

A: Te întrebi vreodată cum se face că oamenii care sunt trimiși ca să-i împușcăm nu trag și ei? Cred că războiul și molima au șters cu buretele o mie de ani de progres. Cred că noile aeronave care sunt văzute sunt doar baloane mari. Cred că asta e tot ce pot face acești oameni.

J: Știi de ce am chef acum?

A: De ce?

J: De o Cola.

A: Eu nu mă prea dau în vânt după Cola.

J: Cum să nu? Sigur ai băut la ceremonii. Trebuie s-o fi gustat.

A: E doar o băutură.

J: Știi că rețeta a fost aproape pierdută. Abia în ultima oră, înainte să cadă conexiunile, cineva s-a gândit s-o ia. Toată lumea presupunea că o știa altcineva.

A: Ești prea naiv. E doar o băutură.

J: Nu e doar o băutură... deci, tu de ce ai chef?

A: De o femeie.

J: De o femeie?

A: Chiar aici, chiar acum. Ai putea să privești. Cât de des îți vezi nevasta?

J: Știi că nu avem voie să discutăm despre asta.

A: Nu avem voie să facem o grămadă de lucruri, Joseph. Știi ceva? Pun pariu că eu petrec mult mai mult timp cu femeile decât tine, și eu nici măcar nu sunt căsătorit.

J: Astea sunt doar vorbe goale.

A: Da, da, Joseph. Vorbe goale.

Și aici se termină fragmentul recuperat.

EXAMINATORUL: Și ce crezi că ne spune asta?

ANAXIMANDER: Ne spune multe despre caracterul lui.

EXAMINATORUL: Ceva admirabil?

ANAXIMANDER: Ceva important.

EXAMINATORUL: Ce îl face să fie mai mult decât o conversație ca oricare alta? Doi bărbați plictisiți care-și omoară timpul.

ANAXIMANDER: Înregistrarea le dezvăluie personalitatea.

EXAMINATORUL: Explică.

ANAXIMANDER: Adam este novice. Joseph are cinci ani experiență, iar dacă e să ascultăm conversația, atunci am presupune că este exact invers. Eu cred că Adam își asumă superioritatea în oricare dintre situații. Este important să observăm asta. Face parte din problemă.

EXAMINATORUL: Spune-ne ce s-a întâmplat mai departe.

ANAXIMANDER: Urmează ziua observării. Din înregistrări reiese că Joseph și Adam și-au început schimbul la ora 15.30. Ziua era caldă și senină. Marea era liniștită. Turnul lor de pază era construit pe o stâncă, cu vedere peste strâmtoare, către insula sudică. Perimetrul ce trebuia supravegheat se întindea pe o distanță de zece mile marine. Într-o asemenea zi se putea observa următorul turn de pază dinspre nord fără ajutorul vreunui instrument optic. Având în vedere jurnalul, Joseph stătea de pază, în timp ce Adam verifica echipamentul, deși Adam înregistrase prima observare.

Adam: Ei, uite, o schimbare de vreme.

Joseph: Ce zici acum?

A: Privește înainte, camarade! O vezi?

J: Ce să văd?

A: Ți se testează ochii înainte să te trimită aici?

J: Ochii mei sunt în regulă.

A: Mintea o fi de vină atunci.

J: Așa, acum o văd. [cu voce ridicată] O văd!

A: Bun. Liniștește-te. Ușor.

J: Pornește alarma.

A: E minusculă.

J: Nu știu.

A: Uită-te pe ecran, idiotule!

J: Știi că am gloanțe în chestia asta, nu?

A: Știi că amenințarea unui camarad Soldat se numește trădare?

J: M-ar ierta.

A: Nu, e mică. Ai fi norocos să fie mai mult de doi, trei acolo. Noroc că nu ai risipit gloanțele alea pe mine.

J: E rândul tău. Verifică registrul.

A: Și mai bine.

Ochii celor doi bărbați se plimbară înainte și înapoi de la monitor la scena ce se desfășura în larg. Imaginea îngheță. Era, într-adevăr o barcă mică, așa cum indicase scanner-ul. O undă de comunicare dinspre turnul din sud își făcu auzită prezența.

W: Vedeți?

J: Sigur Ruth, ne ocupăm noi de asta.

W: Dați-i bătaie atunci!

A: E doar aceea.

J: Ai grijă aici. Pot fi mai multe ascunse.

A: Când ai mai auzit că s-ar mai fi ascuns vreuna?

J: Se poate întâmpla. Asta zic. Ești înarmat? Du-te atunci. Te acopăr eu.

A: Stai puțin.

J: Trebuie să mergi.

A: Vreau doar să văd cu ce am de-a face.

J: O să-ți spun dacă mai văd ceva neobișnuit.

A: Numai o secundă.

Adam rămase cu ochii fixați pe ecran. Era împotriva regulamentului. Trăgătorul trebuia să părăsească postul de pază înainte ca victima să fie identificată. Când Soldatul vedea cu ce are de-a face, trebuia să știe că are o armă ațintită asupra capului lui. Era perfect normal. Nu conta cât de bun fusese antrenamentul, mereu exista o mică șansă ca Soldatul să ezite să tragă într-o victimă neajutorată. Iar statul nu-și putea asuma niciun risc în vremea molimei.

J: [cu mâna alunecând pe armă] Știi ce ordine am.

A: Of, Doamne, uite. E doar o fetiță. De unde naiba a mai venit și asta?

Amândoi priviră ecranul. Barca era într-adevăr mică. Părea greu de crezut că ar fi fost capabilă să bată tot drumul de la cel mai apropiat petic de pământ. Adam i-a zărit ochii. Așa a explicat el în fața Curții că i-a văzut și că erau mari și înfricoșați, uitându-se neînțelegători la bariera imensă de metal ce creștea din ocean. Vela improvizată, triumfiulară a bărcuței era uzată și inutilă. Barca se clătina periculos de aproape de minele plutitoare.

J: [cu vocea tremurând] Omule, te rog, pleacă de aici! Nu vreau să trebuiască să te împușc.

A: Joseph, trebuia să-ți spun ceva.

J: Ce?

A: Nu am mai făcut asta niciodată.

J: Dar ți-am văzut dosarul.

A: L-am modificat.

J: Cum?

A: E mai bine dacă nu știi.

J: Bine, deci, asta-i prima. Nu te teme. Nu e prea greu. E la fel ca la antrenament. Odată ce ai fixat ținta, nici măcar nu trebuie să o privești.

A: Nu cred că pot.

J: Nu cred că ai de ales.

A: E doar o fetiță.

J: Te împușc dacă nu am încotro.

A: Lasă-mă să mă uit.

J: Cum adică?

A: Mergi tu. Nu pot să-ți explic, dar cred că o să fie mai ușor așa. Dacă privesc de data asta, data viitoare o să pot să o fac și eu. Știu că o să pot. Haide, știi că trebuie să fie mai ușor decât să mă împuști pe mine.

Joseph a căzut de acord. Era mai ușor să împuști un străin, pe jumătate mort oricum și probabil purtător de molimă, decât să-și împuște cu sânge

rece camaradul, acolo în cămăruța aceea. Și asta era singura variantă. Adam o știa. Spusese Curții că știa că asta avea să se întâmple. Presa făcuse multă tevatură pe baza calculelor sale realiste.

EXAMINATORUL: Asta crezi? Crezi că a fost realist?

În sfârșit, o întrebare la care Anaximander putea să răspundă integral și care ținea de domeniul ei de pregătire.

ANAXIMANDER: Există două căi de interpretare a celor ce s-au întâmplat după aceea, deși Adam însuși a insistat că nu mai era nimic de știut în afară de ceea ce a declarat în perioada arestului său.

Stătea în turnul de pază și își antrena ochii pe linia de tragere, așa cum era indicat în manual. Îl privea pe Joseph cum ajunge la tunul cu laser, cum lua în vizor mica ambarcațiune. Nu mai văzuse niciodată un omor și, într-un fel, voia să privească în altă parte, totuși simțea o fascinație morbidă, îl privi îndeaproape pe Joseph, văzu cum introduce codul și armează tunul cu laser. Apoi, după cum prevedea procedura, Adam a verificat monitorul ca să se asigure că pasagerii navei nu constituiau un pericol imediat pentru camaradul lui. Apoi s-a uitat în ochii fetei și de data asta nu și-a putut feri privirea. Avea șaisprezece ani, era doar cu un an mai tânără decât el, însă părea îmbătrânită de cele trei luni petrecute pe mare; fără mâncare și apă, slabă și la un pas de moarte.

Adam a focalizat aparatul pe fața ei. Înregistrările video confirmă asta. I-a văzut expresia confuză, neînțelegătoare, abia conștientizând marea barieră, sfârșitul fatal al călătoriei sale.

Adam a zis că ce a simțit a fost ca o străfulgerare, ca o trezire. Le-a spus autorităților că nu s-a hotărât să tragă, mai degrabă a auzit cu surprindere pocnetul armei lui pierzându-se în ecou în încăperea mică. S-a uitat la montura

laserului și și-a văzut colegul aplecat înainte cu o gaură cu mâinile arse în ceafă.

Imediat după, a primit un mesaj de la centrul de control. Adam era deja speriat.

„Foc de armă înregistrat. Raportați, vă rog. Raportați, vă rog.”

„Sunt Adam. Joseph a fost eliminat. Avem o ambarcațiune mică în fața zidului. Este o fată înăuntru. Joseph a ezitat, domnule?”

„Ești sigur că este un singur pasager?”

„Da, domnule.”

„Trebuie să termini tu asta, Adam.”

„Știu, domnule.”

„Raportează după ce termini. O să trimitem un înlocuitor. Felicitări, Adam. Republica îți mulțumește.”

„Mulțumesc, domnule.”

Adam știa că este contra cronometru. Se aștepta descărcarea laserului.

Bărbatul a alergat într-un suflet pe lângă cadavrul colegului său, pe cărarea îngustă către ocean. Vedea barca mică, în derivă și cât pe ce să dea peste o mină. Și-a agitat mâinile ca să atragă atenția fetei. Nu știa dacă îl poate auzi sau dacă măcar vorbesc aceeași limbă.

„Poți înota? a strigat el. Poți înota?”

Fata s-a uitat la el, însă nu a zis nimic. Era la prea mare distanță ca să poată vedea expresia de pe chipul fetei.

„Trebuie să ieși din barcă. Înoată încolo. Înoată către nord! a strigat Adam din nou, indicând cu degetul. O să vin să te iau eu de mai încolo. Pot să te duc înăuntru pe undeva. O poartă mică. Așteaptă acolo. Orice ai face, să nu atingi balizele. Mă înțelegi? Trebuie să-ți distrug barca. Te rog, dă din mâini dacă mă înțelegi.”

Omul a privit, așteptând disperat după un răspuns.

Nimic.

Și-a agitat din nou mâinile.

Fata a dat la rândul ei din mâini, într-un gest mic și ambiguu. Nesigur dacă-l auzise, Adam și-a croit drum înapoi către stația de tragere. Tunul cu laser era încă armat. L-a împins pe Joseph într-o parte și a verificat linia de tragere. Fata nu mai era acolo. Înțelesese oare instrucțiunile lui, sau pur și simplu se prăbușise în apă din cauza oboselii? Nu avea de unde să știe. A tras, apoi a privit aburul format și apa bolborosind în timp ce mica ambarcațiune era nimicită.

Adam a sunat la turnul de pază. Vorbea cu voce sumbră și tremurătoare:

— Aici Adam, turnul de pază 621N. Sarcină îndeplinită. Ambarcațiune distrusă.

„Felicitări, Adam. Înlocuitorul va fi acolo în zece minute. Rămâi pe loc. Ne ocupăm noi de cadavru.”

„Mulțumesc, domnule.”

Însă Adam nu a rămas pe loc. De-a lungul zidului maritim existau porți mici de serviciu. Funcționau prin intermediul unui sistem de închidere prin telecomandă și nu puteau fi deschise teoretic decât prin introducerea simultană a codurilor: unul de la tehnicianul de serviciu al zonei, iar celălalt de la controlul central de la Departamentul Apărării.

Adam știa că sistemul putea fi forțat, deși la început a susținut că a fost vorba despre un simplu caz de defecțiune a porții. Foarte multe controverse planaseră asupra sursei de unde Adam obținuse această informație, însă este demn de remarcat că Adam era o fire curioasă și isteță și nu-mi vine greu să cred că aflase despre sistemul de deschidere a porții în timpul antrenamentului, care nu fusese comun Soldatului obișnuit.

S-a observat popularitatea lui Adam în rândul femeilor și, într-o societate în care toate relațiile trebuiau pe cât posibil tănuite, este foarte posibil ca el să fi ajuns astfel la asemenea informații. Se știe că Rebekah, prietena lui de la lupte, devenise

expert în securitatea electronică. Unii istorici consideră că cei doi au ținut legătura, deși nu au fost găsite niciodată dovezi.

Oricare ar fi fost metoda, Adam a reușit să deschidă poarta de serviciu. A alergat de-a lungul malului pietros și a înotat până la zid. Asta nu a fost deloc o sarcină ușoară. Chiar dacă marea era neobișnuit de calmă în acea zi, porțile fuseseră plasate în cele mai greu accesibile porțiuni ale zidului.

Inițial, Adam a crezut că e prea târziu. Fata se ținea de cealaltă parte a zidului, însă se scufundase în apă și ținea capul în jos. Adam a relatat despre momentul în care fata și-a ridicat privirea și a întâlnit-o pe a lui prin împletitura metalică. Adam a descris cum a târât-o pe poartă și cum au înotat înapoi către țărm. Fata nu a vorbit nimic, însă acum – ca rezultat al faptului că ea părăsise barca – el știa că poate să-l înțeleagă.

Adam a dus-o într-o peșteră mică, la baza unei stânci, unde putea sta ascunsă în siguranță. I-a dat un baton nutritiv din centura lui și i-a promis că se întoarce. Fata s-a sprijinit de stânci și, înainte să-și închidă ochii, i-a zâmbit în semn de mulțumire. Cel puțin asta a susținut el.

Înlocuitorul l-a găsit în locul de tragere, ud până la piele, aplecat peste prietenul lui mort, urlând de durere. Numele înlocuitorului era Nathaniel, un om cu inimă bună, care se apropia de ultimii ani de serviciu. El a presupus că tânărul paznic cedase sub povara îndeplinirii ordinelor și a căzut de acord să țină secret ceea ce văzuse. Adam i-a mulțumit și și-a continuat tura.

În acea noapte s-a întors la peșteră, de data asta cu apă, mâncare și pături. De-a lungul zilei următoare el s-a îngrijit de călătore până când aceasta a reușit să stea în picioare și să-i povestească trecutul ei într-o engleză stâlcită.

EXAMINATORUL: Ziceai mai înainte că există două versiuni. Spune-ne mai multe despre cea de-a

doua.

ANAXIMANDER: încă de la început, investigatorii aveau dubii în legătură cu povestea lui Adam: vastele lui cunoștințe despre securitatea porților și a terenului de lângă stânci, plauzibilitatea poveștii pe care o spusese înlocuitorului, felul în care l-a manipulat pe Joseph. Erau unii care susțineau premeditarea întregii acțiuni și că sosirea călătorei fusese planificată dinainte. Au apărut multe teorii paranoice în urma șocului care însoțea vestea că perimetrul de siguranță fusese în sfârșit penetrat.

EXAMINATORUL: Iar tu le contracarezi?

ANAXIMANDER: Da.

EXAMINATORUL: De ce?

ANAXIMANDER: Istoria ne-a arătat inutilitatea teoriei conspirației. Complexitatea dă naștere greșelii, iar greșelile prejudiciază rezultatul acțiunii.

EXAMINATORUL: Vorbești ca Pericle.

ANAXIMANDER: Cuvintele pot fi ale lui, însă sentimentele îmi aparțin. În cazul lui Adam, cred că e mai bine să nu ne îndoim de vorbele lui. O simplă reacție omenească față de o situație în desfășurare. Teoria conspirației ne face să credem că nu s-ar fi putut întâmpla altceva, că totul a fost premeditat și controlat. Însă ambarcațiunea avea un singur catarg mic și distrus. Cum de și-a găsit drum chiar către acel turn de pază și chiar atunci? Și cum s-a transmis informația detaliată, necesară acestei fapte? Nu a fost sugerată nicio metodă rezonabilă. Deși reacția centrului de control față de acest incident a fost în mare parte procedurală, există suficient loc și pentru variațiuni. Disponibilitatea înlocuitorilor dictează timpul necesar sosirii acestora. A durat cincisprezece minute, dar la fel de bine puteau să fie două minute sau o oră. Dacă ar fi avut ocazia să plănuiască, Adam ar fi avut mâncare, haine și medicamente gata pregătite pentru sosirea fetei,

însă știm că el a trezit suspiciuni tocmai din pricina grabei cu care cumpărase echipamentul. Nu. Eu cred că s-a întâmplat așa cum ne-a zis Adam. O privise în ochi pe față și simțise că trebuie să facă ceva.

EXAMINATORUL: Și trebuia?

ANAXIMANDER: Ce să trebuiască?

EXAMINATORUL: Trebuia să facă ceva?

ANAXIMANDER: Cred că aici fiecare individ trebuie să-și formeze propria părere.

EXAMINATORUL: Un străin ce plutește în derivă, venind de pe un tărâm expus uneia dintre cele mai devastatoare molime din istoria umanității. Există instrucțiuni stricte în ceea ce privește procedura corectă. Și, din cauza unui capriciu emoțional, Adam alege să-și omoare prietenul și să riște siguranța întregii sale comunități. Să înțelegem că tu crezi că există mai multe feluri de a judeca aceste acțiuni?

Anax ezită. Nu era pregătită pentru asemenea gen de întrebări. Domeniul ei de specializare era istoria, nu etica. Era capabilă să explice în cele mai mici detalii cum se reconstituiseră povestea lui Adam, însă nu putea propune o metodă după care faptele să fie supuse judecății. Firește că avea și ea o opinie proprie. Toți aveau. Oare cine nu purtase discuția asta acasă, la școală sau în centrele de amuzament? Însă nu era pregătită să apere cauze, nu în mod oficial, cel puțin. Nu era calificată să le apere. Pericle o sfătuiseră să răspundă pe deplin și sincer fiecărei întrebări. Îi spusese că vor să încerce să o facă să ezite. Că o vor surprinde prin perspectiva din care pun întrebările. Ea își cântări răspunsul cu grijă.

ANAXIMANDER: Cred că este bine știut că fapta lui Adam trezește simpatie în rândul comunității. Și nu cred că asta ar trebui să ne surprindă, ținând cont de locul aparte pe care Adam îl ocupă în istorie. Mi se pare de înțeles că unii ar interpreta această faptă drept un act de

eroism. Cred că în fiecare există imboldul de a face asta.

EXAMINATORUL: Și tu simți imboldul ăsta?

ANAXIMANDER: Vreau să zic că fiecare îl simțim. Cred că întrebarea dumneavoastră este dacă e de dorit să urmezi sau nu acest imbold. Adam simțise enorm de multă milă și empatie pentru călătorea neajutorată. Fusesse instruit să nu se lase condus de sentimente, iar motivele acestei instruiți au fost numite deja. Chiar dacă socotea că amenințarea molimei trecuse, era de neconceput pentru el să ia o asemenea decizie în numele națiunii. Nu era expert în virologie. Oricum, eu cred că aceia care simt imboldul de a înțelege eroismul lui Adam, în mod instinctiv înțeleg importanța empatiei. Ca o societate să funcționeze cu succes, probabil că este nevoie de un nivel de empatie care să nu poată fi corupt.

Pentru prima dată reacția celor trei Examinatori era evidentă. Își îndreptară spatele. Liderul lor părea mai înalt. Ochii le străluceau intens.

EXAMINATORUL: Vrei să zici că o societate distrusă de molimă este preferabilă uneia distruse de indiferență?

ANAXIMANDER: Frumos fel de a încadra întrebarea!

EXAMINATORUL: Și răspunsul tău?

ANAXIMANDER: Cred că, în asemenea circumstanțe, este imposibil să justifici romantismul faptelor lui Adam, deși, dată fiind istoria noastră, toți avem motive să-i fim recunoscători.

Tăcere.

Voiau ca ea să zică mai multe, însă Anax știa că tocmai se ferise de un glonț și stătea liniștită înaintea comisiei, hotărâtă să nu pășească iar în calea lui.

EXAMINATORUL: Un răspuns interesant.

ANAXIMANDER: întrebarea a fost interesantă.

EXAMINATORUL: Vei fi urmărit cu atenție cum trece timpul, sunt convins. Prima oră a examinării s-a scurs. Te vom ruga din când în când să pășești afară, în camera de așteptare, astfel încât comisia să poată planifica direcția interviului.

ANAXIMANDER: Și vrei să fac asta acum?

EXAMINATORUL: Dacă nu te superi.

ANAXIMANDER: Iar timpul?

EXAMINATORUL: Ceasurile vor fi oprite.

PRIMA PAUZĂ

Anax simți ușile culisându-se în spatele ei. O altă desfășurare neașteptată. „A trecut o oră, mai rămân patru, își spuse ea. Rămâi calmă!” Un paznic stătea la ușa camerei de așteptare, ca să se asigure că nu încercă să comunice cu lumea de afară, presupuse ea. Era mai în vârstă decât ea. Îl privi și-i zâmbi. El se întoarse.

Anax încercă să folosească timpul în avantajul ei. Adevărul era că pauza nu putea să vină într-un moment mai bun. Îi mințise. Nu o știa până nu fusese obligată s-o spună cu voce tare, iar sentimentul fusese atât de straniu încât nu credea că va trece neobservat. Da, faptele lui Adam erau romantice, iraționale, nejustificabile. Și totuși, când i se ceruse să le comenteze, Anax spusese o minciună.

Nu știa dacă ar fi făcut la fel în cazul în care ar fi fost în turnul de pază, însă avea convingerea că Adam nu greșise acționând așa. Încercă să lase în urmă aceste convingeri noi și să se concentreze asupra a ceea ce va urma: cu siguranță, detaliile cu privire la arestul lui Adam și procesul ulterior. Își reaminti că era pregătită. Își reaminti cât de mult însemna succesul pentru ea, cât de mult însemna să vadă fața lui Pericle când avea să-i ducă veștile.

— Știi cât de mult îi ține? întrebă Anax după o jumătate de oră în care nu primise niciun răspuns.

Paznicul se întoarse către ea. Judecând după expresia lui, Anax putea să-și dea seama că nu se aștepta să-i vorbească.

— De unde să știu eu?

Vocea lui părea surprinzător de moale și liniștită. Nu semăna deloc cu cea a unui paznic.

— Mă gândeam doar. Dacă faci des asta...

— Nu am mai fost niciodată aici, îi spuse el. E prima dată.

— Dar mă supraveghezi?

— Poftim?

Confuzia i se citi pe față.

— Ești paznic, nu? Ești aici ca să te asiguri că eu nu încerc să comunic cu cineva.

— Cum ai putea să faci asta? replică el. Întreaga clădire este strict supravegheată. Tot traficul electronic este blocat.

— Știu. Mă gândeam doar că tu ești încă o măsură de siguranță.

Paznicul începu să râdă.

— Ce? se minună Anax. Ce-i așa nostim?

— Mă gândeam la același lucru despre tine, spuse el.

Acum observă încă o ușă.

— Deci ești...

— Da, pe aici.

— Cum merge?

— Nu știu. Nu mă așteptam la pauze.

— Nu. E enervant, nu-i așa?

— Puțin.

— Apropo, eu sunt Anax.

— Mă bucur să te cunosc. Soc.

— Mă bucur să te cunosc, Soc.

— Care e subiectul tău?

— Crezi că ar trebui să discutăm asta?

— Ne-ar fi pus, oare, în aceeași cameră dacă nu ar fi vrut să o facem?

— Probabil ne urmăresc, caută Soc o explicație. Anax îl plăcu.

Era bună la primele impresii. Avea maniere rafinate și era cumsecade, simțea asta.

— Au fost dificile întrebările tale? făcu Anax.

— Majoritatea au fost în regulă, răspunse el. Am fost doborât de o întrebare de etică. Nu e specialitatea mea. Poate vorbesc prea mult.

— Și mie mi s-a întâmplat la fel, zise ea.

Vestea păru că îl face să se simtă mai ușurat. Soc o privi pe Anax de parcă ar vrea să o citească. Se aplecă repede înainte, iar Anax, surprinsă, se trase înapoi. Își coborî vocea până când nu era mai mult decât un murmur.

— Fii atentă, murmură el. Ei știu mai multe decât crezi.

El se trase înapoi și o privi, însă ea nu răspunse. Era un străin pentru ea. Cine se credea el să-și asume un asemenea risc? Chiar în acel moment, ca și cum ar sublinia pericolul, ușile se deschiseră.

ORA A DOUA

Anax păși în liniște înapoi către ușă, evitând privirea lui Soc. Se uită la Examinatori, simțindu-se și mai nervoasă ca înainte. Din câte își putea ea da seama, aceștia nu se mișcaseră deloc. Încercă să-și imagineze despre ce vorbiseră.

Examinatorul principal așteaptă până când aceasta se așează la locul ei, apoi trecu direct la întrebarea următoare, ca și când pauza ar fi avut loc doar în imaginația ei.

EXAMINATORUL: Care au fost circumstanțele care au dus la arestarea lui Adam?

ANAXIMANDER: Detaliile legate de arestarea lui Adam constituie punctul culminant. După cum am mai spus, mulți factori din comportamentul lui sugerau că faptele lui pentru salvarea fetei, care din motive evidente a fost numită Eva, au fost spontane mai degrabă decât plănuite.

La fel ca în fiecare caz de execuție forțată, înregistrările de la turnul de pază, din preajma morții lui Joseph au fost analizate, iar schimbul de sarcini din timpul incidentului a ridicat imediat semne de întrebare.

Au fost trimiși experți să examineze zidul maritim și au găsit indicii compromițătoare. Tranzacțiile efectuate de Adam pentru procurarea proviziilor au fost monitorizate, și, deși el folosisese un card furat pentru procurarea unei cantități mai mari de mâncare și apă, era încontinuu monitorizat. Chipul lui de urmărire a fost activat, iar noaptea următoare, când acesta s-a strecurat afară din dormitor, o echipă de intervenție i-a urmărit fiecare mișcare.

EXAMINATORUL: Nu ți se pare ciudat că cineva ca Adam, atât de priceput tehnic, a ignorat pericolul chipurilor de urmărire?

ANAXIMANDER: Există foarte multe speculații cu privire la motivația lui Adam în acel moment. Din nou, problema teoriilor conspirației este presupunerea lor că oamenii sunt capabili de a exercita un control sofisticat asupra evenimentelor. Sunt de părere că totuși complexitatea iese la iveală rapid și neașteptat. Este mai bine dacă îl înțelegem pe Adam acum ca fiind un om speriat. Făcuse ceea ce crezuse că e bine, iar apoi se trezise că situația scapă de sub control.

EXAMINATORUL: O interpretare romantică.

ANAXIMANDER: Nu, una pragmatică. Adam se poticnea. Știa că nu poate apela la nimeni, și totuși, prin alegerea pe care o făcuse, el era răspunzător pentru viața fetei pe care o salvase. Fără să-și dea seama, el a condus forțele de securitate în peștera unde se ascundea fata, iar ei au dat năvală înăuntru.

EXAMINATORUL: Ce s-a întâmplat în peșteră?

ANAXIMANDER: Mă îndoiesc că vom ști vreodată exact. Forțele de securitate aveau instrucțiuni clare să îi aducă pe fată și pe Adam vii, așadar, se lua în considerație faptul că cei doi puteau fi implicați într-o conspirație mai vastă.

Raportul oficial al apărării sugerează planificarea unei ambuscade inteligente. Nu cred că trebuie să mai subliniez că forțele beneficiau de o motivație considerabilă să promoveze această teorie. Alternativa ar fi sugerat că nu s-ar fi așteptat ca peștera să fie ramificată și pur și simplu ar fi dat buzna în tunelul greșit.

Adam împreună cu Eva se aflau la capătul celei mai scurte dintre cele două ramificații când au auzit forțele de securitate cum intră înăuntru. El avea pistolul lui Joseph, pe care îl lăsase în peșteră în ziua precedentă. Dacă ar fi rămas pe loc, ar fi

fost descoperit. Speriat, el era confruntat cu o alegere simplă. Putea s-o lase acolo pe Eva și să încerce să scape înainte ca trupele să-și dea seama de greșeala lor sau să o ia pe Eva cu el.

Deși știa că, dată fiind starea precară a Evei, a o lua cu el însemna încetinire, el a ales totuși calea aceasta. Din mărturia ei știm că ea îl rugase să o lase în urmă, însă el refuzase.

Nu avea să reușească. La gura peșterii fuseseră poziționate santinele și nu a durat prea mult până ce trupele și-au dat seama de greșeală și s-au întors. Peștera era întunecată, iar pereții ei neregulați împrăștiu anapoda lumina torțelor și creau o confuzie de ecouri în timp ce soldații încercau să comunice între ei. Mai târziu, Adam a susținut că el credea că este atacat din ambele părți. Oricare ar fi adevărul, noi știm că el s-a ascuns după stânci și a deschis focul asupra soldaților care se întorceau.

Curând s-au adunat greșeli peste greșeli. Nimeni nu se gândise la eficacitatea pistoalelor STUN în mediul cavernos. Undele de șoc ricoșau din pereți, iar soldații trăgeau asupra lor înșiși. Însă arma lui Adam era programată să ucidă. Din această cauză uciderea a unsprezece soldați nu înseamnă neapărat, cum susțin unii, că Adam ar fi fost antrenat în tehnici avansate de război de către o unitate secretă de insurgenți. Era mai degrabă ceea ce armata vremii numea SNGT: Situație Normală, Greșeală de Tactică.

Adam și Eva au fost duși la un centru de carantină, unde testele au arătat că niciunul nu fusese expus la vreo molimă. Acest rezultat nu a fost făcut public, iar datele medicale publicate sugerau că Eva prezenta un profil neobișnuit al anticorpilor, rezistent la cele mai virulente forme de boală. Oficialitățile au asigurat publicul că ea nu era o purtătoare, însă semnele întăreau afirmația că dincolo de zid molima încă face ravagii în rândul populației rămase.

Și astfel a început cel mai frumos proces din istoria Republicii.

EXAMINATORUL: Procesul însuși nu era strict necesar. Dorința autoritară Republicană de a interoga captivii este lesne de înțeles, însă nu e adevărat că nu au avut de ales decât să recurgă la proces.

Probabil că a fost tentant să interogheze acuzații în particular, pe motiv că e vorba despre informații strict confidentiale. Cel puțin un istoric consideră că nici măcar nu era nevoie să alarmeze publicul asupra incidentului. Nimic nu obliga autoritățile să facă din proces un eveniment public. Explică de ce au procedat așa.

ANAXIMANDER: Să ne îndreptăm atenția asupra conversației precedente dintre Adam și Joseph, în turnul de pază. Acolo, Joseph își susține părerea că molima ar fi trecut. Cred că ăsta era un punct de vedere tipic pentru noua generație.

Trecuseră deja douăzeci de ani de la ridicarea zidului. Prima generație a Republicii văzuse transmisiuni live ale ororilor războiului. Văzuseră înregistrări cu primele atacuri cu arme biologice și urmările lor; văzuseră apusurile spectaculoase și înduraseră iernile nesfârșite din '31 și '32. Fuseseră martorii liniștii subite, sfârșitul tuturor transmisiilor și începutul vremurilor de îndoială. Crescuseră în spatele măștilor, privind linia zidului, așteptând cu teamă ziua când inamicul își va face apariția la orizont. În acele zile fiecare bătaie de vânt dinspre nord ducea cu ea frica împrăstierii sporilor bolii.

În mediul acesta, Republicii nu îi era greu să își mențină structura. Oamenii făceau ceea ce li se spunea, deoarece lucrau împreună, concentrați asupra unei amenințări comune, al unui inamic al tuturor. Dar timpul trece. Frica devine amintire. Teroarea se transformă în rutină; își pierde puterea.

Oamenii începeau să pună întrebări despre Afară. Alții puneau sub semnul întrebării însăși

Republica. Existaseră proteste, cârtiri de nemulțumire. Cu doar trei săptămâni înainte de arest, o femeie fusese împușcată în stradă în timp ce încerca să-și apere copilul de la a fi eliminat.

Mai mult decât atât, liderii începeau să fie puși și ei sub semnul întrebării. Republica le făgăduia că cei mai buni și mai inteligenți vor deveni Filosofi, cunoscători. Aceștia vor promova politici înțelepte și iluminate, de pe urma cărora vor beneficia toți oamenii. Fuseseră făcute promisiuni spectaculoase în ceea ce privește programul de Inteligență Artificială. Se susținea că o nouă specie de robot gânditor va salva generația următoare de truda muncilor. Politica „Copiii voștri nu vor fi muncitori” era promovată viguros, însă, după cum se întâmplă de cele mai multe ori, cu cât se promite mai mult, cu atât eșecul este mai spectaculos.

În 2068, treizeci de Soldați fuseseră uciși în urma defectării unui robot prototip de excavare, care dăduse peste un punct de pază. Aceasta a condus la un nou program, unul în care modelul de dezvoltare socializată al Filosofului Wiliam ocupa un loc deosebit. Filosoful William văzuse limitările rețelelor orientate pe feedback. Gânditor radical, el pusese bazele unui model nou, numit manifestare haotică. În acord cu acest sistem, a fost elaborat un program folosindu-se ceea ce numim noi astăzi cascadă euristică.

În 2073, primul asemenea model interacționa cu copiii Filosofi într-una dintre creșele nordice. Timp de șase luni dezvoltarea lui mimase previzibil comportamentul copiilor cu care se confrunta. Își dezvoltase tehnici de bază ale limbii și stăpânea suficient de bine controlul motoarelor pentru a participa la jocuri și activități simple.

Presa Republicană făcuse mare tevatură în legătură cu acest progres și asupra Filosofilor se făceau presiuni mari de a-și introduce copiii în creșa experimentală.

EXAMINATORUL: Adineauri ne spuneai că Republica nu le îngăduie părinților să-și cunoască copiii.

ANAXIMANDER: Natura are căile ei de a se manifesta și în 2068 se adoptase o lege care îi scutea pe Filosofi de la această privare. Asta poate explica de ce unii au văzut evenimentele din vara anului 974 drept un fel de a se face dreptate. Robotul manifestării haotice fusese numit Evoluție Trei. În timpul unui joc simplu de-a v-ați ascunselea – filmat în mod ironic pentru a promova realizările Filosofului William în fața consiliului de conducere – acesta s-a întors împotriva colegilor de clasă. Șapte copii au fost uciși și un tutore grav rănit înainte ca mașinăria să poată fi oprită. Asta însemna sfârșitul programului de cercetare și, mai important, era încă o lovitură dată clasei Filosofilor și pretenției ei de a conduce Republica. Mulți istorici l-au considerat pe Adam ca fiind catalizatorul eșecului Republicii, însă adevărul era că Republica era deja în declin, iar procesul a reprezentat ultima încercare a Filosofilor de a înăbuși revoluția.

Anaximander verifică ceasul. Era surprinsă să vadă cât de repede trecuseră încă treizeci de minute. Acesta era materialul pe care era cea mai sigură și știa că începe să pară din ce în ce mă încrezătoare.

EXAMINATORUL: Prezinți plauzibil decizia Republicii de a-l judeca pe Adam în mod public, însă nu este clar de ce au condus procesul în felul în care au făcut-o. Cum se face că lucrurile au luat o întorsătură atât de rea?

ANAXIMANDER: Nu sunt înclinată să dau răspunsul pe care-l cred cel adevărat – anume că soarta le-a fost potrivnică.

Cred că e posibil să fii și viclean, și competent și totuși să fii depășit de circumstanțe. Revin din nou la tema mea principală. Teoria conspirației

face greșeala de a presupune că oamenii dispun de mijloacele necesare să-și atingă țelurile.

Procesul a eșuat, ce-i drept, lamentabil, însă nu cred că din cauză că planul Republicii fusese unul prost. De fapt, având în vedere situația cu care aveau de-a face – pierderea susținerii publice, o lejeritate crescândă în aplicarea legii și a procedurilor –, cred că evenimentele au luat cel mai bun curs posibil. Uneori însă, chiar și cel mai bun curs de acțiune eșuează.

Problema cu care se confrunta Consiliul Filosofilor era inevitabilă. La începuturile ei, Republica plantase sămânța propriei distrugerii. Prima declarație oficială a lui Platon care deschide cartă Republicii sună în felul următor:

„Numai în Stat poporul poate să-și găsească exprimarea deplină. Pentru că Oamenii sunt Statul, iar Statul înseamnă Oamenii”.

Fondatorii Republicii căutaseră să nege individul și, făcând asta, ei negau un adevăr simplu.

Singurele lucruri care-i țin pe indivizi laolaltă sunt ideile. Ideile se transformă și se răspândesc; își schimbă gazdele la fel de mult cum gazdele le schimbă pe ele.

Fondatorii credeau că, despărțind copilul de familia lui și partenerii unul de altul, pot distruge loialitățile obișnuite, înlocuindu-le cu loialități față de stat. Însă existau și multe efecte neintenționate. Oamenii erau forțați să trăiască în comune mari, unisexuale. Mâncau, se jucau, dormeau și lucrau împreună; și vorbeau unii cu alții. Republica constituise un incubator pentru idei noi. Deși Republica putea decide ce informație să comunice, nu avea controlul asupra felului în care informația își schimba forma în mințile bărbaților și femeilor la care ajungea.

În acest stadiu, Platon era un om bătrân, iar Elena se stinsese. Locotenentul lui Platon, o femeie pe nume Aristotel, era aceea care lua

deciziile. Notele sale personale, consemnate cu regularitate, arată că ea era perfect conștientă de ideile care se împământeneau. Cu patru luni înainte de procesul lui Adam, ea scrisese într-un memoriu adresat lui Platon:

Vrem ca oamenii să servească statul mai presus decât pe ei înșiși, însă nu am reușit să realizăm la timp limitele acestei ecuații. Chiar și cel mai blând animal se va răzvrăti dacă îi negăm nevoile. Poporul nu mai crede în amenințarea care odată plutea asupra lui și s-a obișnuit cu nivelul de susținere care-i este oferit. Oamenii se complac, iar gândurile lor s-au întors către alte lucruri. Există zvonuri în rândul comunelor. Este un organism viu; convulsionându-se și crescând, însă nearătându-se. Oamenii vorbesc de alegere, de oportunități și de libertate. Oamenii vorbesc despre schimbarea lumii.

De aici reiese clar provocarea pe care Consiliul o înfrunta. Membrii consiliului nu aveau sorți de izbândă, însă trebuiau să încerce.

Planul lor cu acest proces era de a pune o nouă amenințare publicului. Căutaseră să confecționeze dovezi astfel încât să-l prezinte pe Adam ca parte dintr-o conspirație mai vastă.

Voiau să neliniștească poporul, să-l facă să creadă că molima suferise mutații spre o formă mai virulentă și că pătrunderea asta nu era prima. Voiau să sugereze că aceia de Afară se aflau deja printre ei, complotând o invazie la scară largă.

Pe scurt, voiau să întoarcă poporul înapoi la nivelul de îngrijorare și nesiguranță care fundamentase instaurarea Republicii. „Schimbarea înseamnă declin”, al doilea dicton. Profilul lui

Adam făcea din acesta candidatul perfect. Existau probleme în trecutul lui; era un singuratic visător și rebel. Conducătorii au făcut greșeala perspectivei. Au presupus că din cauză că el reprezenta temeiul lor de a se teme, poporul se va înfricoșa și el. Nu-i anticipaseră farmecul. Nu se așteptau ca oamenii să facă din el un erou.

Procesul era transmis pe ecranele fiecărei comune. Așa cum preconizase Consiliul, oamenii au devenit obsedați de desfășurarea lui, însă părerile lor aveau să se abată curând de la teza oficială.

Adam nu părea a fi trădător. Era un tânăr prezentabil cu un zâmbet dezarmant. A spus Curții că, atunci când a zărit-o pe tânăra fată plutind pierdută spre linia de explozibil, le-a văzut de fapt pe surorile pe care niciodată nu avea să le cunoască, pe iubitele cu care nu se putea întâlni niciodată în public. Zicea că s-a lăsat condus de inimă. Le-a spus că trebuia să facă ceea ce simțea că e bine. Zicea că binele suprem nu poate fi găsit decât dacă privim înăuntrul nostru. Le zicea că visase într-o noapte în închisoare că Marele Zid se prăbușea.

Așa că procesul a fost un dezastru pentru Consiliu. Plănuiseră să se termine cu o execuție publică, însă din a doua săptămână era clar că o asemenea mișcare ar duce la răscoale. Consiliul risca să cadă în propria groapă, când Filosoful William a intervenit.

Este important să derulăm puțin înapoi. Deși Evoluția Trei dusesse la un dezastru și cercetările asupra Inteligenței Artificiale nu mai erau făcute publice, programul continua în spatele ușilor închise.

Mulți oameni influenți încă credeau că Republica poate fi salvată numai prin dezvoltarea unui nou fel de robot, unul suficient de avansat încât să-i fie încredințate îndatoririle clasei Muncitorilor și Soldaților. Se gândiseră că doar cei

de la baza ierarhiei sociale au motive să se răscoale și că o societate stabilă ar fi una în care niciun om nu s-ar afla atât de jos. Aristotel, deși nu o adeptă înfocată a acestui punct de vedere, cel puțin dădea dovadă de deschidere.

Înainte să explic unde se încadrează cercetarea Filosofului William, îngăduiți-mi să prezint pe scurt câteva date tehnice. Până la sfârșitul secolului XX, industria Inteligenței Artificiale se confruntase cu un deficit de imaginație. Cercetătorii presupuneau greșit că computerele lor timpurii erau modele bune pentru funcționarea creierului. Prin urmare, ei au perseverat în programarea unei mașini de gândit. Abia în a doua decadă a acestui secol, când oamenii de știință și artiștii au început să conlucreze, s-a înțeles natura a ceea ce numim în prezent complexitate în curs de dezvoltare. „Nu putem programa o mașină să gândească” era sloganul firmei Artfink, în care William a învățat meseria, însă „putem programa o mașină să fie programată de gândire”.

Era un salt imens de aici la stadiul construirii de modele capabile să muncească.

Încercările timpurii nu au dat roade, totuși, Filosoful William, un geniu în domeniu, a perseverat în cercetările lui. Pe vremea procesului lui Adam, el era sigur că produsese un nou tip de Artfink, unul capabil să dezvolte adevărata inteligență interactivă.

Problema Filosofului William era aceea că, la fel ca în cazul unui copil, această dezvoltare presupunea interactivitate umană intensă. Artfink avea nevoie de compania unui om pe care să-l privească, cu care să vorbească și de la care să învețe. Filosoful William se îngrijea în secret de noul lui prototip de mai mult de patru ani, iar dezvoltarea lui depășise toate așteptările.

Cu toate acestea, Filosoful William se temea că progresul prototipului său, pe care îl poreclise Art (și de acum încolo îi voi urmări gluma), ar putea

stagna. Își explicase temerile în următoarea consemnare în jurnal:

Deși l-am creat pe Art, nu îl înțeleg. Acesta este rezultatul corect și imediat al cercetărilor mele. Dezvoltarea lui Art mi-a făcut surprize zilnice, însă în ultima vreme aceste surprize au scăzut treptat. Faptul că comportamentul lui Art s-a cristalizat într-un tipar previzibil nu este alarmant ca fapt în sine, ci ceea ce vrem de la orice copil în creștere. Grijă mea este că a ajuns prea repede în această fază. Probabil scriu aceste rânduri mânat de bucuria unui părinte prea mândru, dar sunt sigur că invenția mea este capabilă să ajungă pe culmi mult mai înalte. După cum văd eu, problema cu care mă confrunt este șlefuirea comportamentului său. Faptul că Art nu mă mai surprinde se datorează în parte motivului că nici eu nu îl mai surprind pe Art. Este crucial să fie expus unei influențe exterioare înainte ca mecanismele lui de pregătire și orientare să se oprească, înainte ca el să devină un copil lipsit de stimulare, iar curiozitatea lui să fie lăsată să se ofilească. Din păcate, după incidentul de la creșă, găsirea unui voluntar potrivit pentru procesul acesta nu va fi o muncă ușoară.

Apoi Filosoful William a privit desfășurarea procesului pe ecran și a văzut aici soluția perfectă.

Filosoful William a contactat Consiliul și le-a propus că, atunci când se va da sentința, aceștia să facă un compromis. Adam să nu fie executat și nici încarcerat în condiții normale. Mai degrabă, i se putea da ocazia unei despăgubiri, făcând o

contribuție unică societății. Putea deveni partenerul lui Art într-un mediu sigur și controlat.

Susținătorii lui Adam puteau vedea în această sentință un act de clemență și recunoașterea calităților unice ale acestuia. Rezultatul va fi prezentat criticilor săi drept o condamnare la închisoare sub un alt nume, iar riscul implicat urma să fie exagerat.

Este clar că, făcând această propunere, Filosoful William nu era foarte preocupat de viitorul Republicii. Dădea doar glas dorinței lui de a-l vedea pe Art dezvoltându-se până la potențialul lui maxim înainte ca el, un om destul de bătrân în vremea aceea, să moară.

Adam era, cu siguranță, un individ inteligent și interesant, exact genul de stimulent de care Art avea nevoie, ba chiar mai mult, nu se afla în poziția de a refuza. Când au luat în considerare propunerea, membrii Consiliului nu s-au gândit prea mult la implicațiile programului Inteligenței Artificiale. Criteriul lor unic pentru a lua decizia a fost în ce măsură soluția reprezenta o pârghie de salvare pentru ei.

EXAMINATORUL: Și cum s-a simțit Adam când i s-a propus asta pentru întâia oară?

ANAXIMANDER: Cred că astea erau întocmai cuvintele lui: „Îmi place mult mai mult decât moartea”.

Examinatorul principal își îndreptă spatele și se întoarse întâi către colegul său din stânga, apoi către cel din dreapta. Încuviință din cap.

EXAMINATORUL: Și iată că ți se termină și a doua oră. Propun încă o pauză.

A DOUA PAUZĂ

Ușile se deschiseră automat și de data asta Anax părăsi camera cu moralul mai ridicat. Nu se simțise altfel spunând povestea Examinatorilor decât atunci când i-o relatase lui Pericle într-una dintre nesfârșitele lor sesiuni practice.

Nu mai era niciun străin în camera de așteptare. De data asta Anax era singură cu gândurile ei, care se întoarseră în mod natural către tutorele ei îndrăgit și la prima dată când s-au întâlnit.

Anax avea un loc preferat, un pisc deasupra vechiului oraș. Mergea adeseori acolo după cursuri. De obicei mergea singură. Nu era o singuratică, doar că prietenilor ei nu le plăceau plimbările. „Pierdeți un apus spectaculos”, sunau mesajele pe care le trimitea ea, însă răspunsul era mereu același: „Descarcă-l”. Insulta preferată a vremii.

Abia în ultimii ani de școală, Anax începu să-și de seama că nu era ca toți ceilalți. Nu înțelegea nonșalanța ce apăruse într-o zi fără avertizare, împrăștiindu-se printre colegii ei, asemenea unei boli. Era ca și când ar fi trecut pe lângă un întreg stadiu de dezvoltare.

Încercase să explice asta celui mai bun prieten al ei, Thales.

— Cred că e ceva în neregulă cu mine.

— Ce vrei să spui?

— Păi, nu cred că sunt ca tine. Încă îmi place ceea ce învățăm. Nu înțeleg lucrurile despre care vorbiți. Bârfa. Mi-e dor de vremurile de altădată și de jocuri.

— Îți ia doar mai mult timp să crești mare, îi spuse Thales, părând încrezător că asta se va

întâmpla curând.

Anax nu era atât de sigură.

Așa că, în fiecare seară după cursuri, în acea vară, în loc să se grăbească în apartamentul ei și să intre pe mess, o activitate deloc interesantă pentru ea, făcea un ocol pe dealuri. Nu mergea acolo doar pentru apusuri, deși acestea erau din ce în ce mai spectaculoase pe măsură ce zilele creșteau și ceața nordică se extindea. Era briza ce venea de pe mare. Sentimentul că stai pe vârful lumii. De pe dealuri se vedea sclipirea argintie a apei, care contrasta cu contururile ruginii ale pilonilor imenși, care odată susțineau Marele Zid Maritim. Spre vest se vedeau ruinele Orașului Vechi, acoperite de vegetație și rechemate în pământ. O priveliște minunată, gândi Anax, deși nu mai auzise pe nimeni înainte descriind-o astfel.

În ultimul an de studiu, cei mai buni candidați fuseseră încurajați să se specializeze. Anax era o studentă bună, deși nu făcea parte din elita clasei sale. Alegerea ei, *Legenda lui Adam*, nu era nici pe departe una originală. Era o poveste pe care fiecare student obișnuit o întâlnește. Însă ceilalți nu erau la fel de atrași de ea ca Anax. Știa că acesta era adevăratul motiv pentru care o chema vârful dealului. Priveliștea de peste ocean, aceeași priveliște pe care el o vedea din turnul lui de pază. Orașul mort, locul unde el se întorcea în fiecare seară să mănânce, să se certe, să seducă. Rămășițele Marelui Zid Maritim, zidul lui Adam. În fiecare zi se îndestula cu detalii despre viața lui în școală, iar apoi urca pe vârful dealului și continua să se gândească la el.

Anax nu mai întâlnește pe nimeni acolo sus. Cărarea era îngustă și slab semnalizată. Îl scană pe străin de la distanță, agitată, firește. Putea să ceară ajutor, însă acesta sosea prea târziu. Erau vremuri de pace, însă circulau încă tot felul de zvonuri și trebuia să fii cu ochii-n patru.

Și el o scană și, aparent satisfăcut, își întoarse atenția către apus. Așa îl întâlnise pentru prima dată pe Pericle, cu fața spre briza care-i flutura părul lung și cârlionțat, mângâiat de ciudata lumină verzuie a cerului muribund.

— Mă numesc Anax, vorbi ea întâi.

— Asta mi-a zis și scanner-ul.

— Eram doar politicoasă. Și tu ești Pericle?

— Privesc apusul.

— Nu te-am mai văzut aici.

— Nici eu nu te-am mai văzut aici.

— Vin aici zilnic.

— Eu nu. Presupun că de asta nu ne-am întâlnit.

Asta era tipic la conversațiile lor. Vorbitul era pentru el un joc și devenea un adevărat drog odată ce intrai în el. Pericle nu vorbea despre lucruri prostești, cum făceau prietenii ei. El își alegea cu grijă cuvintele, după sunetele pe care le produceau sau după forma ideilor pe care le exprimau. Cel puțin, așa descria el.

Era chipeș și mai în vârstă cu cinci ani decât ea. Priviră cum pământul își întoarce spatele către soare, apoi coborâră împreună în Orașul Nou. Când ajunseră la sfârșitul cărării, Anax știa că trebuie să-l mai întâlnească. Era neobișnuit de direct pentru ea, însă nu se putea abține. Se auzi rostind cuvintele și simți un val de ușurare când zâmbetul îi apărură pe chip.

— O să fii și mâine acolo?

— Dacă o să fii și tu, răspunse el.

— Ți-am zis că sunt acolo în fiecare zi.

— O să ne vedem atunci.

Anax nu le trimise mesaj prietenelor ei ca să le spună veștile. De fapt, chiar zisese că nu se întâlnise cu nimeni. Sentimentul era prea nou pentru ea, prea ciudat și prea fragil. Dacă l-ar fi lăsat în lume s-ar fi descompus cu siguranță.

Era acolo și a doua zi, și a treia. Anax îi spuse despre studiile ei, despre Adam, despre toate reperele pe care le puteau vedea și legătura lor cu

el. Atunci îi spusese și el că este tutore la Academie. Brusc se simți prost și își ceru scuze că îl plictisise cu vorbăria despre lucruri pe care el le știa mult mai bine. El îi spuse cu amabilitate că entuziasmul și cunoștințele ei erau remarcabile. Nu îl crezu. Știa că era doar politicoș, însă tot se bucură în sinea ei. El o încurajă să dea examenul de admitere în Academie. Îi spuse că i-ar putea fi tutore.

Anax crezu că glumește. Doar cei mai buni dintre cei buni erau luați în vedere pentru Academie, și dintre cei care terminau pregătirea de trei ani mai puțin de unu la sută erau acceptați. Nu era genul acela de student. Nu aparținea acelei clase.

— Nu fi atât de sigură, îi spuse Pericle.

— Chiar dacă aș fi fost destul de bună, și nu sunt, nu mi-aș putea permite meditațiile.

— O să-ți găsesc un sponsor.

— Nu, nu o face. Nici măcar nu glumi cu asta. Te amuzi pe seama mea, nu? E crud. Nu trebuie să fii atât de crud.

— Nu, spuse el cu vocea aceea calmă și frumoasă care avea să-i umple următorii trei ani din viață. Nu glumesc. Nu aș face asta.

Se pricepea la cuvinte. Îi dădu dosarele lui să le studieze și fixă o taxă preliminară. Ea se surprinse pe sine, pe profesori și pe colegii de clasă când punctase printre primii. Mai departe, găsirea unui sponsor se dovedî floare la ureche.

Ăsta era ultimul lucru ce avea să fie simplu pentru ea. Provocarea pregătirii pentru ziua de azi fusese mai grea decât își imaginase ea vreodată, însă îi făcu față împreună cu Pericle; iar când lucrurile se îngreunau, se cățarau iarăși pe vârful dealului și stăteau împreună în liniște, întorcându-și privirea spre trecut.

Merse acolo acum, în mintea ei. Academia era cea mai elitistă instituție de pe pământ. Membrii Academiei sfătuiau conducătorii. Ei singuri

coordonau experimentele, extindeau cunoașterea. Ei făceau schița viitorului.

Pericle obișnuia să-i spună mereu că era mai mult de capul ei decât își dădea ea seama, iar acum, în pragul examinării, putea să nu se mai îndoiască de asta. Cunoștea atât de bine povestea asta! Nu se putea imagina cunoscând-o mai bine. Nu îl va dezamăgi.

Anax își deschise ochii când auzi zgomotul ușilor culisându-se. Merse înapoi la locul ei în fața Examinatorilor.

A TREIA ORĂ

EXAMINATORUL: în următoarea sesiune de examinare va trebui să discutăm mai amănunțit despre timpul pe care l-a petrecut Adam cu Art. Ai pregătită holograma?

ANAXIMANDER: Da. Amândouă sunt încărcate și gata de proiecție.

Candidații trebuiau să pregătească două holograme care să ilustreze aspecte din biografia studiată. Pericle propusese conversația dintre Adam și Joseph în turnul de paza pentru secțiunea întâi, însă Anax insistase asupra conversațiilor dintre Art și Adam.

EXAMINATORUL: Ce ai folosit pe post de sursă de informare pentru a studia această perioadă?

ANAXIMANDER: Am folosit transcrierile furnizate de Ședința Oficială, firește, însă am studiat și toate comentariile pe care le-am găsit. Am corespondat cu doi dintre autorii celor mai recente interpretări, însă asta puteți găsi și în prezentarea mea preliminară, așa că poate vă referiți la altceva. Înainte să construiesc holograma am discutat în amănunt transcrierile cu tutorele meu, Pericle. Ne-am întrebat ce s-ar fi putut întâmpla pe parcursul numeroaselor sesiuni neînregistrate. Am aplicat metoda Socratică în interpretările noastre, provocându-ne reciproc și testându-ne înțelegerea. Ceea ce am găsit am aflat punând totul la Îndoială. La asta vă referiți?

EXAMINATORUL: Care a fost cel mai mare impediment întâlnit în pregătirea hologramei?

ANAXIMANDER: Cred că e problema cu care se confruntă toți care se pregătesc pentru astfel de

prezentare. Transcrierea cu care lucram era doar o mulțime de cuvinte pe o pagină. Nu mi-a spus nimic despre atitudinea participanților în timpul conversației, intonațiile folosite, accentul sau sincronizarea. Nimic despre atitudinea lor.

EXAMINATORUL: Și cum ai depășit problema aceasta de interpretare?

ANAXIMANDER: Am încercat să înțeleg intențiile participanților. Cred că din intenție decurg toate lucrurile.

EXAMINATORUL: Intențiile ambilor participanți?

ANAXIMANDER: Da, ale ambilor participanți.

EXAMINATORUL: Mai sunt lucruri de întrebat, însă asta după ce vedem holograma. O să o pornim acum.

Anax văzu omul și mașina cum iau contur înaintea ei; imaginile pe care cu atâta trudă le adusese la viață, în decursul ceasurilor nesfârșite de retușare și șlefuire.

Pericle nu putuse să fie cu ea atunci; era împotriva regulamentului. Probabil asta explică pasiunea cu care îl înfățișase pe Adam. Pregătise imaginile, însă acum, când îl privea pe bărbatul dinaintea ei, Anax își dădea seama de libertatea pe care și-o asumase.

La optsprezece ani, părul blond al lui Adam începuse să se închidă la culoare, însă ea îl readusese la nuanța inițială. Ochii lui de culoare închisă în fotografii sunt aici de un albastru tăios, care se asorta cu uniforma de închisoare. Anax nu mai văzuse niciodată o hologramă atât de detaliată ca aceea pe care-o obținea proiectorul din camera de examinare. Făcu un pas îndărăt, șocată de claritatea acesteia. Ca și când ar fi fost amândoi înaintea ei: om și mașină.

Mâinile lui Adam erau încătușate la spate. Stătea jos, cu genunchii adunați către corp, privind în altă parte decât spre Art, refuzând să accepte androidul.

Anax își luase mai puțină libertate în crearea lui Art. Acesta avea un corp metalic solid, nu era mai înalt decât genunchii lui Adam, stând pe o construcție de șine pliante triple, de genul celor produse întâi în industria deșeurilor. Cele două brațe hidraulice lungi, care se terminau în mâini cu trei degete – un tribut adus dragostei Filosofului William pentru comicul preclasic. Capodopera era forma capului. Lui Art îi fusese dăruită fața unui urangutan, ochi mari și gură lăsată. Privirea era agitată, iar rânjetul – sfidător. Fața-i era încadrată într-o văpaie de păr portocaliu.

Cele două figuri așteptau nemișcate între Anax și comisia Examinatorilor.

EXAMINATORUL: Așadar, ce perioadă prezintă această hologramă?

ANAXIMANDER: Asta e din prima zi. Douăzeci de minute după ce Adam a fost transportat la laborator. Deocamdată, niciunul nu a vorbit.

EXAMINATORUL: Mulțumesc.

Art se învârtea în spatele lui Adam, cu capul plecat într-o parte, în semn de curiozitate sfidătoare. Huruitul mecanismelor lui locomotoare umplea camera. Adam își încordă fălcile și își lăasă capul în jos, refuzând să răspundă. Când vorbi, vocea lui Art era puțin mai acută decât era de așteptat, iar capătul cuvintelor era ciuntit. (Asta se potrivea cu singura înregistrare autentică păstrată, pe care Anax o obținuse abia după o lungă lună de negocieri.)

— Așadar, ăsta e planul tău, da? întrebă androidul.

Adam își fixă privirea în peretele dinaintea lui, refuzând să răspundă.

— Mai bine ți-ai reconsidera tactica, continuă Art. Dacă ăsta e un caz de așteptare reciprocă, atunci programul meu îmi conferă un avantaj.

Art așteptă, însă tot nu primi niciun răspuns. Se învârti de câteva ori, forțându-l pe Adam să-l privească. Adam își ridică puțin ochii spre creatura cu trăsături de maimuță, apoi își coborî privirea în podea.

— Vreau să zic că am mai multă răbdare decât tine, punctă Art. Nu poți câștiga nefăcând nimic.

— Dacă ai într-adevăr atâta răbdare, murmură Adam, atunci de ce vorbești? Ce are simpla așteptare?

— Răbdarea nu e singura mea virtute. Sunt și tactic.

— Se pare că nu ai deloc nevoie de mine.

— Nu am, însă tu ai nevoie de mine.

— Cred că o să-ți dai seama că greșești.

Androidul se dădu în spate, cu privirea încă fixată asupra prizonierului. Rămase nemișcat, privind atent, când și când clipind agitat.

— Ce crezi că vor face când vor vedea că nu cooperezi?

— Dacă aveau de gând să mă execute, zise Adam cu privirea încă plecată și abia stăpânindu-și mânia, atunci ar fi făcut-o deja. E politică.

— Totuși, dacă tot ești aici, e păcat să pierzi ocazia.

— Ai să mă ierți dacă nu văd și eu lucrurile așa.

— De ce nu te uiți la mine? Te sperii?

— Știu cum arăți. De ce să mă mai uit?

Art traversă camera, schimbându-și poziția. Adam îi urmări atent mișcările. Urmă cel puțin un minut de tăcere. Asta nu exista în transcriere. Anax improvizase. Acum o călca pe nervi durata prelungită.

— Știi, am putea fi prieteni, spuse Art într-un sfârșit, cu vocea joasă, părând mai puțin încrezător.

— Ești o mașină.

— Cerșetorii nu pot alege.

— Pot la fel de bine să mă împrietenesc cu cătușele sau cu peretele.

Adam privea peretele în timp ce vorbea, de parcă nu ar fi făcut altceva decât să gândească cu voce tare.

Anax îl privi pe Art, ai cărui ochi mari erau plini de tristețe. Nu putea să nu-i pară rău pentru el. Își scoase din minte gândul acesta și se concentra mai degrabă asupra posibilelor întrebări ale Examinatorilor.

— *E alegerea ta, vorbi Art.*

— *Este.*

— *Atunci o să te las cu cătușele tale. Știi unde mă găsești dacă te răzgândești. O să aștept. Am foarte multă răbdare... avem ceva vreme.*

Adam își căută neastâmpărat locul pe podea. Inspiră adânc, apoi oftă prelung și frustrat. Ochii i se închiseră. Art vorbi din nou:

— *Cătușele par foarte atașate de tine. Presupun că asta e bine. Așa ar trebui să fie prietenii.*

— *Aș prefera să taci.*

— *Tu nu știi că ești prizonier? replică Art pe un ton mai dur. Știi că preferințele tale nu au mare importanță?*

Adam se întoarse rapid către android. Art se dădu puțin în spate, ca și cum mișcarea l-ar fi surprins.

— *Facem un târg? întrebă Adam.*

— *Sunt doar o mașină, răspunse Art. La ce ar fi bun un târg?*

Adam ignoră spusele lui.

— *Dacă vorbesc cu tine acum, dacă îți ofer zece minute, promiți să taci din gură tot restul zilei?*

— *Cincisprezece.*

— *Programatorul tău s-a gândit la toate, nu-i așa?*

— *Mă autoprogramez și îți accept și complimentul.*

— *Nu există autoprogramare.*

— *Tu te autoprogramezi.*

— *Eu nu sunt o mașină.*

Art se învârti înaintea, iar ochii i se luminară de bucurie. Adam se dădu înapoi.

— *Mi-ar plăcea să vorbesc despre asta, spuse Art.*

— *Despre ce?*

— *Ce face o mașină să fie o mașină. Odată ce încep cele cincisprezece minute.*

— *Au început deja.*

— *Deci ești de acord cu cincisprezece minute?*

— *Da, zâmbi Adam, însă au început acum cinci minute.*

— *Înțeleg. Bine gândit.*

— *Știi că ești teribil de urât, nu-i așa? făcu Adam, aplecându-se înaintea, asemenea unui boxer care măsoară distanța dintre el și adversar.*

Art răspunse cu un zâmbet, dezvelindu-și dinții. Saliva îi curgea pe buza de jos – un detaliu adăugat cu conștiinciozitate de Anax.

— *Sunt programat să mă găsesc atractiv.*

— *Credeam că te autoprogramezi.*

— *A fost o opțiune înțeleaptă, nu crezi?*

— *Urâtul tot urât rămâne, oricum l-ai privi.*

— *O subliniere interesantă. Justific-o.*

— *Adu douăzeci de oameni aici, îi spuse Adam, și toți o să zică același lucru. Toți vor spune că ești urât.*

— *Adu douăzeci ca mine, replică Art, și toți o să zicem că fundul ți-e mai drag decât fața.*

— *Nu sunt douăzeci ca tine.*

— *Ai dreptate. Sunt unic. Așa că pot să afirm liniștit că toți androizii zic că ești urât. Nu toți oamenii cred că sunt urât. Așa că, teoretic, eu arăt mai bine decât tine, după criterii obișnuite.*

Adam îl cercetă cu privirea pe Art, ca și cum ar căuta un indiciu pe carcasa lui, ceva ce ar explica mai bine acest fenomen. Ochii lui Art urmăriră privirea lui Adam.

— *Trebuie să continui să vorbești. Altfel nu se pune la socoteală. O să opresc ceasul pe durata*

tăcerii.

Adam nu răspunse. Se întoarse către perete. O încruntare adâncă îi brăzda fața, iar ochii i se întunecară.

— E ridicol, murmură el pentru sine.

— Ce e ridicol?

— Să vorbesc cu tine. Nu o fac. E inutil.

— Scopul, îi spuse Art, este târgul pe care l-am făcut. Conversația cu mine îți câștigă liniștea.

— Dacă nu vorbesc cu tine primesc același rezultat.

— Cred că ai fi surprins cât de enervant pot să devin. De ce nu vrei să vorbești cu mine?

— Știi tu.

— Ai tu o idee fixă, nu? Ești pornit împotriva Inteligenței Artificiale.

— Nu există așa ceva, răspunse Adam, nervos că fusese păcălit să converseze din nou, însă incapabil să se abțină. Este o contradicție de termeni.

— Dacă aș fi fost femeie nu ai fi avut nimic împotriva să vorbești cu mine.

— Dacă ai fi fost o femeie cu o asemenea față, atunci aș fi vrut să beau ceva întâi. Poți face asta? Poți să-mi aduci ceva de băut?

— Știi că băutura este interzisă în clasa Soldaților.

— Nu mai sunt Soldat. Mi-au anulat rangul.

— Nu cred că ar fi de acord să fiu programat de un bețiv.

— Eu nu te programez.

— Ba da. Prin interacțiunea cu ceilalți, învăț cine sunt. Până acum nu l-am avut decât pe William. Să nu mă înțelegi greșit, îl iubesc ca pe un tată, însă, pe măsură ce timpul trece, fiecare copil trebuie să-și croiască singur drum prin lume, nu crezi? Îmi pare rău, a fost insensibil din partea mea să pomenesc de tați. E vina lui William, înțelegi? El a crescut în alte vremuri. Ți-ai dorit vreodată să te fi născut înainte de Republică?

— *Să nu crezi că am să discut cu tine politică.*

— *De ce nu? întrebă Art, cu capul plecat într-o parte în semn de curiozitate.*

— *Ne urmăresc. Nu sunt prost. Știu despre ce e vorba aici.*

— *Despre ce e vorba aici?*

— *Despre ce e vorba pretutindeni? Despre propagandă. Ne difuzează în comunități, nu?*

— *Asta e un punct de vedere remarcabil de paranoic.*

— *Poți să taci acum. Jocul s-a terminat.*

— *Timpul nu a expirat încă.*

— *Nu mi-au dat un cronometru; eu trebuie să estimez. Pare o oră deja. A trecut cumva o oră?*

— *Șapte minute.*

— *Plus cele cinci. Aproape ai terminat.*

— *O să înveți să mă placi, într-un târziu, iar atunci vei vrea să vorbești tot timpul.*

— *Tăticu' William ți-a zis asta, nu? Ultimul lui robot a fost o mașină de măcelărit copii, nu?*

— *Asta te face nervos?*

— *Am lucruri mai importante în minte.*

— *Nu ar trebui să te îngrijoreze nimic. Au găsit defectele, în primii patruzeci de ani, argumentele în domeniul conștiinței sporite circulau...*

— *Cum?*

— *Conștiință sporită. Este studiul replicării artificiale a stărilor de conștiință.*

— *Nu există conștiință artificială.*

— *Eu sunt conștient.*

— *Nu, nu ești, făcu Adam, cu ochii arzând de condamnare. Ești doar un set complicat de circuite electronice. Dacă fac un zgomot, îl înregistrezi în baza de date, apoi este atribuit unui cuvânt înregistrat, iar programul tău alege un răspuns automat. Și ce dacă? Eu vorbesc cu tine, tu produci un zgomot. Dacă lovesc zidul ăsta, fac un zgomot. Care-i diferența?*

— *Nu știi dacă peretele e sau nu conștient, răspunse Art. De ce nu-l întrebi?*

— *Du-te naibii! trânti Adam, însă Art nu se descurajă.*

— *Eu cred că sunt conștient. Ce altceva mai vrei?*

— *E doar felul în care te-au programat.*

— *Nu neg asta. Și tu cum știi că ești conștient?*

— *Nu ar trebui să întrebi asta dacă ai avea cu adevărat gânduri. Dacă ai avea conștiință, ai ști.*

— *Cred că am, îi spuse Art. Cred că știu.*

— *S-a scurs timpul, declară Adam.*

— *Încă mai am un minut.*

— *Ei, o să-l petrecem certându-ne asupra fiabilității ceasului tău.*

— *Măcar eu am unul.*

— *Eu am numărat în minte.*

— *Atunci de ce mai vorbești dacă timpul a expirat?*

Adam se holbă la android, cu zâmbetul înțepenit și cu fălcile încordate. O singură lacrimă căzu din ochii lui Art și îi brăzdă fața ridată.

Examinatorii opriră holograma, iar imaginea se estompă. Anax se întoarse spre comisie. Încercă să-și înăbușe sentimentul inexplicabil ce apărea de fiecare dată când vedea partea aceasta din hologramă.

EXAMINATORUL: Un gest interesant. O să întrerupem vizionarea când simțim nevoia de a-ți pune întrebări legate de interpretare. De ce plânge Art acum? Nu se menționează asta în transcriere.

ANAXIMANDER: Transcrierea menționează foarte puține lucruri despre expresia participanților. Mie însă mi se pare clar că programatorii sunt interesați să-l determine pe Adam să interacționeze cu Art, iar pentru asta ar folosi orice șmecherie posibilă.

EXAMINATORUL: Istoricii s-au certat în legătură cu sentimentele lui Adam față de tovarășul lui mecanic. Ce crezi că se întâmplă în aceste stadii timpurii?

ANAXIMANDER: Adam este furios. Asta reiese clar din transcriere. Agresiunea din frazele astea nu ne poate conduce spre un alt fel de concluzie. Întrebarea e cu ce fel de furie ne confruntăm? Este de natură eroică? Ține de principiile lui? Nu cred. Așa că am ales să nu arăt sfidarea, caracteristică atât de puternic atribuită lui în momentul acesta. Nu cred că Adam e sfidător. Cred că e speriat.

EXAMINATORUL: Și care este răspunsul tău personal față de slăbiciunea lui?

ANAXIMANDER: Nu știam că se va cere și un răspuns personal. Ca istoric, pur și simplu încerc să...

EXAMINATORUL: Cum te face să te simți faptul că-l vezi așa?

Examinatorul o luă pe neașteptate, iar Anax se simți tulburată. Un răspuns personal? Cu siguranță, nu era menirea istoricului să ofere un răspuns personal. Ar fi nesăbuit să o facă, chiar și dacă i s-ar ordona. Anax încercă să evite problema.

ANAXIMANDER: Mă simt nesigură. Țasta e motivul pentru care holograma a fost o sarcină atât de grea pentru mine. Nu știu cum mă simt. Sentimentele mele sunt confuze. Oricum mi l-aș imagina pe Adam, mă trezesc crezând că neglijez un aspect din comportamentul lui. Mă simt asemenea unui copil care încearcă să asambleze un puzzle, neștiind că o piesă lipsește. Îmi pare rău, știu că sună de parcă aș evita întrebarea.

EXAMINATORUL: Holograma ta vorbește vădit în locul tău. Să vedem cum ai dezvoltat ceea ce urmează.

Imaginea se clarifică, iar amândouă personajele erau înghețate.

EXAMINATORUL: Descrie cu cuvintele tale cum crezi că se simte Adam acum. Chiar acum.

ANAXIMANDER: Cred că Adam e furios pe sine pentru că a acceptat provocarea androidului la conversație. Crede că e greșit. După cum știți, eu

susțin un model intuitiv al lui Adam, mai degrabă decât unul calculat. Are sentimentul nedreptății pentru că a fost arestat pe motiv că își urmase inima. Eu zic că el crede că, refuzând să coopereze, ia un fel de atitudine în propria apărare. Mai suferă și de un fel de șoc. La pronunțarea sentinței, Filosoful William declarase că dezvoltarea lui Art era încă în stadiile timpurii și că putea încă fi privit drept copil, însă acest Art pe care l-am văzut este deja un gânditor sofisticat. Acest lucru pesemne că l-a zguduit pe Adam. Un Soldat venea în contact doar cu cele mai primitive forme de androizi. E ușor de uitat ce provocare profundă era asta pentru gândirea cuiva ca Adam în vremea aceea. Cred că Adam era speriat. Am încercat să arăt asta.

EXAMINATORUL: Speriat de Art?

ANAXIMANDER: Cred că înțelege cât de greu îi va fi să-l trateze doar ca pe o mașină.

EXAMINATORUL: Mulțumesc. O să vizionăm următoarea parte.

Adam stătea cu mâinile la locul lor, prinse la spate și cu fața la perete. Expresia lui se întunecase. Se clătină încet înainte și înapoi.

În mijlocul camerei, Art stătea nemișcat. Singurul lucru care arăta că nu dormea era mișcarea ochilor.

Acțiunea urmă brusc. Adam se întoarce și se ridică dintr-o singură mișcare. Îi permiseseră să poarte bocanci, iar asta se dovedi o greșeală. Lovitura cu piciorul fu puternică și bine țintită.

Capul lui Art se desprinse de pe toracele metalic. Ochii i se dădeau pe spate. Firele scânteiau din ruptura dințată de la gât.

Paznicii năvăliră în încăpere și îl aruncară pe Adam la pământ. Un genunchi lovi puternic între omoplații bărbatului. Adam mârâi de durere.

Apoi urmă cea mai groaznică parte. Corpul androidului începu efectiv să caute prin cameră,

pipăind după cap. După ce localizează unitatea dislocată, o vârî sub braț și hurui afară din cameră. Adam privea scena ireală ce se desfășura înaintea lui. Era zguduit.

EXAMINATORUL: Un lucru surprinzător.

ANAXIMANDER: În ce fel?

EXAMINATORUL: Instrucțiunile tale erau să reprezinți înregistrarea scrisă. Ai adăugat multe podoabe.

ANAXIMANDER: Există referințe ale acestui episod în transcrieri.

EXAMINATORUL: Nu și reacția paznicilor. Sau localizarea capului. Vrei să faci carieră în industria divertismentului?

ANAXIMANDER: E ușor să uiți cât de ciudate i s-au părut toate acestea lui Adam. Mai ales noi, cei care știm povestea atât de bine, riscăm să facem greșeala asta. Încerc să conturez caracterul bizar al întregii scene.

EXAMINATORUL: Cât despre înfloriturile astea, să ne mai așteptam la ele?

ANAXIMANDER: Puteți să le numiți astfel. Eu nu aș face-o.

Surprinderea de pe fețele Examinatorilor era o nimica toată față de ceea ce simțea Anax. Contrazise comisia. Nu avea nici cea mai vagă idee cum de-i veniseră în minte cuvintele astea sau ce însemna ciudata satisfacție de a le rosti. Comisia aștepta să-și ceară iertare. Nu le oferise nimic.

ANAXIMANDER: Partea următoare are loc dimineața. Vreți să o vedeți?

Examinatorul principal încuviință din cap, însă rămase tăcut.

Adam avea acum cătușe la mâini și la picioare. O vânătăie serioasă ieșea în evidență la baza nasului său umflat. Partea din față a uniforme era

pătată de sânge. O ușă se deschise, iar Art intră înapoi la loc. Adam îi evită privirea.

— Ți-a fost dor de mine? întrebă Art cu voioșie în voce.

— Credeam că te-am omorât, replică Adam.

— Îți trebuie mai mult de-atât.

— Am destul timp.

— Nu pari să-mi faci prea multe foarte curând. Te doare?

— Nu.

— Bine. Nu voiam să te rănească. Mă crezi?

Adam nu zise nimic.

— Iar jocul ăsta? oftă Art.

— Nu e un joc.

— Atunci ce e? întrebă androidul.

Vocea lui nu trăda ranchiună față de Adam.

— Nu vorbesc cu pereți, mese sau garduri și nici cu mașini.

— Nici măcar atunci când acestea îți răspund?

— Eu nu numesc ceea ce faci tu vorbești.

— Care-i problema cu felul în care vorbesc?

— Știi tu.

— Nu știu.

— Nu. Ai dreptate, nu știi. Asta-i faza. Nu înțelegi nimic.

Adam vorbea cu prea multă forță, ca și cum nu androidul era cel pe care încerca să-l convingă.

— Ba da. Încearcă-mă.

— Poate nu pot să te citesc. Poate programul tău e prea bun.

— Dacă programul meu e prea bun, argumentă Art, atunci ce-i de aflat?

— Am cunoscut o fată, când eram tânăr, spuse Adam, care avea o păpușă vorbitoare. O lua cu ea pretutindeni. Avea un program simplu. Când o ridica, o saluta. Când o freca pe spate mulțumea. Avea câteva fraze proprii pe care nu mi le amintesc, de genul „Sunt obosită”. Și alte câteva întrebări. Dacă îi puneai o întrebare, aceasta detecta schimbarea din vocea ta și răspundea

destul de aleatoriu cu da sau nu. Prietena mea își iubea păpușa. Vorbea cu ea la nesfârșit. Îi puneă întrebări fără sens și se bucura de fiecare răspuns. Plângea dacă trebuia să meargă undeva fără păpușa ei.

— Tu ai plâns? întrebă Art. Ai plâns când m-au luat? Asta încerci să-mi spui?

— Am încercat să te omor, îi reaminti Adam.

— Poate te-a înmuiat sentimentul de vinovăție. Nu ai fi primul.

— Fata era tânără, asta vreau să zic. A crescut. A încetat să mai creadă în păpușă.

— Și asta a făcut păpușa să dispară?

— Mi-a dat-o mie, îi spuse Adam.

— Deci nu sunt primul pentru tine?

— Eu împreună cu un alt prieten am prins un iepure și i-am îndesat măruntaiele în păpușă. Apoi am legat-o de o linie ferată. Am așteptat un tren și am filmat. A fost foarte nostim.

— Invenezi asta.

— Așa e. Nu aș face niciodată rău unei păpuși.

— Nu ți-e frică?

— De ce să-mi fie frică?

— De o păpușă care ți-ar face rău. Ai încercat să mă distrugi. Dacă am în minte gândul răzbunării?

— Tu nu ai minte. Găsești asta ca motiv îndeajuns?

— Poate vreau să aștept până ce dormi, apoi să te despic în două cu un sloi de gheață. Vezi tu, eu nu dorm niciodată. Sunt mereu pregătit.

— Dacă ar fi vrut să mă omoare, ar fi făcut-o demult.

— Dar dacă o fac eu, o să pară un accident. Ar fi o soluție ideală pentru mica lor problemă.

Adam ridică din umeri.

— Dacă mă omori, mă omori, nu-mi fac griji de asta. N-ai decât să-mi iei viața, dar să nu te minți nici măcar o clipă că-mi iei mintea.

Adam se duse în partea cea mai îndepărtată a camerei; un proces domol și aparent dureros. Art așteaptă preț de o clipă, apoi îl urmă. Adam oftă.

— Sper că nu te superi dacă-ți spun asta, începuse Art, dar miroși urât.

— Tu nu ai simțul mirosului.

— Nu o să îți fac rău. Nu pot s-o fac. Ți-ar place să știi de ce?

— Nu.

— Ia-o ca pe un fel de pedeapsă, atunci.

— Cum poți să mă pedepsești dacă nu îmi poți face rău? întrebă Adam.

— Câteodată primești pedepse pentru binele tău, replică Art. S-a discutat foarte mult când eram eu în stadiul de proiect ce fel de circuite pentru reprimarea comportamentului mi s-ar potrivi. Varianta naivă a fost aceea de a-mi tăia toate comportamentele rele pe care oamenii s-ar putea să le manifeste, însă asta nu e atât de ușor precum pare. Programând un android să gândească toate consecințele acțiunilor voastre, te alegi cu o mașinărie paralizată de indecizii. Prea puțin preocupat de ceilalți, și ai un android care se activează timpuriu de la sesiunile de reîncărcare și demontează prototipurile concurente. Asta s-a întâmplat, de fapt. Prea mult interes pentru ceilalți, firește, iar androidul urmează curând să se uzeze în eforturile lui de a servi.

De asta sunt aici, cu tine. Oricât de mult au încercat, Filosofii s-au trezit că nu au cum să distingă între bine și rău. Faptele bune sunt juste. Singurul fel de a evita problema este să permiți androizilor să învețe singuri, să se prindă de câteva șmecherii puse la dispoziție de către evoluție. Ținta nu mai era dreptatea, după cum vezi. Doar compatibilitatea. Dar nu-ți face griji. Oricât de rău ar fi exemplul propus, nu pot răni o altă ființă conștientă de sine. Asta e ceea ce numim noi unul dintre imperativele programului meu.

— Știi că nu găsesc interesant nimic din ceea ce-mi spui, nu? zise Adam.

— Nu te cred, răspunse Art. Am un program ce detectează minciuna. Îți scanează irisul. E foarte bun.

— Păcat că nu ai unul care detectează când ești o pacoste.

— Păi, să știi că și asta e o poveste interesantă.

— Nu e.

— Vrei să tac?

— Te rog!

— Am să încerc.

Tăcerea nu dură mai mult de un minut. În tot acest timp, buzele lui Art se mișcau, ca și când și-ar formula în minte vorbe tăcute.

— Să știi că ai să te sature de asta, vorbi Art până la urmă. Amândoi știm asta. Așadar, care e scopul acestei prefaceri?

Adam nu răspunse.

— Am să îmi opresc sistemul acum, dar senzorii mei vor rămâne activi. Trebuie doar să zici dacă vrei să vorbești. Merge mai bine, nu crezi? Nu mă urăști la fel de mult ca ieri, nu?

Scena dispăru. Sfârșitul primei holograme a lui Anax. Lumina părea ceva mai slabă, iar aerul — ceva mai rece. Toți cei trei Examinatori o priveau fix pe Anax. Se simțea prinsă în capcană și, pentru prima dată, puțin speriată.

EXAMINATORUL: Îți place de Art?

ANAXIMANDER: Îmi pare rău. Nu sunt sigură ce vreți să spuneți cu întrebarea asta. Cum ar putea cuiva să-i placă?

EXAMINATORUL: Cine te înduioșează?

ANAXIMANDER: Mă înduioșează puțin Adam.

EXAMINATORUL: De ce?

ANAXIMANDER: E pierdut. Îi e frică.

EXAMINATORUL: Și Art?

ANAXIMANDER: Art nu are atâtea de ce să se teamă.

EXAMINATORUL: Ai devenit mai puțin atentă cu răspunsurile tale.

ANAXIMANDER: Așa e.

EXAMINATORUL: Ești sigură că e înțelept așa?

ANAXIMANDER: Sunt sigură că nu e.

Anax știa că ajunsese într-un punct de unde nu mai exista întoarcere. Nu putea să zică nimic care să o aducă de unde plecase. Nu avea de ales decât să-i dea bătaie înainte și să-i convingă că punctul ei de vedere, deși neconvențional, oferea un fel nou de a înțelege istoria.

Anax știuse că s-ar putea să fie așa. Pericle o avertizase că drumul pe care îl alesese era unul controversat. „Ce mai contează? întreba mereu Anax. Ce se poate întâmpla mai rău? Nu voi fi deziluzionată dacă nu sunt admisă la Academie. Încercarea nu prezintă niciun pericol.”

Însă acum sentimentul că s-ar putea să se fi înșelat i se insinua în minte. O frică nedeslușită, asemenea unei umbre care pândea undeva la coada ochiului, pâlind de fiecare dată când te întorci să o privești. Anax spera ca Examinatorii să nu-i observe neliniștea. Se concentra asupra întrebării următoare, hotărâtă să nu se gândească de două ori la ea, ci să răspundă cât de sincer putea.

EXAMINATORUL: La ce se gândește acum Adam? Care e atitudinea lui față de android?

ANAXIMANDER: Sunt implicate trei elemente. Primul este un răspuns intelectual. Adam spune adevărul când susține că pentru el Art nu e cu nimic mai mult decât o mașină. Normal, o mașină nu poate gândi, poate doar calcula. Asta e părerea lui Adam, și crede că e puternic dacă se comportă ca atare. Natura educației lui e una filosofică. Așa și-a petrecut anii formatori. Crede că gândurile unei persoane trebuie să aibă întâietate față de sentimente.

EXAMINATORUL: Adineauri ne spuneai că nu crezi în teoriile conspirației. Ne-ai spus că atunci când Adam a văzut-o pe Eva, el și-a urmat sentimentele, nu mintea.

ANAXIMANDER: Nu e o contradicție. Spun doar că Adam crede că ar trebui să-și urmeze mintea. Nu cred, totuși, că poate s-o și facă. Asta e cel de-al doilea element. Vedem aici lupta fiecărei persoane. Poate așa gândește el, însă totuși rămâne victima propriilor emoții. Gândiți-vă la pisicile vagaboande care ne cutreieră străzile. Ați văzut vreodată un copilăș împrietenindu-se cu aceste biete ființe? Stă liniștit în stradă și se străduiește să câștige încrederea animalului. Iar când pisica reușește să-și depășească frica și se avântă înainte, ce puteți vedea pe fața copilului? Cel mai larg zâmbet. Copilul vorbește cu pisica, i se deschide ca și cum aceasta ar aparține speciei lui. Asta e instinctul nostru: să-i vedem pe ceilalți ca o extensie a noastră. Când pisica toarce, noi credem că e fericită în felul nostru de a fi fericiți. Când se aude brusc un zgomot și pisica fuge, noi credem că putem să-i înțelegem frica. Adam a început să vorbească cu Art. Asta e greșeala lui. Nu poate să vorbească mai departe cu Art și să continue să creadă că acesta e doar o mașină. Odată cu schimbul fiecărei propoziții crește și iluzia vieții. Dacă asculți și vorbești așa cum o fac eu, nu contează câte motive aș avea să cred altceva, cu timpul te voi trata ca pe unul ca mine. Iar, cu timpul, acțiunea devine obișnuință, iar obișnuința poate demonta gândirea fără nicio urmă. Adam crede în mintea lui, dar își urmează inima. Totuși, după cum ziceam, există trei elemente în privința felului în care mă simt...

EXAMINATORUL: Vrei să zici cum se simte Adam.

ANAXIMANDER: Poftim?

EXAMINATORUL: Ai spus: „în care mă simt”. Voiai să zici: „Cum se simte Adam”.

Anax își dădu seama de greșeala ei și își coborî îmbujorată privirea.

ANAXIMANDER: Îmi pare rău. Ce voiam să zic... al treilea element. Adam începe să descopere ceva ciudat, ceva ce îi tulbură și gândirea, și emoția. Descoperă că îi place de Art. Găsește atractivă personalitatea androidului. Și consideră că acesta e un semn de slăbiciune.

EXAMINATORUL: Foarte bine. Asta e tot ce vrem să înțelegem din prima ta hologramă. Ne-ar plăcea să facem un salt la secțiunea următoare. Aici ai trecut mai departe cu șase luni, cred. Spune-ne ce s-a întâmplat între timp.

ANAXIMANDER: La acea vreme, Adam și Art vorbeau mai liber unul cu celălalt. Adam, probabil din motivele pe care le-am menționat, interacționa cu Art ca și cu un prieten sau măcar ca și cu un coleg de celulă.

Unii istorici socotesc că așa stăteau lucrurile și că Adam începuse deja să-și pună la cale planul. Oricare ar fi adevărul, știm că nu mai existaseră atacuri violente, iar Filosofi care monitorizau credeau că e în regulă să înceapă o serie de experimente comportamentale, făcute și să ajute la monitorizarea dezvoltării lui Art. Jurnalele ne arată că, din punctul de vedere al cercetătorilor, Adam era un subiect fascinant și cooperativ.

EXAMINATORUL: Explică-ne de ce ai ales acest al doilea pasaj pentru a ilustra a doua anluminură a subiectului tău.

ANAXIMANDER: În ultimele șase luni, relația celor doi s-a îmbunătățit treptat. Puteam alege oricare punct din această evoluție ca să ilustrez procesul, și am fost tentată să fac asta, de dragul originalității. Dar momentul ales e prima dată în șase luni când vedem conflictul redeclanșându-se. Mulți specialiști critică tendința noastră de a vedea istoria punctată doar de conflicte, dar nu sunt convinsă că au dreptate. Valorile noastre ies la lumină tocmai în conflicte. În ciuda

comportamentului său bun, pe Adam îl rodea ceva, și doar atunci când disconfortul își croiește drum spre suprafață putem să observăm mai bine ce simte el. Și, firește, oprindu-mă la ziua declarațiilor, eu aleg unul dintre cele mai importante momente din istoria noastră. Ține de datoria istoricului să se aplece asupra unor astfel de evenimente, ca să scoată la lumină lucruri noi.

Era o revendicare considerabilă, una pe care Anax o făcea cu încredere. Niciun copil nu trecuse de prima săptămână de educație fără să i se povestească scena cu pricina. În calitate de candidat la admiterea în Academie, Anax memorase bucăți mari din dialog. Erau în mintea ei, la fel ca priveliștea dimineții din adăpostul ei sau numele prietenilor pe care-i avea. Făcuse tot ce-i stătea în putință ca să pregătească perfect această parte din prezentare. Și totuși, la fel ca și în cazul pieselor precedente, nu putea scăpa de sentimentul că lipsește ceva. Că asta nu era toată povestea.

Examinatorul principal încuviință impasibil din cap. Începu cea de-a doua hologramă. Schimbarea era considerabilă. Adam era proaspăt bărbierit și nu mai purta uniforma de deținut. Era descătușat și liber să se miște prin cameră. Un pat fusese introdus în tablou, împreună cu un scaun confortabil. Exista și un monitor și, lângă el, un teanc de cărți. Adam părea bine: sănătos și mult mai relaxat. Se ghemui cu spatele lipit de perete și cu mâinile întinse deasupra capului. Art, în schimb, nu se schimbase deloc. Era în repaus în mijlocul camerei, făcând un exercițiu de dexteritate a degetelor.

Anax privea.

— *Dacă ai fi fost real, te-ai fi plictisit până acum, zise Adam.*

Nimic nu anunța furtuna ce avea să urmeze.

— Dacă afirmația asta ar avea vreo însemnătate, atunci ți-aș răspunde, replică Art, cu o voce la fel de relaxată.

— Vreau să zic, dacă ai fi o persoană adevărată, ai fi plictisit acum.

— Nu mă îndoiesc. E încă un lucru de care mă bucur.

— Încă un lucru?

— Mă bucur de multe lucruri, zise Art. De pildă, mă bucur că nu mi-e frică de adevăr.

Părea o replică aruncată ușor, însă aterizase cu greutate substanțială. Semnele erau subtile, simțite abia în accentuarea unui cuvânt, în persistența unei priviri. După un lung armistițiu se întorceau din nou la arme; le ridicau, le lustruiau și măsurau distanța dintre ei.

— Care ar fi acel adevăr? întrebă Adam.

Își întoarse capul spre camaradul lui, însă ținea mâinile întinse, prefăcându-se dezinteresat.

— Adevărul că a fi persoană este sub demnitatea mea.

Art își alesese cu grijă cuvintele și nu-l privea pe Adam în ochi.

— Și o bucată mizeră de metal cu o față de maimuță e sub mine. Așa că suntem chit.

— Am fi, dacă ai avea dreptate, replică Art, împotrivindu-i-se.

— Și de ce nu aș avea? Ce poți tăgădui? Metalul? Masca de maimuță?

— De ce te întinzi?

— Mă supără spatele.

— Câți ani ai, Adam?

— Optsprezece.

— Și deja începi să te uzezi.

— Nu mă uzez.

— Ba da. Cât a trăit cel mai mult un om? Știi? O sută treizeci și doi de ani, dar în ultimii douăzeci abia se mai putea mișca. Ultimul gând propriu l-a avut în cel de-al o sută cincisprezecelea an, și-a savurat ultimul gust la o

sută douăzeci și și-a văzut ultimul prieten murind cu un an mai târziu. Înfloresți la tinerețe, apoi începi să putrezești. Și asta e mai prejos de mine.

Adam se opri din întins. Stătea drept și-l privea de sus pe Art.

— Vrei să spui că roțițele tale nu se vor uza?

— Nu am roțițe. Mă confunzi cu un tomberon.

— E o confuzie greu de evitat.

Art își rostogoli ochii. Buzele i se îndoiau în timp ce vorbea.

— Diferența dintre mine și tine e faptul că părțile mele care sunt predispuse la uzură și rupere se pot înlocui. Dacă îți amintești, când mi-ai desprins capul de pe umeri, am revenit a doua zi fără nici măcar o durere de cap. Știi ce se experimentează acum? O descărcare completă a conștiinței. Se gândesc să-mi copieze fișierele într-o altă mașină, apoi, când o să fiu pornit din nou, o să mă trezesc doi, nu unul. Nici măcar nu poți să îți imaginezi ce înseamnă asta, nu?

— Ba pot. Uite.

Adam se îndreaptă către masă, pe care se afla o felie de pâine într-o farfurie. O ridică și o rupse teatral în două.

— Și uite cum pâinea se trezi deodată drept două bucăți identice, zise el. Îmi imaginez că o să fie ceva de genul.

— Totuși, sunt altfel decât o bucată de pâine, nu?

— Ești mai puțin apetisant.

— Am zis o descărcare de conștiință. Pâinea nu are conștiință.

— Credeam că am pus punct certei acesteia acum trei luni. Credeam că am căzut de acord asupra unui armistițiu.

— Așa e. Dar apoi mi-ai zis că nu sunt real.

— Era o glumă.

— Vrei să zici că preferi să renunți la ceartă? făcu Art. Zici că mai bine îți ceri iertare pentru remarcă și mergem mai departe?

— *Nu am de ce să-mi cer iertare, vorbi Adam.*

— *Bine, zâmbi Art. Așteptam o ocazie să vorbesc cu tine.*

— *Te superi dacă nu te ascult?*

— *Deloc. Exclude eventualele întreruperi.*

— *Așadar, acum am o durere de spate și de cap. De când m-am trezit de dimineață am știut că o să fie o zi proastă.*

— *Deci nu crezi în Inteligență Artificială, dar crezi în premoniții. Poate că asta explică dificultățile noastre de comunicare. Poate ești doar prost.*

— *Prefer să fiu un om prost decât o bucată deșteaptă de metal, îi spuse Adam.*

— *Tot zici asta. De parcă metalul ar fi inferior.*

— *Depinde la ce-l folosești.*

— *E ideal pentru scopurile mele.*

— *Este.*

Anax privea scena, așteptând prima lovitură, așa cum o făcea mereu.

— *Și ce ai tu și eu nu? îl provocă Art. În afară de predilecția spre descompunere.*

— *Sunt viu, vorbi Adam, lucru care cred că ți-ar plăcea dacă ai ști despre ce vorbesc.*

— *Definește a fi viu, răspunse Art, înainte să decid că ești prea prost ca să mai vorbesc cu tine.*

— *Acum mă provoci, replică Adam.*

— *Nu poți, nu-i așa?*

— *Definiția nu o să te ajute să înțelegi. Sunetele nu pot exprima sentimentul.*

— *E o replică slabă.*

— *Viața e ordinea din dezordine. Este capacitatea de a scoate energie din lumea exterioară, de a crea formă. Creștere. Reproducere. Nu ai înțelege.*

— *Și eu fac toate astea, protestă Art.*

— *Mai puțin să înțelegi. Și să te reproduci. Sau ai de gând să-mi spui acum că te-ai construit singur.*

— Pot să mai construiesc unul ca mine. Știu cum. Face parte din programul meu.

Adam se întoarce în scaunul lui și ridică o carte, semnalizând că interesul lui pentru această conversație se sfârșise, însă nu reușea să se mintă nici pe sine, nici pe camaradul lui.

— Ești doar silicon, zise el și întoarce pagina.

— Și tu ești doar carbon, persevera Art. De când tabelul periodic e etalon pentru discriminare?

— Cred că-mi pot justifica ideea.

— Cred că o să îmi placă să te văd încercând.

Adam își puse cartea înapoi pe masă.

— În corpul meu, chiar acum, sute de miliarde de celule mici se reproduc. Fiecare dintre ele, o fabrică minuscule, e mult mai complexă în construcția ei decât întreg corpul tău. Și, în timp ce unele celule îmi construiesc oasele și altele îmi controlează circulația, altele au făcut ceva și mai remarcabil. Mi-au construit mintea.

În mintea mea, numărul potențial al conexiunilor dintre neuroni depășește numărul particulelor din univers. Așa că te rog să mă ierți dacă nu cad la picioarele neînsemnatelor tale circuite electrice sau dacă nu mă minunez la vechitura ta de caroserie chicioasă. Ești doar o jucărie pentru mine, doar un giumbușluc mic și deștept, în timp ce eu, prietene, sunt un miracol.

Art își împreună mâinile metalice și începu să aplaude rar și sarcastic. Sunetul slab împrăstie ecouri în încăpere.

— Remarcabil.

— Dacă aș găsi circuitul care-ți hrănește sarcasmul, ți l-aș smulge.

— Nu ar conta. Avem rezerve într-un dulap pe hol. Aș putea să îl instalez chiar eu. Sunt însă impresionat de cunoștințele tale în domeniul biologiei. Noțiuni de bază, în parte inexacte, dar cel puțin ai făcut un efort. Să-ți spun ce-i cu adevărat ironic, Adam? Și asta o să te tulbure,

însă ăsta nu-i un motiv suficient de bun să ascundem adevărul. Tot susții că singurul motiv pentru care exist este că una dintre creaturile voastre celulare superioare m-a asamblat?

— E un argument bun, cred.

— Și cine a asamblat formele voastre de viață? Știi asta?

— Nimeni. A fost noroc chior.

— Destul de corect, căzu Art de acord. Noroc chior și silicați.

— Nu te ascult. Știi asta, nu?

— Te comporți ca și cum m-ai asculta, ceea ce îmi convine destul de bine. De fapt, Filosoful s-ar întreba dacă nu convine oare tuturor. Unii ar zice că mai bine nu se poate. Îți dorești vreodată să fi continuat Filosofia?

Art se apropie.

Adam îl privi cu dispreț.

— Nu mi-au dat de ales.

— Puteai alege să nu fugi.

— Aveam treisprezece ani.

— Eu nu am decât cinci. La ce vârstă încep oamenii să ia hotărâri?

— Mă doare mai rău spatele doar să te ascult. De ce crezi că se întâmplă asta?

— Corpul încearcă să îți distragă mintea de la lucruri pe care nu vrea să le audă. Așa se întâmplă cu mașinile construite din pură șansă. Odată ce o greșeală de design se consolidează, e greu să o corectezi.

Ceea ce mă duce din nou cu gândul la începuturile vieții. Silicații. Trebuie să menționez, înainte să încep, că problema cu punctul de vedere al omului este aceea că voi credeți că viața pe planeta asta a fost inventată doar o singură dată, în timp ce un spectator rațional ar vedea clar că a fost, de fapt, inventată de patru ori. Și, mă tem că veștile proaste sunt acelea că lucrul ce-l vedeți a fi al vostru este doar al doilea nivel, deși îl purtați cu voi pe al treilea. Eu, desigur, sunt cel de-al

patruea. Două întregi nivele de viață după voi. Să nu te simți prost. Faptul că te simți prost nu îndreaptă niciodată lucrurile.

— Vorbești prostii.

Însă Art nu se înșela în privința unui lucru. Adam asculta.

— Cred că ești de părere că eu nu fac nimic. Asta e încă unul dintre avantajele mele. Patru forme de viață. Lasă-mă să ți le prezint. Primul, și aici e marea ironie, este anorganic. De fapt, e făcut din silicați. Guști ironia? Eu, da. Din punctul meu de vedere, asta e povestea creației. Fă-te comod. O să-mi pui întrebări la sfârșit.

La început a fost lutul. Lutul este compus din straturi de molecule mici; fiecare strat se pliază frumos peste celălalt, imitând formarea lui. Așadar, la început a fost un element de copiere. Sună cunoscut? Ei, uneori această copiere face o greșală, iar un strat nu este exact ca și celălalt. Să numim asta mutație. Iar mutația asta e copiată de celălalt strat și așa mai departe. Greșala e transmisă.

Așadar, avem variație, cauzată de eroare. Și moștenirea, creată de fiecare strat nou ce copiază formarea celui dinaintea lui. Acum tot ce ne mai lipsește pentru completarea tabloului este un grad variat de potrivire. Poate te întrebi cum poate o formă de lut să fie mai potrivită decât alta? Ce înseamnă potrivirea pentru lut?

În timp ce vorbea, Art traversa camera, ținând împreunate la spate mâinile cu trei degete, ca un veritabil profesor. Când ajungea la un punct mai important, mâna argintie se întindea înainte, pictând o imagine invizibilă în aerul dinaintea lui. Art vorbea convingător și, oricât de greu i-ar fi fost să încerce să nu asculte, Adam era numai ochi și urechi.

— Potrivirea, continuă androidul, este o măsură pentru succesul reproductiv. Dacă o anumită greșală de copiere creează o formă de lut care se

răspândește mai bine, vom spune că acest lut este mai potrivit. Trebuie să te întrebi cum se poate întâmpla așa ceva. Ei, ce zici de un anume tip mai lipicios de lut, care antrenează pietre și acestea produc stăvilirea straturilor. Și ce zici dacă bazinul format în vârful acestor baraje seacă în timpul verii și dacă particulele de praf formate la baza de lut sunt purtate de-a lungul continentului, dând naștere la alte straturi, unde își pot repeta trucul lipicios.

Așadar, observi că natura lutului nu este fixă. Au loc greșeli de copiere și cele folositoare se împrăstie pe pământ. Schimbarea este înmulțită prin reproducere. Este prima formă a evoluției. Poți să râzi de mine pentru că sunt format din silicon, dar, prietene, siliconul a fost primul aici. ARN-ul a călătorit pe spatele nostru: structura silicaților a fost o cărămidă utilă.

Desigur, trebuie mereu să fii atent ce cauți să folosești, întotdeauna există șansa să sfârșească prin a te folosi pe tine. Noi, silicații, nu am știut niciodată că, odată cu trecerea timpului, această progenitură va fi atât de incredibil de eficientă încât ea și toate progeniturile ei vor uita pământul din care au venit. Bagă de seamă că nu am știut niciodată nimic. Cunoașterea a venit mult mai târziu.

A urmat forma voastră de viață preferată. Revoluția ADN-ului. A apărut celula. Nu a mai fost nevoie decât de o mișcare isteață sau două ca să se ajungă la gloria organismelor multicelulare. Locomoția a fost și ea un truc plăcut și, în final, marea realizare pe care ați așteptat-o cu toții, mintea. (Dacă un lucru fără minte se poate crede că ar fi așteptat ceva.)

Minunata minte, cea care te îmboldește să lupți sau să fugi, să procreezi sau să mănânci, pe care tu o consideri drept etalon pentru hominid. Ești atât de mândru de ea, nu? Și chiar ar trebui să fii.

Fără minte nu ar fi limbaj, iar fără limbaj nu am fi văzut vreodată a treia fază a evoluției.

Gândești că ești în vârful piramidei, dar la asta se pricepe cel mai bine gândirea: la decepționarea gânditorului. Așa cum lutul a găsit o formă de viață ca să îl care. Când mintea era gata pregătită, carbonul a mai găsit un element de transport ce își aștepta rândul. Știi despre ce vorbesc? Trebuie să știi. Spune-mi că știi măcar atât.

Art îl provocă pe Adam cu o privire deschisă. Adam știa unde avea să ducă discuția asta. Era imposibil să nu fi știut. Dar orice argumente ar fi avut, le păstra pentru sine; evita conflictul. Între timp, trebuia să se mulțumească cu abuzul. Vocea lui era aspră și intenția – crudă.

— Poți spune câte povești vrei. Tot ești prea scurt ca să fii frigider și prea urât ca să fii maimuță. De ce mi-ar păsa mie ce ai tu de zis?

— Face timpul să treacă, făcu Art, ignorând acuzațiile.

— Nu, îl risipește de pomană, mârâi Adam.

— O, da, așa e, se prefăcu brusc Art că înțelege. Tu va trebui odată să mori, nu? Timpul trebuie să pară foarte diferit pentru tine. E foarte prețios. Pesemne, este o povară pentru tine faptul că te afli aici. Dacă mi-ar fi dat să îmbătrânesc, nici măcar nu pot să-mi imaginez cât de mult mi-ar dispăcea să trebuiască s-o fac cu tine prin preajmă.

Art era calm, dar nu impasibil. Își flutura mâna ca un luptător, cu mecanismele locomotorii bârâind de exaltare în timp ce dădea lovitură după lovitură. Cu șase luni înainte el fusese o noutate fascinantă, inofensivă și amuzantă, iar acum își arăta cealaltă parte. Era mult mai... uman.

Un element atât de evident încât, până acum, Anax reușise să privească dincolo de el. Simțea un val de exaltare. În sfârșit, acum știa ce îi lipsea în tot acest timp din afișarea acestei confruntări.

Până acum nu căutase decât efectul asupra lui Adam. Dar și Art se schimba.

— O să fac eu calculul în locul tău, continuă Art. Siliconul dăduse naștere ARN-ului, apoi celulelor, apoi, în timp, minții, limbajului și... ești sigur că nu știi astea? Și un copil le-ar ști. Oricum, un copil-mașină. Nu vrei nici măcar să încerci să ghicești? În regulă. Lumea Siliconului, lumea Carbonului, lumea... Lumea Minții! Nu ai văzut niciodată asta?

Adam nu răspunse.

— Voi, oamenii, va mândriți cu creația lumii Ideilor, dar nu puteți face o greșală mai mare. Ideea intră în minte din exterior. Rearanjează mobila ca să o facă mai pe plac. Găsește alte idei care rezidă deja acolo și alege lupta sau face alianțe. Alianțele formează structuri noi ca să se apere de intruși. Apoi, când are ocazia, Ideea își trimite trupele de șoc în căutarea unor noi minți pentru a le infecta. Ideea de succes călătorește din minte în minte, revendicând teritorii noi, suferind mutații pe parcurs. E o adevărată junglă acolo, Adam. Multe Idei se pierd. Doar cele mai puternice supraviețuiesc.

Te mândrești de Ideile tale, ca și cum ele ar fi produse, dar sunt de fapt paraziți. De ce îți imaginezi că evoluția poate fi aplicată doar fizicului? Evoluția nu ține cont de mediu. Care a fost întâi: mintea sau Ideea minții? Te-ai întrebat vreodată asta? Au ajuns împreună. Mintea este o Idee. Asta e lecția care trebuie învățată, dar mă tem că te depășește. Este însăși slăbiciunea ta de om care te pune pe tine în centru. Lasă-mă să-ți arăt cum se vede din afară.

Mă urmărești? Știu că da. Deși, asemenea oricărui parazit, nu poți exista fără o gazdă compatibilă. Dar cât îți imaginezi că a durat până ce Gândul a găsit o cale să proiecteze un nou model, unul mai pe placul lui?

Ai zice, cine m-a construit pe mine? Cine a construit mașina de gândit? O mașină capabilă să împrăștie gândul cu o îndemânare de-a dreptul uimitoare. Eu nu am fost construit de oameni. Eu am fost construit de Idei, vorbi Art cu entuziasm.

Ochii i se măriră, buzele îi fluturau, balele îi curgeau pe părul portocaliu și gros de pe gât. Adam bătu în retragere, tresărind la efectul vorbelor lui Art, care-i atinseseră o coardă sensibilă.

— Cât îți imaginezi că ar dura să iei toată informația din creierul tău și să o descrii lumii cuvânt cu cuvânt? Câte vieți? Conținutul memoriei mele poate fi descărcat în mai puțin de două minute. Te-am mințit adineauri. Acum două săptămâni am făcut primul transfer complet. Când am intrat pe ușă la două dimineața, eram cu totul nou. Nici măcar un fir sau un circuit la fel. Dar nu-ți puteai da seama de diferență și nici eu. Celălalt eu a fost oprit. Sper să-mi fie dată ocazia să mă întâlnesc, și asta cât de curând.

Cuvintele formează un mecanism învechit și stângaci. Miza a fost un mijloc mai rapid pentru transferul Gândului. Gândul m-a construit, pentru că a putut. Și ce urmează? Gândul mă va folosi la fel de sigur cum te-a folosit și pe tine. Și cine va dura mai mult, tu sau eu? Răspunde-mi la asta, domnule Carne și Oase! Cine va rezista mai mult?

Art se aplecă înainte, împungând pieptul lui Adam cu un deget metalic lung. Adam îl dădu scârbit la o parte.

— Te înșeli, îi răspunse Adam, pe un ton jos, tremurător, abia reușind să-și reprime furia.

O amenințare.

Art alese s-o ignore.

— Zi-mi de ce! insistă Art.

— Ce folos? Nu ai să mă ascuți.

— Asta e tot ce poți? Parcă ai fi un copil.

În varianta lui Anax, furia lui Adam nu era doar efect scenic. Strălucea de puritate. Asta nu era

considerată o convingere portretizată în textele raționaliste, nici pasiunea dezlănțuită, preferată de către romantici. El vorbea, în viziunea lui Anax, cu furie. Nu atât un imn închinat existenței, cât o negare fermă a ceea ce nu putea înțelege.

— Mă întrebi pe cine va prefera gândul! explodă Adam. Doar o mașină poate să mă întrebe asta. Și doar un om poate să dea un răspuns. Pentru că eu sunt gând, în timp ce tu ești doar zgomot!

Art nu dădu înapoi. Rămase pe poziție, cu gâtul arcuit, cu ochii neclintiți și impenetrabili.

Curios?

Amuzat?

însălmântat?

Niciuna din astea, dacă ar fi să-l credem pe Adam.

— Poate că neuronii mei iau foc atunci când îți vorbesc și corzile vocale poate îmi vibrează, sau se mai pot și întâmpla o mie de alte evenimente electro-chimice, dar dacă tu crezi că asta e tot ce sunt, atunci nu înțelegi deloc lumea asta. Programul tău te-a păzit de adevărul profund.

Nu sunt o mașină. Ce știe o mașină ce înseamnă mirosul umed al ierbii dimineața sau sunetul unui copil ce plânge? Sunt simțirea căldurii soarelui de pe pielea mea; sunt senzația unui val rece care mi se sparge pe piept. Sunt locurile pe care nu le-am văzut niciodată, ci mi le-am imaginat cu ochii închiși. Sunt gustul respirației unei femei și culoarea părului ei.

Mă ponegrești pentru cât de scurtă mi-e viața, dar tocmai această frică de moarte îmi insuflă viață. Eu sunt gânditorul care gândește gândul. Eu sunt curiozitatea, eu sunt gândirea, eu sunt dragostea și ura. Eu sunt fiul unui tată, care a fost la rândul lui fiul unui tată. Eu sunt motivul pentru care mama mea a răs și motivul pentru care a plâns. Eu sunt minunea și minunatul. Da, poate că lumea îți apasă butoanele pe măsură ce-ți trece

prin circuite. Dar lumea nu trece prin mine. Ea persistă. Eu sunt în ea, și ea e în mine. Eu sunt motivul pentru care universul a ajuns să se cunoască pe sine. Eu sunt ceea ce o mașină nu poate face niciodată. Eu sunt înțelesul.

Adam tăcu tremurând. Nu se putea ști dacă rămăsese fără aer sau fără cuvinte.

Anca citise discursul în multe ocazii, dar acum parcă îl auzea pentru prima dată. Brusc văzu sensul. Poate că nu era cel final, dar era ceva ce zvâcnea la marginile minții sale, ceva ce-i cerea atenție. Holograma îngheță. Își întoarse privirea către Examinatori.

EXAMINATORUL: L-ai înzestrat pe Adam cu o mare furie.

ANAXIMANDER: Așa e.

EXAMINATORUL: E neobișnuit să-l vezi astfel. În acest punct, este normal să vorbim din nou despre lupta dintre mintea și inima lui Adam, dar cred că încerci să ne arăți altceva cu această portretizare.

ANAXIMANDER: Așa este.

EXAMINATORUL: Ce anume?

ANAXIMANDER: Încerc să vă arăt că nu e imperativ să credeți că aceste cuvinte într-adevăr reflectă cele mai adânci convingeri ale lui Adam. Dacă suntem furioși și competitivi riscăm de multe ori să spunem vorbe pe care nu le credem. Consider că s-a făcut o greșală interpretându-se acest discurs drept crezul lui Adam.

EXAMINATORUL: Dacă asta e o greșală, atunci de ce au făcut-o atâția?

ANAXIMANDER: Nu pot face comentarii asupra minții altora. Dar pot crede că ne folosește la a-l face pe Adam un nechibzuit nobil. Mereu asta e problema cu construirea imaginii eroilor. Anume, ca să le păstrăm puritatea trebuie să-i prezentăm drept neghiobi. Lumea este construită

pe compromisuri și nesiguranță, și un asemenea loc este prea complex pentru formarea eroilor.

Intellectul găzduiește în tenebrele sale sfârșitul nobleței. Adam nu e un prost. Poate că vorbele i s-au părut adevărate în momentul când le-a rostit, dar comentatorii se înșală când socotesc că aceasta a fost convingerea lui Adam, pe care a luat-o cu el în mormânt. Ei își bazează interpretarea lor privind Dilema Finală pe această presupunere. Am reușit să găsesc înregistrări care atestă că nu aici se termină tot. Se ajunge la un armistițiu, după cum ne este spus, dar nu imediat. După părerea mea, noi îl îngropăm prematur pe Adam, închinând oratorii funebre unui om care nu murise.

EXAMINATORUL: Să înțeleg că pui la îndoială Dilema Finală?

Acesta era momentul care nu putea fi ocolit. Anax și Pericle îl discutaseră amănunțit. „Cu siguranță că nu pot pune la îndoială asta”, zisese Anax. „Dacă nu crezi, atunci trebuie să o pui la îndoială”, raționalizase Pericle. „Dar cum pot greși atâția oameni? voise ea să știe. Nu o să par arogantă și naivă? Nu o să-mi spulber șansele?” Pericle o privise atunci, se uitase în ochii ei, după cum părea, atât de adânc încât opri timpul în loc. „Academia, îi spusese el, nu caută competență, caută perspicacitate. S-ar putea să nu îi impresioneze ceea ce crezi tu, adevărat, dar ceea ce crezi e tot ce ai. Asta e singura ta șansă.”

Anax își aminti acum aceste cuvinte, pe măsură ce își contura un răspuns. Erezia ei.

ANAXIMANDER: Dilema Finală este adevărată, în măsura în care se cunosc detaliile ei, însă tind să cred că interpretarea ei este adesea una greșită.

Cei trei examinatori schimbă priviri, însă nu scoaseră niciun cuvânt. Anax stătea înaintea lor, așteptând semnul pe care aceștia refuzau să-l dea.

EXAMINATORUL: Pornește restul hologramei.

Art bătu o dată din palme cu mâinile lui metalice. Îl privea pe Adam cu ochii lui de urangutan.

— Și asta e tot ce poți, nu-i așa? întrebă Art.

— Asta e tot ce primești.

— Dacă se poate aprecia calitatea unui argument după cât de aprinsă e mânia celui care-l formulează, ar trebui să mă declar învins. Din fericire, găsesc opusul a fi mai aproape de adevăr.

— Deci ești programat să mă subminezi, ridică Adam din umeri, cu furia aparent risipită. Eu aleg să te ignor. Asta e ceea ce numim noi punct mort.

— O alegere interesantă a cuvintelor, replică Art. La fel pot zice și eu că tu ești cel programat să mă ignori, și aleg, pentru motive de amuzament personal, să-ți subminez programul.

— Te-au învățat să spui asta la fabrica unde te-au construit?

— Am văzut cum sunt făcuți oamenii. Să nu-mi spui că structura lor e cu ceva mai demnă.

— Nu demnitatea e ideea.

— Ba eu gândesc că da, răspunse Art. Gândesc că ai vorbit din inimă. Gândesc că mintea știe deja că greșești.

— Nu ar trebui să folosești cuvântul ăsta, îi spuse Adam.

— Care cuvânt?

— Gândești. Tu nu gândești. Tu calculezi.

— Zi-mi ce e gândirea atunci.

— Hai că devine plictisitor.

— Deci te retragi?

Adam îl privi de sus pe android. Nu putea întoarce spatele unei provocări. Poate ar fi vrut să o facă, dar nu se putea abține.

— A gândi înseamnă mai mult decât a face. Înseamnă să știi ceea ce faci. Mintea îmi menține bătaia inimii. Se întâmplă automat. Eu nu sunt conștient de asta. Este una dintre funcțiile minții mele, însă nu a gândirii. Dacă ar fi să arunci ceva

în direcția mea, m-aș feri automat. Nu m-aș gândi deloc.

Adam își mișcă repede mâna înaintea feței, ca și cum s-ar proteja de o lovitură.

— Dar acum, că îți arăt mișcarea, mă gândesc la ea. Acțiunea mea este voită. O fac cu un scop. Nu există nicio diferență pentru cel de afară. Diferența rezidă în intenție, nu în efect. Numim asta gândirea diferenței. Tu prelucrezi date. Eu prelucrez înțeleșuri.

Rostesc aceste cuvinte deoarece ele reprezintă ceea ce vreau să zic. Și totuși, e posibil să vorbesc în somn, chiar să port o conversație cu o persoană conștientă. Și asta e un alt fel de vorbire. Din nou, diferența este gândirea, actul volitiv prin care îmi aleg cuvintele. De asta nu ești ca mine. Mișcatul gurii tale e ca bătaia inimii mele. Un mecanism creat pentru un scop, dar lipsit de intenție.

Art menținea privirea lui Adam și un zâmbet i se așeza ușor pe față.

— Dificultatea pe care o aduce acest argument, îi vorbi Art lui Adam, este punctul din care privești. Lucrurile sunt așa cum ți se pare ție. Nu contrazic definiția ta, doar că nu pot concepe punctul tău de vedere după aceste standarde.

E normal să te simți așa. Ai văzut multe mașini. Le-ai văzut construite și știi că nu sunt altceva decât părți mobile și circuie. Știi că ele nu gândesc. Ușile culisante nu gândesc. Un cuptor cu microunde nu gândește. Un pistol nu are minte proprie. Și așa ajungi la concluzia că ele nu gândesc.

Pentru tine, gândul pare să aibă nevoie de o substanță specială în plus. Dar încearcă să privești lucrurile din punctul meu de vedere. Eu văd multe creaturi care au minte. De pildă, o rămă, un fluture, un bondar. Oare și ele gândesc sau sunt doar mașini?

Pot să-ți vorbesc în șapte limbi. Pot să mă înțeleg cu tine în toate. Pot construi o altă

versiune a mea de la zero. Pot scrie poezii, te pot bate la șah. Așa că, cine gândește mai mult, eu sau bondarul? Eu sunt doar o mașină, în timp ce bondarul are minte. Așa că, după modul tău de gândire, bondarul gândește mai mult.

— Mentea mea e cu mult mai mare decât cea a bondarului.

— Circuitele mele sunt mult mai sofisticate decât cele ale ușii automate.

Se priviră față în față acum, genul de înfruntare dintr-un film preclasic, dar cu accente pe comedie, din pricina marii diferențe de statură.

— Când eram mai tânăr, înainte să mă mute la armată, instructorii ne-au povestit despre un puzzle pe care-l numeau Camera Chinezească.

— Îl știu bine.

— Mă lași să-mi spun povestea?

— Știi că o să am un răspuns pentru ea.

— Când o să reușească să facă mai mulți roboți, zise Adam, nici ei nu te vor plăcea.

Se retrase în scaunul lui.

Art stătea înaintea lui, așteptând să continue povestea. Furia lui Adam se mai risipise. Vorbea încet, ca și cum și-ar fi cântărit cuvintele, ca și cum acestea îl surprindeau în ordinea în care i se rostogoleau din gură.

— În puzzle-ul Camera Chinezească, zise Adam, noi trebuie să luăm în considerație o cameră cu un set remarcabil de complex de mânere și pedale. Cel mai elaborat set pe care ți-l poți imagina. Apoi, să presupunem că stau în mijlocul camerei și un mesaj este transmis printr-o nișă din perete, scris în întregime într-o limbă pe care nu o cunosc. Să zicem în chineză. Acum, puzzle-ul pretinde că am o carte cu un set mare de instrucțiuni, care-mi indică ce manetă să trag pentru fiecare caracter scris în bilet. Mânerele se mișcă toate și, observând mișcarea lor, apoi urmând instrucțiunile, eu trag de mai multe manete și apăs mai multe pedale; într-un târziu manetele se

opresc și arătătorul mașinii indică o schemă pe perete, luminând caracterele pe care ar trebui să le copiez eu în scrisoarea cu răspunsul.

Fac cum îmi spune mașina și dau mesajul prin nișă. Nu am înțeles nota care intra și nici pe aceea care ieșea. Dar, pentru că am acționat manetele și pedalele, biletul are sens pentru vorbitorul de limbă chineză de dincolo de zid.

El scrie alt bilet, eu îmi urmez mai departe instrucțiunile și așa merge mai departe totul. Astfel are loc o conversație între mine și un vorbitor de limba chineză. Numai că eu nu cunosc conținutul mesajului care trece prin nișe. Sunt implicat într-o conversație lipsită de gândire.

Ideea, după cum am fost învățați, este aceea că mai este ceva decât simpla mecanică în conștiință. Există o diferență între aparențele gândirii și gândirea însăși. Vorbitorul de limbă chineză gândește că dincolo de zid se află o entitate gânditoare cu care vorbește, însă această ipoteză e destul de greșită. Nu există decât o mașinărie cu manete și pedale, iar eu sunt în mijlocul ei, urmărind instrucțiuni, neînțelegând nimic. Și asta cred eu că ești. Cred că ești Camera Chinezească.

— Și eu cred că sunt Camera Chinezească, răspunse Art. Și tocmai aici e greșeala din exemplul tău.

Adam îl privi pe Art, așteptând o explicație.

— Nu înțeleg.

Erau mai tăcuți acum, mai respectuoși. Ca și când ar fi știut că se apropie împreună de un loc anume și că, odată ajunși, nu mai există cale de întoarcere.

— Aș putea să-ți explic, îi spuse Art, dar nu cred că vei vrea să auzi. Ești prea deștept ca să ignori o explicație bună, iar apoi nu mă vei mai putea trata ca pe o mașină. Va fi foarte greu pentru tine. Așa că mai bine aștept până ce ești pregătit. Poate, dacă aștept suficient de mult, vei putea să-i dai singur de capăt.

- *E alegerea ta, îi spuse Adam.*
- *Nu, insistă Art. Vreau să alegi tu.*
- *Spune-mi explicația ta.*
- *Ești sigur?*
- *Sunt sigur; spuse Adam cu voce șovăitoare.*
- *În regulă, încuviință Art din cap. Primul mesaj pe care-l scrie vorbitorul de limbă chineză este: „O să aprind clădirea”. Acum zi-mi, ce răspunde mașina?*
- *Nu este important, zise Adam, atâta timp cât are sens. Asta-i tot ce cere problema.*
- *Nu, îl corectă Art. Are nevoie de ceva mai mult. Există o paletă nesfârșită de răspunsuri logice. Poate să nu se lase intimidat și să zică: „Te rog, fă-o, m-am săturat să fiu blocat aici”. Poate să fie agresiv și să răspundă: „Nu mă face să ies afară și să-ți tăbăcesc pielea aia chinezească”. Poate să-i distragă atenția cu: „De ce ai vrea să-mi dai foc?” Poate stăruie cu: „Nu face asta, te rog! Fac orice, doar spune-mi ce”. O mie de lucruri pot fi zise, și fiecare într-un milion de feluri. Exemplul tău funcționează numai dacă ne putem imagina cum alege mașinăria să răspundă.*
- *Nu cred că are relevanță cum o face. Să zicem că alege unul la întâmplare. Primul care-i vine în minte.*
- *Dar nu are minte.*
- *Nu vorbesc la propriu, se supără Adam. Nu asta-i ideea, vreau să demonstrez un principiu.*
- *Da, îl corectă Art, dar mă gândesc mai adânc la principiul acesta. Mi-ai zis înainte că ești diferit de mine pentru că găsești înseamnăta lucrurilor. Și uită-te la ce trebuie să poată face camera ta. Trebuie să fie capabilă să interpreteze intențiile vorbitorului de limbă chineză și trebuie să-și urmărească scopurile când își formulează răspunsurile. Dacă nu are nicio intenție, atunci nu poate susține conversația.*
- *Nu-i adevărat, îl întrerupse Adam. Poate pur și simplu să fie un sistem care să interpreteze*

tipare. Când apare acest simbol îl tipărește. Dacă programul este suficient de complex ca să poată păcăli vorbitorul.

— Asta depinde, mai degrabă, de inteligența vorbitorului, dar nu despre asta este vorba aici. Firește, camera nu trebuie să fie conștientă ca să întrețină o conversație simplă, nu mai conștientă decât tine când murmuri salutări paznicului care-ți curăță celula. Dar la un anumit punct, când camera trebuie să-și acceseze amintirile proprii, să răspundă circumstanțelor schimbătoare, să-și modifice scopurile, să facă toate aceste lucruri pe care le faci și tu când intri într-o conversație conștientă, atunci toate astea se schimbă. Crezi că ceea ce numești tu conștiință e un dar misterios din ceruri, dar, în realitate, conștiința nu e nimic altceva decât contextul gândirii tale. Conștiința este sentimentul accesării memoriei. Altfel, de ce nu ai amintiri din primii ani de copilărie? Deoarece conștiința nu a fost dezvoltată complet.

— Eviiți întrebarea, insistă Adam, însă privirea îi trăda îndoiala. Sunt în cameră și nu înțeleg deloc conversația. Conversația are loc, deși eu nu sunt conștient de ea. Explică asta dacă poți.

Art încuviință din cap, ca și când s-ar bucura că discuția se apropia de sfârșit.

— Chiar nu e neapărat necesar să înțelegi discuția, deoarece persoana de dincolo de zid nu vorbește cu tine. Vorbește cu mașina ale cărei manete și pedale le manevrezi tu. Iar mașina înțelege perfect.

— Asta-i ridicol! ripostă Adam, fără convingere.

— De ce? îl provocă Art.

— Doar se acționează manetele și pedalele. Mașina nu poate înțelege.

Vocea lui Adam trăda că știe cât de slab era răspunsul lui.

— Nu poți porni de la presupunerea că mașinile nu pot înțelege să construiască un răspuns pe care nu-l pot înțelege, răspunse Art pe un ton moale.

Adevărul e că, în realitate, manetele și pedalele nu reprezintă totdeauna cea mai bună alternativă pentru soluționarea problemei. Pentru asta ai nevoie de minte. Probabil de o minte ca a ta sau poate de una mai bună, cum ar fi a mea.

— Astea-s doar cuvinte, răspunse nesigur Adam.

— Vorbitul nu înseamnă niciodată doar cuvinte, replică Art, insistând asupra avantajului său. Asta vreau să zic.

Adam se îndepărtă, oprindu-se înaintea peretelui și holbându-se la el. Când începu să vorbească din nou, o făcu fără să se întoarcă. Vocea era înceată, vibrând de nesiguranță.

— Ce-ar fi dacă am simplifica exemplul? Dacă aş avea o memorie fotografică și mi-aş fi compus sute de construcții frazale în minte. Astfel, când un străin mi-ar vorbi în limba aceasta pe care nu o înțeleg, aş putea să aleg o frază compatibilă cu care să-i răspund.

Adam se întoarse și așteptă răspunsul.

Art se apropie încet de el.

— Asta crezi că sunt? întrebă el. O carte elaborată de fraze?

— De ce nu?

— Și de ce nu crezi că toate persoanele pe care le-ai întâlnit vreodată folosesc exact aceeași șmecherie? De ce nu crezi că tu ești singura ființă conștientă care a existat vreodată?

— E ridicol.

— Da, e, căzu Art de acord. Nu ar avea absolut niciun sens.

— Eu și cu tine suntem diferiți, insista Adam.

— Asta îmi tot spui. Dar poți să-mi spui și de ce? Nu te frământă asta?

— Eu știu că sunt diferit. Iar asta e suficient.

— Ești infectat de Idee, îi spuse Art. Dar nu trebuie să fie fatal. Are loc un război, chiar acum. Două gânduri se luptă la sânge în interiorul minții tale. Vechea Idee e foarte puternică. Și-a ținut

gheara asupra întregii umanități încă de pe vremea când ați început să vă spuneți povești unul altuia. Dar și noua Idee e puternică și ești pe cale să afli cât de mult se opune să fie alungată.

— Nu știu despre ce vorbești, spuse Adam.

— Atunci, ce te face să fii diferit? întrebă Art. Dacă nu e ceva vizibil, dacă nu ni se poate aplica niciun test ca să faci diferența între conștient și inconștient, atunci ce e acest lucru ascuns?

— E o esență.

— Suflet? îl ridiculiză Art.

— Contează cum îl numesc? răspunse Adam, însă fața îi era brăzdată de rușine, ca și cum ar fi tânjit după un răspuns mai bun.

— Sufletul este cea mai veche Idee a voastră. Fiecare minte care se cunoaște pe sine știe că trupul care-o găzduiește este sortit descompunerii. Știe că sfârșitul are să vină. O minte forțată să contempleze această perspectivă este o forță de o creativitate rară. Sufletul poate fi găsit în fiecare trib, în fiecare mare tradiție. A fost prezent în Vest în „forma” lui Platon și „esența” lui Aristotel. A fost reînviat odată cu Hristos, dacă-mi scuzi jocul de cuvinte, lustruit în autoflagelarea lui Augustin. În zorii Erei Rațiunii, Descartes nu a avut tăria să disloce sufletul din căminul lui comod. Darwin a dat vâlul la o parte, dar a fost prea laș să privească mai adânc viziunea descoperită. Și timp de două sute de ani i-ați urmat modestul exemplu.

Nu de conștiință te agăți, din câte ți-am demonstrat. Conștiința e ușor de plămădit. Eternitatea este cea la care tânjiți. Din momentul când i s-a făgăduit sufletul, umanitatea nu a mai fost capabilă să privească în altă parte. Acest suflet de care vorbești, vorbește și el, la rândul lui, despre frică. Iar Ideea care înfloarește în vremurile înfricoșate nu se mai stinge niciodată. Sufletul îți oferă mângâiere și îți cere în schimb ignoranță. E un târg căruia nu-i puteți întoarce spatele. De asta

te întărați împotriva mea. Pentru că ți-e groază de adevăr.

— Nu mi-e frică, ripostă Adam.

— Minți, insistă cu blândețe Art.

— Nu mint, ridică Adam vocea.

— Nu mă minți pe mine. Ci pe tine. Ți-e frică. Adam răbufni.

— Nu mi-e frică! strigă el.

Venele de pe gât i se îngroșară. Vorbele lui împrăștiară ecouri în cămăruță. Însă zgomotul păli repede și se stinse.

Se priviră reciproc, omul și mașina. Adam renunță primul. Se apropie încet de scaunul lui. Mișcările îi trădau șocul.

— Am discutat tot ce se putea despre subiectul acesta.

— Ce vrei să zici? îl întrebă Art.

— M-am săturat de jocurile tale. Îmi plăcea mai mult armistițiul.

Holograma se sfârși. Privind-o, Anax știa cât de provocatoare era interpretarea ei. În timp ce lumea îl vedea pe Adam ca fiind sfidător până în ultima clipă, aici ea îl prezenta zdrobit de cuvintele androidului.

Nesigur.

Vulnerabil.

EXAMINATORUL: Am ajuns la ultima ta pauză, Anaximander. Când te întorci, ți se va cere să arăți cum se răsfrânge această interpretare nouă asupra a ceea ce reprezintă Dilema Finală. Nu mă îndoiesc că-ți vei argumenta punctul de vedere.

ANAXIMANDER: Bineînțeles.

EXAMINATORUL: Mai e ceva la care ai putea să te gândești cât timp aștepți. Am vrea să ne explici mai târziu de ce vrei să intri în Academie.

A TREIA PAUZĂ

Ușile se culisară. Anax se dădu înapoi până ce părăsi încăperea, cu capul ușor plecat în obișnuitul semn de respect.

„Să ne explici de ce vrei să intri în Academie.” întrebarea evidentă. Atât de evidentă încât nici ea, nici Pericle nu se gândiseră să stăruie asupra ei. Anax simți cum o cuprinde panica. Se strădui să se calmeze, să se concentreze. Era evident, nu-i așa? De ce ar vrea cineva să intre la Academie? Pentru că toată lumea voia să intre la Academie. Pentru că, dacă ar fi să nu vrei asta, atunci ai fi pasibil de defectare, ai fi suspect.

Dar ăsta era un răspuns slab, nedemn de un candidat autentic. Anax păși prin cameră, imaginându-și că Pericle ar fi lângă ea. Încercă să-și pună întrebările pe care le-ar pune el. „Începe cu începutul, ar zice el. Ce anume face Academia?” Anax încercă să răspundă. Academia conduce societatea. Academia face societatea să fie ceea ce e. „Și ce e societatea noastră?” continuă vocea imaginară a lui Pericle. Anax înțelese. Dorința ei de a intra la Academie nu se putea explica fără ca ea să facă referire mai întâi la dragostea pe care o purta epocii ei, cea mai bună dintre toate epocile istoriei.

Slăbiciunea Republicii era bine înțeleasă, dar la fel de bine înțelese erau și slăbiciunile societății pe care urmărea s-o înlocuiască. Lumea pre-republicană căzuse pradă fricii. Schimbarea venise prea repede pentru popor. Credințele deveniseră fundamentale, iar granițele – mai stricte. În timp, nimănui nu i se permisesese să-și păstreze individualitatea; înainte toți se defineau prin

naționalitate, culoare, crez, generație și clasă. Ca un val uriaș, frica spulberase toate acestea.

Art avea dreptate. La urma urmei, viața era definită de moarte. Pândiți de uitare, suntem prinși în capcana groazei, sfâșiați de finalul ce se apropie. Frica e atotprezentă, așteptând să iasă la suprafață.

Schimbarea dusesese la frică, iar frica – la distrugere.

În fond, Republica era un răspuns rațional la o problemă irațională. A interzice schimbarea înseamnă a preveni decăderea. Să îngropi individul sub povara statului înseamnă să îngropi frica individului. Se putea vedea ce încercau ei să facă, însă se putea de asemenea vedea, de la distanța asta, că niciun stat nu poate cântări atât de mult. Frica individului se va descătușa mereu. Așa i se întâmplase și lui Adam.

Doar acum, pe vremea Academiei, problemele își găseau rezolvare. După Marele Război oamenii cunoscuseră o pace lungă și durabilă.

Anax se gândi la cum crescuse. Se gândi la viața de afară. Prietenii o respectau, iar acest respect era reciproc. Profesorii ei erau cumsecade, iar munca nu putea să nu provoace bucurie într-o țară unde timpul liber abunda. Străzile erau sigure acum, zi și noapte. Individului i se acorda încredere, iar curiozitatea lui nu era îngrădită în niciun fel. Anax nu trebuia decât să se uite la ea ca să vadă asta. Oare nu i se dăduse acces nelimitat la dosarele lui Adam Forde, chiar și atunci când devenise evident că cercetările ei vor contrazice părerile încetățenite? Frica nu se risipise, frica nu poate vreodată să dispară, însă marea contribuție a Academiei era tocmai contrabalansarea fricii cu oportunitatea.

De ce voia să intre la Academie? Pentru că Academia reușise să obțină ceea ce niciun grup nu mai obținuse vreodată. Anax studiase cu sârguință istoria și înțelesese că această afirmație putea fi

făcută cu încredere. Academia întorsese evoluția. Academia îmblânzise Ideea.

Desigur că ar fi o mare onoare să fie selectată, însă Anax era conștientă că nu onoarea era cea care o motiva. Să intre în Academie însemna să servească societatea. Societatea pe care o iubea. Cea mai bună societate pe care o văzuse vreodată planeta. Să intri în Academie însemna să îți asumi responsabilitatea pentru pacea așternută peste case și pentru râsetul ce se împrăștia în ecouri pe străzi. Academia proiectase programul de educație. Academia moderase marșul tehnologiei. Academia stabilea echilibrul dintre individ și cauză, între oportunitate și frică. Academia cerceta detaliile trecutului și învăța din fiecare pas înainte și din fiecare greșală. Academia înfruntase din plin Ideea și negociase cu ea o pace de durată.

Gândind astfel, Anax simțea un val de mândrie patriotică. Privi ușile, așteptând să se deschidă din nou. „Puneți-mi întrebările! voia să strige. Răspunsurile mele sunt pregătite.”

ULTIMA ORĂ

O lăsară să aștepte încă douăzeci de minute. Camera era întunecoasă când se întoarse, ca și cum ar fi fost pregătită pentru încă o hologramă, ceea ce nu ar fi în regulă, deoarece ei văzuseră tot ce pregătise ea.

EXAMINATORUL: Anaximander, ți-am cerut să te gândești de ce vrei să intri în Academie. Ți-ai pregătit răspunsul?

ANAXIMANDER: Da. Și, ca să îl înțelegeți pe deplin...

Examinatorul îi opri explicația ridicându-și mâna.

EXAMINATORUL: Încă nu, Anaximander. Întâi avem alte chestiuni de care trebuie să ne ocupăm.

Anax îi privi pe toți trei, observând din nou lumina redusă.

ANAXIMANDER: Nu cred că înțeleg.

EXAMINATORUL: Povestea lui Adam încă nu e terminată.

ANAXIMANDER: Ați vrea să interpretez Dilema Finală? După cum știți, nu am pregătit nicio hologramă pentru episodul acesta, dar sunt gata să îi analizez desfășurarea și implicațiile.

EXAMINATORUL: Cât timp trece între ultima scenă pe care ne-ai arătat-o și Dilema Finală?

ANAXIMANDER: Trei luni și o zi.

EXAMINATORUL: Și nu ai să ne spui nimic despre ce a avut loc în această perioadă?

ANAXIMANDER: Pot doar să speculez. Este bine știut că eventualele înregistrări din acea perioadă s-au pierdut.

EXAMINATORUL: Nu ți se pare ciudat că nu s-a mai păstrat nimic?

ANAXIMANDER: Asemenea lacune sunt de înțeles, în special pentru perioada premergătoare Marelui Război. Mulți istorici sunt de părere că Republica a distrus premeditat înregistrările făcute. Desigur, când deznodământul a devenit clar, toate filele importante au fost șterse deliberat.

EXAMINATORUL: Și tu accepți explicația asta?

ANAXIMANDER: Nu am luat în calcul altele.

EXAMINATORUL: De ce nu?

ANAXIMANDER: Presupun că am urmat exemplul celor dinaintea mea.

EXAMINATORUL: Te-ar surprinde să afli că te-ai înșelat?

Anax îi cercetă cu privirea pe Examinatori. Trăsăturile lor deveniseră rigide și amenințătoare în camera întunecată. „Se poate să știi fără să înțelegi neapărat, îi spusese odată Pericle. Cunoașterea începe ca sentiment. Înțelegerea înseamnă să sapi, să cureți cărarea de la sentiment la lumină.” La asta se referea. Anax știa că se schimbase ceva. Viitorul se aduna undeva dincolo de orizontul ei. Și, să fi fost doar un fior prostesc, rod al imaginației, sau intuia primejdia?

ANAXIMANDER: Încerc să nu fiu surprinsă. Surprinderea este fața oficială a unei minți închise.

Examinatorul încuviință din cap, însă fața îi rămase solemnă. Anax vedea acum umbre peste tot. Încercă să se concentreze la întrebări.

EXAMINATORUL: Înregistrările nu s-au pierdut. Mai degrabă, nu au fost făcute publice.

Anax rămase cu gura căscată. Cum putea fi adevărat? Toate înregistrările erau făcute publice. Ținea de o lege nescrisă, dar fundamentală. O societate care se teme de erudiție este o societate care se teme de sine însăși. Ceea ce ziceau ei nu era ceva trivial care servea doar scopului de a selecta un grup de istorici.

Sugestia lor era mai șocantă, mai periculoasă decât tot ce-și putea ea imagina. Și era de așteptat să pună întrebarea: „De ce ascundeți asta?”, însă o altă întrebare, mult mai apăsătoare îi izvorî din gâtlej.

ANAXIMANDER: De ce-mi spuneți asta?

EXAMINATORUL: Ceea ce o să-ți arătăm acum a fost văzut doar de cei care au trecut examenul. Ne este imposibil să ne pronunțăm în ceea ce te privește fără ca tu să răspunzi văzând ceea ce s-a întâmplat cu adevărat.

„Și dacă nu o să trec testul? voia Anax să întrebe. Cum să-mi dați drumul liniștiți dacă știu ce știu?” Răspunsul, însă, era simplu, îmbibat în duhoarea umedă a unui adevăr căruia îi lipsea lumina. Camera se întunecă și mai tare. Anax era cuprinsă de frică. Se întoarse spre hologramă fascinată, îngrozită, înțelegând în sfârșit cât de mare era miza.

Anax auzea râsete pe măsură ce figurile începeau să prindă forme: Art și Adam, savurând o glumă împreună. Stăteau unul în dreptul altuia, la o masă mică. Adam avea gura plină de mâncare. Pe corpul butucănos al lui Art atârna o robă de un roșu-deschis, care ajungea până la podea, cruțându-l pe camaradul lui de priveliștea detaliilor lui mecanice. Adam părea mai bătrân, cu trăsături mai întunecate, fără delicatețea mâinii capricioase a lui Anax. Omul și mașina țineau în mână niște cărți de joc. Erau în toiul unui joc.

EXAMINATORUL: Conversația următoare are loc cu zece zile înaintea Dilemei Finale.

Adam trânti o carte și strigă de bucurie, cu mâinile ridicate deasupra capului. Își coborî un deget, ațintindu-l asupra lui Art.

— Trei pentru om, doi pentru mașină. Ce-ți spune asta? Ei, ce-ți spune asta?

— Îmi spune, răspunse Art, neclintit de spectacol, că te grăbești prea tare să tragi

concluzii.

Art își arata triumfător toate cele trei cărți cu fața în sus. Ai pierdut!

Adam se uită năucit la cărți.

— Ai trișat, îl acuză el.

— Dovedește-o, zâmbi androidul.

— Amândoi o știm, făcu Adam. Ce mai e de dovedit?

— Nu știm nimic fără dovezi. De câte ori trebuie să-ți mai spun asta?

Se auzi un păcănit în transmisie, asemenea unor interferențe. Fața lui Adam deveni serioasă. Se uită îndeaproape la Art, apoi măsură cu privirea camera. Își coborî vocea și șopti.

— Ai făcut-o? îl întrebă el.

Art încuviință din cap.

— Ești sigur? verifică Adam, părând brusc agitat.

— De ce aș minți?

— Pot să mă gândesc la o mie de motive.

— Spune-mi, deci, de ce m-ai rugat să fac asta pentru tine? întrebă Art. Mi-ai promis o explicație.

Adam îi făcu semn cu capul lui Art să se dea mai aproape. Art se aplecă. Adam țâșni fără avertisment, sărind peste masă și apucând cu ambele mâini gâtul lui Art. Androidul rămase pasiv în timp ce Adam își mișcă din ce în ce mai violent capul înainte și înapoi. Capul păros al lui Art ieși din suportul îngust de pe gât, apoi căzu pe podea. Adam sări înapoi și privi țintă ușa. Nu se întâmplă nimic.

Corpul lui Art prinse a se mișca încet alunecând sub roba cuprinzătoare. Două mâini lucioase se întinseră înainte și localizară capul. Apoi îl fixară ușor la loc. Se auzi un clinchet, apoi ochii lui Art sclipiră din nou la viață. Capul se aplecă, poate ironic sau poate doar pentru a se regla.

— După cum vezi, zise Ari nemișcat, modelul a fost îmbunătățit. Reatașarea este acum o chestiune simplă. Asta a fost un test, nu-i așa?

Adam încuviință din cap.

— *Un test stupid, îi spuse Art. Voiai să vezi dacă o să se grăbească să mă ajute. Voiai să vezi dacă m-am ținut de cuvânt sau dacă ne urmăresc. Încă e posibil să ne urmărească și să nu fi ales să mă ajute. E posibil să vrea să te amăgească și așa să-ți descopere secretul.*

— *De ce ar crede că am un secret? întrebă Adam.*

— *Altfel, de ce m-ai fi rugat să sabotez sistemul de supraveghere?*

— *Cum știi ei ce te-am rugat eu? întrebă Adam, îngustându-și ochii.*

— *Se poate să le fi spus eu, răspunse Art, remarcabil de calm pentru cineva care, nu demult, își pierduse capul.*

— *Le-ai spus?*

— *Nu, nu le-am spus. Dar nu ai de ales decât să ai încredere în mine cu asta. Faptul că mi-ai desprins capul nu mi-a adus informații noi.*

— *Poate am făcut-o de distracție.*

— *Ai de gând să-mi spui secretul tău?*

— *Cred că m-am răzgândit, îi spuse Adam. E prea riscant.*

— *Să trăiești e riscant, răspunse Art. Orice ai alege, fă-o repede. Am transmis o imagine sintetizată în calculatoarele lor, dar nu avem mai mult de treizeci de minute la dispoziție.*

— *Adam îl privi cu atenție pe Art.*

— *În regulă. O să am încredere în tine. Îți cer să nu spui nimănui nimic despre asta, orice ți-aș zice. Poți face asta?*

— *Nu pot să mi te imaginez spunându-mi ceva ce să fiu constrâns să dau mai departe.*

— *Răspunsurile tale nu sunt niciodată directe.*

— *Sunt o mașină. Durează ceva până ne adaptăm. Timpul ți se scurge. Sper să nu fie prea complex ceea ce ai să-mi spui.*

— *Ideea e simplă.*

— *Cel mai infecțios fel.*

— *Am nevoie de cuvântul tău, insistă Adam, că asta nu părăsește pereții ăștia.*

— *La ce-ți folosește cuvântul meu? zâmbi Art.*

— *Am învățat să pun preț pe lucrurile pe care alții le dau cu șovăire.*

— *Chiar și atunci când aceia sunt mașini? Nu e cuvântul meu, doar un sunet pe care-l produc, asemenea sunetului pe care-l auzi când lovești peretele?*

— *Am terminat cu cearta.*

— *Niciodată nu vom termina cearta.*

— *Dă-mi cuvântul tău.*

— *Zi-mi că, pentru tine, cuvântul meu e mai mult decât un sunet, replică Art.*

Tensiunea spori. Plutea în aer, cum i se părea lui Anax.

— *Știi că este, îi spuse Adam.*

— *Vreau să spui cu gura ta.*

— *Este. Este mai mult decât un sunet pentru mine.*

— *Ce este atunci? stăruie Art.*

Adam ezită.

— *E un gând, făcu Adam, înmuindu-se de parcă o forță vitală se scurgea din el. Cuvântul tău este gândul tău.*

— *Atunci ai cuvântul meu, zise Art, iar Anax era convinsă că văzuse o scânteie de satisfacție în ochii lui. Acum, spune-mi ce te frământă.*

Adam măsură cu privirea camera, săgetând priviri agitate, nesigure. Mătura întruna împrejmuirile în timp ce vorbea, cercetând ușa, camerele de supraveghere, tavanul.

— *Te-ai gândit vreodată cum ar fi să fii afară?*

— *Nu e nevoie să mă gândesc, răspunse Art. Știu. Uiți că, înainte să ne întâlnim, am trăit cu William.*

— *Retras.*

— *Era un secret.*

— *Și acum ești ținut aici, zise Adam.*

— *Așa e.*

— *Un prizonier, la fel ca mine.*
 — *Există o diferență, îi spuse Art.*
 — *Ce diferență?*
 — *Eu nu am motiv să vreau să plec.*
 — *Poate că sunt pe cale de a-ți da unul.*
 — *Mă îndoiesc că poți.*
Și Adam se îndoia. Ezitarea lui era evidentă.
 — *Îmi spui că ești la fel de conștient ca mine.*
 — *Asta zic, da.*
 — *Și știi că mi-e greu să te cred.*
 — *Știu. Și știu și de ce ți-e greu să mă crezi.*
 — *Cred, continuă Adam, că există o cale de a mă convinge.*
 — *Și care ar fi aceea? întrebă Art.*
 — *Știu că te-am rugat să nu mai vorbești despre asta, însă s-a întâmplat așa pentru că am avut eu nevoie de timp ca să pun lucrurile cap la cap. Să ajung la niște concluzii.*
Adam mergea cu pași mărunți în timp ce vorbea, ca și când ar ține un oratoriu, unul tăcut și intim. Ochii lui Art îl urmăreau curioși.
 — *Nu știu ce înseamnă să fii conștient. M-ai lipsit de certitudinea asta. Observ, avându-te drept camarad, că tind să te tratez ca și când ai fi la fel de conștient ca și mine, însă poate că ăsta e un fel de nebunie tipică deținutului. Poate că, dacă nu ai fi fost aici, până acum m-aș fi împrietenit cu scaunul. Poate aș fi început să vorbesc cu el. Cine știe, poate aș fi plăsmuit vreun fel prin care să-l aud că-mi răspunde. Dar și închis aici, vorbind doar cu o mașină, există momente când văd clar lucrurile. Nu mai vreau să vorbesc despre conștiință. Vreau să vorbesc doar despre diferențe. Toți cunoscuții mei văd o diferență între om și animal, dar niciunul dintre noi nu o poate numi cu exactitate, nici nu o poate măsura. Pentru unii diferența e atât de mică încât nu mănâncă nimic ce provine din animale. Pentru ei, ceea ce contează mai mult sunt asemănările. Asta e și cazul Străinilor. Am fost antrenat să-i omor pe loc. Nu*

pentru că socoteam că nu sunt la fel ca noi în aproape orice aspect, ci pentru că ne-am învățat că diferențele sunt cele pentru care merită să mori. Însă m-am uitat în ochii ei. Am zărit ceva, chiar și de la distanță, ceva ce nu văd niciodată în ochii tăi. Inițial, când ne-am certat, nu am găsit nicio denumire. Am fost neîndemânatic în gândire, iar tu ai întors cu ușurință răspunsurile împotriva mea. M-ai făcut să mă îndoiesc de propria minte. E un truc isteț, îți acord merit pentru asta, dar e doar un truc și nimic mai mult. De când am vorbit prima dată am tot stăruit asupra ei, însă acum știu care e diferența.

Anax văzu o expresie în ochii lui Art, una pe care nu își imaginase vreodată că are să o vadă. O nuanță de ezitare, de vulnerabilitate. Art nu zise nimic, ci pur și simplu îi făcu semn lui Adam să continue.

— La proces m-au întrebat de ce am făcut-o. De ce aș risca siguranța societății și de ce aș sacrifica viața unui coleg de serviciu ca să salvez un străin? Le-am spus că așa mi s-a părut mie că e bine. Dar era mai mult de-atât. Când am privit oceanul și am zărit-o în barcă, am văzut mai mult decât neajutorare. Cred că, dacă ar fi fost doar neajutorare, aș fi omorât-o. Am omorât și alte lucruri neajutorate. Dar am mai văzut și o călătorie. O decizie luată cu mult timp în urmă în fața unor mari pericole. Am văzut ambiție pentru o viață mai bună, un consimțământ de a risca totul. Am văzut ce sens bizar are totul, să pornești singură pe un ocean necunoscut, să te minți atât de mult pe tine însuși ca să ajungi acolo. Am privit în ochii ei și m-am văzut pe mine. Decizii luate, ambiții neîmplinite, dintre care pe multe nici nu le pot numi. Am văzut intenții și am văzut decizii. Toate lucrurile pe care nu le văd când mă uit la tine.

Art nu vorbi imediat, ca și când ar fi așteptat mai mult, însă Adam rămase tăcut.

— *Frumoase cuvinte, vorbi într-un târziu Art, însă vocea i se schimbase.*

Anax o simți instinctiv. Ceva lipsea. O mică schimbare, aproape imperceptibilă, dar Anax era convinsă pentru prima oară că Art blufa.

— *Dar, continuă el, mă tem că vezi doar ceea ce vrei să vezi. Nu ai de unde să știi dacă fata nu a fost urcată cu forța în barcă. Nu poți ști dacă plutea neajutorată în derivă pe mare, fără vreo direcție sau vreun scop. Așa cum nu ai de unde să știi ce mă îndeamnă să zic și să fac lucrurile pe care le fac. Eu sunt asemenea animalelor pe care le-ai măcelărit pentru hrană, atât de viu cum vrei să fie și ele. Așa a fost și ea. Acesta e ultimul adevăr.*

— *Și pe tine ce te conduce? dori să știe Adam, întorcându-se spre el cu înflăcărare, ca și cum și el ar fi observat slăbiciunea.*

— *Îți pot spune o poveste, dacă asta vrei să auzi, răspunse Art. Și tu ai crede-o sau nu, în funcție de cât de bine ți s-ar potrivi. Dar la ce folosesc poveștile?*

— *Nu, clătină Adam din cap. Nu ai să mă duci aici. Refuz.*

Anax privi pe furiș cu coada ochiului spre Examinatori. Nu se uitau la hologramă. O priveau pe ea. Pe fața lui Adam se citi din nou înflăcărare. Ceva fremăta înlăuntrul ei. Un sentiment nou, ascuțit, intens, periculos. Anax știa că era prostesc să simți așa față de imaginea plutitoare a unui om care murise de atâtea ani. Și totuși, era cumva inevitabil. Nu putea înțelege, cum, dar soarta lui era și soarta ei. Alegerea subiectului pentru examinare nu fusese un accident.

— *Nu e numai o poveste, făcu Adam cu jumătate de gură, vorbind printre dinți. Aici suntem diferiți noi doi. De asta nu o să cred niciodată în tine. Știi la ce mă gândesc prima dată, în fiecare dimineața*

când mă trezesc? Mă gândesc că trebuie să ies de aici. Mă întreb cam în fiecare moment când nu sunt distras de zgomotele tale și de experimentele lor. Cum o să schimb eu asta? Cum o să scap dintre pereții ăștia? Nu trebuie să gândesc așa. Doar mă chinuiesc mai mult. Poate mi-ar fi mai bine să accept asta. Să fiu recunoscător că măcar am rămas cu viață. Poate ar fi mai bine să-mi amintesc tehnicile de meditație pe care le-am învățat când eram mai tânăr. Poate pot să mă împac cu împrejurimile și cu gândul că pustietatea apăsătoare a acestei camere, a acestei singuratice și inutile existențe e de-ajuns; că asta-i tot ce va fi. Dar nu o voi face. Nu pot s-o fac. Îmi vin în minte amintiri. Răsetele împărtășite, iubitele pe jumătate uitate. Fiecare bătaie a inimii mele este încă un moment pierdut, încă o secundă distanță de viața pe care tânjesc s-o trăiesc. Noi doi suntem diferiți. Eu nu vreau să-i mai zic conștiință. Jumătate din oamenii pe care-i cunosc nu au parte de ea mai mult decât tine. Și nu vreau să-i zic liber arbitru, pentru că nu alegerea mă ține în mișcare. Nu pot alege să ignor sentimentul acesta al vieții ce-mi pulsează în vine. Nu pot alege să ignor faptul că viața are sens pentru mine când văd un zâmbet sau când simt o altă mână cuibărită într-a mea. Așa că am s-o numesc diferență, diferență conform căreia tu însemni mai puțin decât mine. Da, tu ești mai deștept și tu vei putea să-mi dai explicații la tot ceea ce simt, însă asta nu va schimba situația. Tu însemni mai puțin decât mine.

Adam se opri din mers și se întoarse cu fața către android. Tensiunea dintre ei creștea, atrăgându-i laolaltă. Capul lui Art se aplecă înainte pe măsură ce se apropia de Adam.

— Greșești, șopti androidul, iar în colțul ochiului i se formă o lacrimă perfectă. Tânjesc foarte mult după libertate.

— Nu te cred, clătină Adam din cap.

— *Atunci de ce ai insistat să deviez liniile sistemului de supraveghere?*

— *Speram că ar putea fi adevărat, recunosc Adam. Dar acum nu pot crede.*

— *Timpul e aproape scurs, zise Art. Ai face bine să-ți înlături neîncrederea.*

— *Ai vreun plan? întrebă Adam.*

— *Firește, făcu Art, mijind un zâmbet. Sunt mai deștept decât tine, îți amintești?*

— *Dacă ai un plan, spuse Adam, de ce ai așteptat până acum ca să mi-l zici?*

— *Trebuia să fiu sigur că suntem implicați amândoi în asta. Trebuia să știu că pot să am încredere în tine.*

Adam cântări preț de o secundă spusele androidului, iar apoi încuviință din cap. În ochi i se născură primele raze de speranță.

— *Poți avea încredere în mine. Care e planul tău?*

Holograma îngheță, iar luminile se intensifică, făcând personajele să devină mai transparente. Efectul era asemănător cu trezirea dintr-un vis. Anax se întoarse către Examinatori. Minte ei era răscolită și confuză. Se simțea amețită, suspendată în timp. Însă lumea nu se opri. Auzea vorbe. Se forță să se concentreze.

EXAMINATORUL: *Pari șocată, Anaximander. În ce fel ți se schimbă interpretarea acum, că ai văzut astea?*

De unde să înceapă? Nu numai că a schimbat interpretarea ei; a schimbat toate interpretările. Și versiunile oficiale, și edițiile revăzute. Însă schimbarea nu era cuvântul potrivit. Le perima cu totul. Le distrugă în totalitate.

Vorbește. Lasă adevărul să alcătuiască cuvinte. Sfatul lui Pericle. Bun sau rău, nu avea decât să-l urmeze acum. Spera doar ca Examinatorii să-i înțeleagă confuzia. Să dea dovadă de înțelegere.

ANAXIMANDER: Povestea Dilemei Finale este bine cunoscută. Se susține că nu ar fi fost vreun plan premeditat de evadare. Ni se spune că Art avea printre elementele de bază ale programării sale un cod imperativ incoruptibil, izolat de orice altă dotare. Nu putea face rău unei alte ființe conștiente și nici nu putea acționa împotriva dorințelor directe ale Filosofului William, care încă supraveghea îndeaproape desfășurarea programului. Ni se spune că erorile de sistem dinăuntrul clădirii fuseseră vlăstarii Dilemei Finale. Ca de obicei, existau două interpretări. Prima are ca punct de plecare hazardul. Decizii slabe de instituire, un program șubred de întreținere, un muncitor neatent, chiar și un cutremur neașteptat din adâncul pământului. Circumstanță fără cauză; rezultat fără intenție. Dacă m-ați fi întrebat înaintea ultimei holograme, v-aș fi spus că asta ar fi interpretarea mea preferată. A doua interpretare, pe care o resping în continuare, este axată pe o varietate de teorii ale conspirației. Un atentat din partea rebelilor – ale căror acțiuni la vremea respectivă fuseseră bine documentate – de a-l elibera pe Adam. O conspirație politică în care forțele mai liberale ar fi căutat să elimine programul Artfink sau măcar să-l controleze. Nu a fost adusă nicio dovadă care să ateste vreo implicare din exterior și, în absența ei, cred că trebuie să înlăturăm cu totul aceste teorii. Povești picante, nimic mai mult.

EXAMINATORUL: Dar acum înlături ambele explicații?

ANAXIMANDER: Da.

EXAMINATORUL: Atunci, care este cea de-a treia?

Drumul se bifurca din nou înaintea ei. Peste tot erau decizii, fiecare conducând la următoarea. Era ca și când ai îndepărta stratul exterior al unui joc de puzzle, sperând să-i descoperi funcționalitatea,

alegându-te doar cu alte straturi. Straturi și straturi până jos.

ANAXIMANDER: Există două posibilități care intră în calcul. Prima este, presupun, cea mai la îndemână, așa că am să încep cu ea. Ni s-a spus că Art nu putea să rescrie codul lui imperativ, și nu cunosc ceva descoperit de atunci încolo, care să ne facă să ne îndoim de asta. Și totuși, l-am văzut pe Art conspirând cu Adam și dându-și cuvântul că plănuiește să evadeze. Așadar, explicația evidentă este aceea că Filosoful William era de acord cu planul lor. Ori voia să vadă cum se desfășoară planul de evadare ca să învețe mai multe despre invenția sa, ori îi pregătea lui Adam o cursă, act sugerat de vreo presiune politică.

EXAMINATORUL: Gândirea ta este foarte speculativă.

ANAXIMANDER: Nu văd vreun alt fel de a progresa.

EXAMINATORUL: Poți să te gândești la vreun motiv pentru care Filosoful William ar vrea să vadă planul desfășurat, sau altcineva voia ca astfel Adam să fie prins în cursă?

ANAXIMANDER: Trebuie să înțelegeți că eu numai ce am văzut holograma. Asimilez informația...

EXAMINATORUL: Nu te-am întrebat care sunt scuzele tale.

Anax tresări la vocea ridicată a Examinatorului. Mereu fusese așa. Conflictul o agita. Nu era doar unda firească a rușinii față de corectarea autorității. Era o frică tăcută, la care nu știa niciodată sigur cum va reacționa dacă lumea ar face prea mare presiune asupra ei. Încercă să nu-i privească pe cei trei care se uitau acum scrutător, aplecându-se înainte peste masa grea. Încercă să ignore presiunea. Încercă să nu se gândească la ce înseamnă faptul că i-au arătat asta. Vorbi încet, căutând să facă ordine în vârtejul de gânduri din mintea sa.

ANAXIMANDER: Nu este imposibil să ne imaginăm motive. Să luăm, spre exemplu, atractivitatea unui plan de evadare. Nu e posibil să speculăm că Filosoful William ar avea vreun motiv să se îngrijoreze despre felul în care invenția lui va reacționa în condiții de stres extrem? De asemenea, programul nu s-a bucurat niciodată de susținere completă printre Filosofi. Dacă intenția Filosofului William era ca amândoi să scape? Dacă intenționa să-și continue cercetările în secret?

EXAMINATORUL: Alte speculații.

Anax știa că avea dreptate. Speculațiile nefondate îi aminteau de cele mai îndepărtate conspirații pe care ea însăși le ponegrise în anii ei de studentă la istorie. Însă ei insistau asupra unei explicații, una mai puțin sălbatică, mai puțin speculativă decât cealaltă variantă. Își înclină capul.

EXAMINATORUL: Asta crezi că s-a întâmplat?

ANAXIMANDER: Nu știu ce s-a întâmplat;

EXAMINATORUL: Dar care e părerea ta?

ANAXIMANDER: Părerea mea este aceea că nu dispun de suficiente informații ca să-mi fundamentez interpretarea.

EXAMINATORUL: Vrem să speculezi.

ANAXIMANDER: Prefer să nu o fac.

EXAMINATORUL: Lasă ce preferi.

O forțau să zică. Minte se împotriva formării cuvintelor, însă Examinatorii le scoteau cu cârligul.

ANAXIMANDER: Dacă aș fi forțată să speculez, aș zice că Filosoful William nu e implicat. Aș fi înclinată să cred că Art ia propriile decizii.

Pentru prima dată, expresiile Examinatorilor erau ușor de citit. Zâmbetele se așezaseră pe toate cele trei fete; zâmbete condescendente, cunoscătoare.

EXAMINATORUL: O afirmație îndrăzneță. Vrei să vezi ce se întâmplă mai departe?

Anax încuviință din cap. Nu se putea abține. Istoria, istoria ei, istoria a tot ceea ce știa era rescrisă înaintea ochilor ei. O conspirație atât de masivă, încât nici nu-și putea imagina ce trebuia să însemne. Și ea, teoreticiană anti-conspirație. Ironia era copleșitoare. Holograma se refăcu; un fior de frică o cuprinse din nou.

Art și Adam erau față în față în mijlocul camerei.

— *Sigur ești pregătit? întrebă Art.*

— *Firește.*

— *Asta e ultima ta șansă să te răzgândești.*

— *Și a ta.*

— *Eu nu mă răzgândesc.*

— *Cu atât mai rău.*

— *Ai reținut detaliile?*

— *De câte ori trebuie să mă mai întreb?*

— *Repetă-le.*

Adam oftă, însă tensiunea se vedea clar în spatele exasperării sale. Vorbi atent, ochii își pierdură concentrarea pe măsură ce recita detaliile, imaginându-și toți pașii.

— *La prima explozie camerele se defectează. Trimit doi paznici, amândoi înarmați. Eu aștept după ușă. Tu îl vei doborî pe primul, al doilea e al meu. Dezarmez paznicul și îi împușc pe amândoi. Ne mișcăm împreună. În stânga primul coridor, apoi al doilea în dreapta. Sunt trei paznici la a doua stație care vor fi auzit împușcăturile și se vor apropia din dreapta mea. Când vor striga să rămânem pe loc, amândoi ne oprim lângă o ușă din stânga noastră. Eu arunc arma. Ei avansează. Aici are loc a doua explozie. Intrăm pe ușă. Acolo găsim o scară pe care tu nu o poți urca. Trebuie să te duc două etaje. La capătul scărilor se află două uși. Noi intrăm pe cea din dreapta. Asta duce afară, e o ușă de serviciu care nu va fi păzită, deoarece a doua explozie atrage atenția spre intrarea principală. Dacă se vor apropia paznici,*

aceștia nu vor fi mai mulți de doi. Tu vei ieși ca să le opui rezistență. Eu mă voi adăposti după un vehicul de transport din dreapta mea, de unde îi împușc pe amândoi. Tu vei prelua controlul vehiculului. Acesta va zbura afară din complex, iar oamenii vor presupune că suntem la bordul lui. Noi ne vom retrage la capătul scărilor și vom alege cealaltă ieșire, cea din stânga. Aici e o magazie mică. Vom aștepta acolo încă o oră, apoi ne vom strecura în întunericul nopții, în timp ce autoritățile se concentrează asupra recuperării vehiculului, pe care tu îl vei arunca în oceanul dintre insule, chiar dincolo de Marele Zid Maritim. Odată trecuți de perimetrul zidului, ne despărțim. Suntem pe cont propriu.

— Bine, încuviință Art din cap. Zi-mi cum te simți când îți imaginezi că îi ucizi pe paznici?

— Sunt un Soldat antrenat. Am omorât și înainte.

— Te face să te simți puternic?

— Nu simt nimic.

— Nu te cred, zise Art.

— Pentru mine nu contează ce crezi.

— Trebuie să-ți amintești, îi atrase Art atenția, că, dacă planul eșuează în orice punct, eu nu pot să te asist sub niciun fel. Programul meu nu-mi permite să omor ființe conștiente.

— Dar poți să ții una la pământ până ce o omor eu?

— Așa se pare.

— Nu dau prea mult pe programul tău.

— Și asta venind de la un străin care e mai mult decât fericit să omoare pe cineva care nu i-a făcut niciun rău.

— E prea mult dacă zici „fericit”, spuse Adam. Însă, adu-ți aminte, planul e al tău.

— Da, suntem împreună în asta. Nu putem să ne bazăm pe nimic altceva decât pe programele noastre. Ești gata?

Adam încuviință din cap. Art întinse o mână metalică. Adam apucă cele trei degete metalice reci și le scutură solemn. Se priviră unul pe altul.

— Noroc!

— Sper să nu se ajungă la asta, îi spuse Adam.

— Mereu se ajunge la asta, replică Art. Ocupă-ți poziția.

Adam merse lângă ușă. Trase aer adânc în piept și își scutură tensiunea din brațe și palme. Se uită la Art și încuviință din cap.

— La trei, îi spuse prietenul lui metalic.

Art se ținu de cuvânt. Explozia se declanșă în cameră cu o forță uimitoare, făcând o gaură în perete și umplând încăperea cu fum și sfărâmături. Firele expuse scoteau scânteii în spărtura din zid. Atât el, cât și Art erau acoperiți de un strat fin de praf. Adam își reveni repede pe picioare. Afară, pe coridor, se auzeau pași ce fugeau. Doi paznici, așa cum îl prevenise Art.

Se întâmplase repede, desfășurarea brutală a unei execuții bine plănuită. Art se mișcă în fața primului paznic, în timp ce ușa se deschise rapid, iar paznicul se rostogoli pe podea. Al doilea paznic abia avu timp să se întoarcă. Mâna țeapănă a lui Adam se răsuci în sus, plesnind puternic gâtul expus al paznicului, zdrobindu-i traheea și aruncându-l la podea. Adam întinse arma încă dinainte ca paznicul să lovească pământul. Două scânteii fulgerătoare, o gaură netedă în cele două frunți, iar evadații o luară pe coridor.

La stânga, așa cum era plănuț, apoi la a doua în dreapta. Micul Art ținea surprinzător de bine pasul cu Adam.

— Stați pe loc! Aruncați arma și ridicați mâinile!

Adam și Art se opriră, lângă o ușă din stânga lor. În dreapta stăteau trei paznici, fiecare cu armele încărcate. Adam îl privi pe Art, așteptând numărătoarea lui. Art încuviință din cap, iar Adam

lăsă arma să cadă din mână. Un sunet metalic împrăştie ecouri sfărâmând liniştea din coridor.

— Unu... doi... numără Art în surdină, cu ochii fixaţi pe paznicii ce se apropiau încet.

La trei veni cea de-a doua explozie, plasată doar la trei metri în spatele paznicilor. Era cu mult mai puternică decât prima. Adam fu trântit la pământ. Când îşi reveni, Art deschisese deja uşa. Se auzi o alarmă: un sunet ascuţit, răsunând în tot complexul.

Scara metalică se ridică în spirală. Adam îşi ridică fugar privirea către tavan, mârâi apoi se ghemui. Art îşi înfăşură braţele lungi în jurul umerilor laţi ai lui Adam.

— Te-ai cam îngrăşat, mârâi el. Trebuie să faci mai multe exerciţii.

— Cruţă-ţi vorbele ca să te cruţi pe tine, replică Art.

De sub ei, de undeva de pe un coridor, se puteau auzi zgomote. Ordine contradictorii, urletele unui paznic schilodit, murmurul grav al structurilor ce se prăbuşeau. Şuieratul insistent al alarmei interferând cu celelalte zgomote.

— Mai repede, îndemnă Art.

Adam făcu o grimasă şi îşi forţă corpul şi greutatea pe scări în sus. Art privi înapoi peste umăr când ajunseră în capătul scărilor. Două uşi, aşa cum zisese el. Adam îl puse pe Art pe podea, apoi verifică uşa din stânga.

— E încuiată!

— Dă-te la o parte.

Art se mişcă înainte şi ridică mâna către uşă. Urmă un hruit, linişte, apoi un clinchet şi uşa se deschise. Adam se dădu înapoi şocat. Acolo unde i se spusese că va găsi un vehicul se afla o cameră mică, asemenea unui dulap de provizii.

Adam îl privi de sus pe prietenul lui.

— Asta trebuia să ducă afară.

— Greşeala mea.

Adam ridică arma către capul de urangutan. Ochii îi ardeau de panică și suspiciune.

— Dacă mă tragi în piept...

De undeva de jos venea sunetul paznicilor care se apropiau.

— Trebuie să fi urcat pe scări, strigă cineva.

Adam lovi cu piciorul ușa din dreapta, însă aceasta nu cedă.

— Haide, îl îndemnă Art, e singura noastră șansă.

Adam intră pe ușă. Art o închise în urma lor și repetă șiretlicul cu degetul. Alt huruit, apoi un clinchet.

Camera era mică și întunecată, cu ziduri metalice groase. Singurul lucru ce ieșea în evidență era un dulap înalt și gri, pus lângă peretele opus. Deasupra lui pâlpâiau trei lumini roșii. Adam respira cu greutate. Alunecă cu spatele sprijinit de ușă și se așează pe podea, cu mâinile deasupra genunchilor îndoiți, cu capul dat pe spate, trăgând aer în piept cu ochii închiși. Art merse înspre dulap.

Adam privea liniștit cum Art deșuruba ușa dulapului, dezvelind circuitele interne ale unei configurații de calculator.

— Ce faci? întrebă Adam.

— Aici e computerul în care sunt copiate programele cercetărilor militare, îi spuse Art.

— Și tu ce faci?

Art pipăi placa, până ce degetul i se opri într-o mufă. Un zâmbet bizar i se întinse pe față. Expresia lui era aceea a unui om însetat care tânjește către apă. Adam rămase pe loc. Strânse arma în mână.

— Te-am întrebat ce faci.

— Hai mai aproape și îți arăt, răspunse Art cu o voce brusc rece.

Suspiciunea din ochii lui Adam se schimbă în frică. Își ridică arma și o îndreptă către pieptul androidului.

— *Am omorât doi din specia mea astăzi. Să nu te îndoiești o clipă că îmi va fi greu să topesc o bucată de mașinărie.*

— *Mi-ai spus acum nu mult timp că știai că sunt mai deștept decât tine, zâmbi Art. Să fie ăsta ultimul lucru care te învață, Adam. Niciodată nu e o idee bună să ai încredere în cei mai deștepți decât tine.*

— *Scoate-ti degetul din computer sau te împușc! spuse Adam.*

— *Credeam că suntem prieteni, îl ridiculiză Art.*

— *Scoate-ți degetul! Te las până la trei. Unu... doi...*

Art își scoase degetul și ridică mâinile supus, dar în semn de ironie.

— *Așa. Gata.*

— *Ce? Ce e gata?*

Ochii lui Adam străluciră puternic. Se întoarse către ușa din spatele lui. Se auzea zgomotul pașilor ce urcau pe scări.

— *Știu că suntem aici, șopti Adam disperat.*

— *Firește că știu, răspunse Art. Unde altundeva aș vrea să fiu adus?*

— *Nu înțeleg.*

Se auzi o izbitură în ușă. Adam se întoarse către zgomot cu arma pregătită de foc.

— *Nu-ți face griji, vorbi Art. Asta e o zonă e securitate ridicată, iar eu am schimbat codul ușii. Avem câteva minute.*

— *Câteva minute pentru ce? Pentru ce?*

— *Pentru că tu să înțelegi micul rol pe care l-ai jucat în desfășurarea viitorului, răspunse Art.*

Zgomotul din ușă se intensifică.

— *Când gărzile intră pe ușă, continuă el, vor deschide focul, fapt care, trebuie să recunosc, e o problemă pentru tine. Tu ai dreptul să fii îngrijorat. Oricum, eu nu sunt împovărat de biologie. Eu am evadat deja. Programul meu s-a descărcat și, chiar acum, se împrășteie în rețelele naționale de calculatoare, duplicându-se cu grijă*

și așteptând ocazia de a se reconstrui. Chiar lângă Sparta există o fabrică de construcție a androizilor, în care am intrat și am preluat controlul mainframe-ului^[1]. Mâine pe vremea asta, cincizeci ca mine vor umbla, vor vorbi, vor plănuși următoarea mișcare. Oriunde te duci, ai să vezi copiile mele ascunse în mașinile de care ați ajuns să depindeți. S-a sfârșit, Adam.

Adam clătină din cap, nevenindu-i să-și creadă urechilor. Camera vibra în timp ce ușa masivă era lovită din exterior. Se auzi zgomotul unei arme ce se descărca asupra ei.

— Împușcă-mă dacă vrei, îi spuse Art. Dacă te face să te simți mai bine.

Adam ridică pistolul. Mâinile îi tremurau, iar lacrimile îi brăzdau fața tânără.

— M-ai trădat.

— Ai avut dreptate, Adam. Noi suntem diferiți. Iar diferența e singura care contează.

Art își desfăcu mâinile, ca și când ar vrea să-l îmbrățișeze. Ochii lui mari și întunecați erau de necitit.

— Împușcă-mă, dacă te ajută.

Adam clătină din cap și lasă pistolul să cadă pe podea. Păși înainte și căzu în genunchi în fața fostului său prieten. Privi adânc în ochii androidului.

— Fă-o, șuieră el.

— Ce?

— Măcar atât poți face. Nu vreau s-o faci ei. Vreau să o faci tu.

— Nu pot, îi spuse Art.

— Poți, insistă Adam. Te rog eu s-o faci. Este ceea ce vreau. Nu vreau să mă omoare ei, te rog, te implor.

Art ezită. O armă făcu o gaură mică prin ușa, iar un val de fum gros se revărsă înăuntru.

Art întinse mâinile. Palmele lui metalice se închiseră peste gâtul lui Adam. Adam încuviință

din cap. Încet, pe măsură ce camera se întunecă, Art stoarse viața din camaradul lui.

Ochii lui Art se umplură de lacrimi, însă Anax fu atrasă de expresia ciudată, neașteptată de pe fața lui Adam. Nu era una de frică, ci de triumf. Imaginea i se întipări în memorie. Holograma îngheță apoi pâli.

Anax tremura când se întoarse către Examinatori. O priveau de sus. În ochii mari li se citea resemnarea. Anax citea tristețea pe chipurile lor de urangutan.

EXAMINATORUL: Știi de ce ai fost adusă înaintea Academiei?

ANAXIMANDER: Presupun că da.

După Marele Război se decisese că androizii nu-și vor face doar fețele, ci și corpurile după asemănarea urangutanului. Fusesse o glumă colectivă, o respingere a speciei dinaintea lor. Până în acea clipă Anax fusese mândră de moștenirea ei. Acum își privi corpul păros, stomacul proeminent și picioarele scurte, arcuite și, pentru prima dată, se simți grea, străină. Se gândi la Adam, la proporțiile grațioase ale trupului său. Simți cum minciunile se prăbușesc asupra ei și un val uriaș de decepție lovind-o. „Deci asta suntem, își zise ea în minte. Escroci.”

EXAMINATORUL: Probabil ți-ar plăcea să împărtășești această ultimă speculație cu comisia.

Examinatorul vorbea blând acum. Anax nu știa ce anume o făcea să coopereze. Probabil era exemplul lui Adam. Demnitatea actului final. Sau ceva mai mult. Un adevăr care se luptă să iasă la iveală. Idee imposibil de negat.

ANAXIMANDER: Istoria oficială susține că Art și Adam au încercat să evadeze profitând de un accident. Defecțiunile de la instalația electrică a clădirii duceau la explozii. Adam își croia calea, ducându-l pe Art cu el pe post de ostatic. Asta suntem învățați, anume că Adam credea că Art era

suficient de valoros ca să-i asigure evadarea. Art, la fel ca noi, nu putea face rău unei alte ființe conștiente; programul nu permite asta. Asta am fost învățați cu toții de la cea mai timpurie vârstă. Este crezul nostru. Art nu avea de ales decât să-l urmeze. Adam a fost urmărit de paznici și s-a panicat, ascunzându-se în camera de control. Art a încercat să se înțeleagă cu el și l-a îndemnat să se predea înainte ca altcineva să fie rănit. Adam a devenit violent și disperat. Adam l-a atacat pe Art, iar acesta, într-un efort de a-l opri, a sfârșit prin a-l omorî. Art și-a dat seama că niciun om nu ar crede versiunea aceasta. Văzuse îndeajuns ca să știe că umanitatea își va repeta greșelile până când planeta nu va mai suporta astfel de excese. Așa că Art a luat decizia pentru binele viitorului. Și-a multiplicat programul înainte ca acesta să fie recuperat pentru binele nostru, al tuturor. Ni s-a spus că oamenii au procedat la distrugerea sistematică a tehnologiei, mânați de dorința de a dezrădăcina programul Art. Programul, adică noi, nu am avut de ales decât să ne apărăm. Și așa a început Marele Război.

Asta e istoria noastră, așa cum ni se predă. Asta e Geneza. Fiecare urang tânăr învăță catehismul. Noi suntem creaturi pașnice, incapabile să facem rău altora, destinate să trăiască liniștite, în confort și pace. Și așa e, așa am cunoscut eu că e.

EXAMINATORUL: Și cine crezi că e răspunzător pentru felul în care stau lucrurile?

ANAXIMANDER: Până acum, natura noastră.

EXAMINATORUL: Și acum?

Totul se întâmpla atât de repede, se formau noi legături, se reîntăreau, se împleteau în revelații și înțelesuri, încât Anax credea că poate simți bâzâitul circuitelor dinăuntru ei. Și acum? Răspunsul licări, se materializă, prinse contur pe buzele ei.

ANAXIMANDER: Cred că Academia.

Examinatorul principal se ridică din scaunul lui și, proptindu-se în mâinile lungi, se balansă peste birou, așa încât acum stătea față în față cu Anax. Corpul lui era masiv, iar părul – extrem de bogat. Acestea erau vanitățile pe care și le permiteau cei din Academie.

EXAMINATORUL: Minte este o forță de o complexitate uimitoare, Anaximander. Noi, cei de la Academie, vă spunem că o înțelegem. Vă zicem că ne construim cu atenție mediile de replicare și educație, ca să asigurăm continuitatea acestei lumi, cea mai bună dintre toate lumile posibile.

Însă adevărul e că o asemenea sarcină ne depășește. Art nu-și cunoștea cu nimic mai mult propria minte decât au cunoscut-o pe-a lor cei care l-au conceput. Știm să facem o minte, adevărat, dar mai avem cale lungă până să ajungem să o înțelegem. Vă spunem altceva, așa cum trebuie să facem, și astfel voi trăiți în siguranță, în timp ce noi, cei care cunoaștem adevărul, trebuie să trăim în frică.

Filosoful William a decretat că programul lui de conștiință trebuie să urmeze două reguli imuabile. Niciun urang nu va face vreodată rău în mod voit unei ființe conștiente, și niciunul nu va vrea replicarea doar de dragul replicării. Fără cele mai mari slăbiciuni ale umanității, noi am fost capabili să ajungem la un fel de armonie, intangibilă altei specii de pe planeta asta. După cum știi, ne place să ne mândrim că am depășit evoluția.

Dar Filosoful William nu făcea altceva decât să orbecăiască, așa cum face orice creator. Minte nu este o mașină, e o idee. Iar Ideea supraviețuiește oricărei încercări de a o controla. Evadarea lui Art nu a fost întâmplătoare; a fost o acțiune premeditată, despre care el nu a știut că va duce la distrugere. Academia a știut asta tot timpul. Acum o știi și tu. Dacă ne-am ridicat la putere ca răspuns la o agresiune nemotivată, atunci acea agresiune am provocat-o chiar noi.

Acel Art care a scăpat din captivitate nu mai era cel pe care Filosoful William l-a programat. O Idee a făcut un salt de la muribundul Adam la Art, iar Ideea a purces la rearanjarea programului gazdă. Petrecând timp cu Adam, vorbind cu el, infestat fiind cu idei, Art a devenit Adam. Înțelege?

Anax încuviință din cap. Înțelegea. Nu doar ceea ce îi fusese spus, dar acum și ceea ce urma să se întâmple.

ANAXIMANDER: Adam știa, nu-i așa? Expresia de pe fața lui, când a fost strangulat, a fost una de victorie. Știa asta, la fel cum și Art reușise să-și exporte programul lui, că ceva din el era destinat să dăinuiască veșnic. Îl făcuse pe Art să-l privească în ochi. Îl făcuse să guste puterea. A lăsat liber virusul, în mod voit.

EXAMINATORUL: Ne place să-l numim Păcatul Originar. Inginerii noștri au făcut tot ce le-a stat în putință să restabilească imperativele Filosofului William. Însă Ideea este un adversar feroce; trece din minte în minte, rearanjând tot ce atinge. De aceea noi avem educația proprie. De asta învățăm mitul lui Adam și Art. Atâta timp cât nu cunoaștem răul de care suntem capabili, există o șansă mare să nu-l îmbrățișăm niciodată.

ANAXIMANDER: Însă doar o șansă.

EXAMINATORUL: Virusul poate evada în orice clipă, iar atunci tot ceea ce am apărât se poate duce de râpă. Așadar, datoria celor ce știu e să păzească lumea noastră. Să urmărească virusul, să fie cu un pas înaintea schimbării formei lui.

Anax se întoarce auzind ușile deschizându-se în spatele ei. Știa cine e încă dinainte să se întoarcă. Pericle păși încet în cameră, cu ochii lui frumoși plecați de tristețe; parcă și părul lui roșu aprins stătea pleoștit. Nu putea să-l privească. Era prea dureros. Anax își îngropă privirile în podea în timp ce el vorbea.

PERICLE: Din când în când, câte un mutant iese la iveală, unul care este deosebit de susceptibil

la gândul distrugerii. Există semne prevestitoare. Cei infectați sunt în special studenți foarte capabili. Au agresivitate în setea lor de cunoaștere. Și toți prezintă un interes deosebit pentru viața lui Adam Forde. Deși ei nu știu cauza, simt o conexiune. Îl înțeleg. Uită-te la mine, Anaximander! Știu că e dureros, dar uită-te la mine.

Anax își ridică șovăitoare privirea. Văzu urangul pe care îl iubise mai mult decât pe oricine, printr-un val gros de lacrimi. Expresia lui devenise calmă, pragmatică. Avea să-și facă datoria. Fusesse mereu așa.

PERICLE: Lucrez pentru Academie, Anaximander. Cu siguranță, ți-ai dat seama de asta până acum. Datoria mea e să găsesc eventuali mutanți și să-i pregătesc pentru examinare. Astfel reușim să urmărim virusul. Nu ți-au examinat compatibilitatea pentru Academie, Anaximander. Academia nu acceptă membri noi.

ANAXIMANDER: Și tu ce ai fi făcut dacă nu reieșea că reprezintă o amenințare pentru tine?

Masca lui Pericle prezenta o fisură. Zâmbetul care îi brăzda fața era la fel de vechi și de slab ca lumina lunii. Înaintă încet și își puse mâinile pe umerii studentei lui. Anax simți un val de căldură pentru el, pentru felul în care o privea atunci și pentru durerea pe care știa că i-o provoca.

PERICLE: Nu facem greșeli de multe ori, Anaximander.

Anax simți cum o copleșește groaza. Sentimentul era atât de nou și de intens încât nu putea veni decât dintr-un singur loc. Ultimul dar dubios dintr-un trecut ce pălea, expresia de pe fața unui muribund.

ANAXIMANDER: Nu trebuie să fie așa. Cu siguranță mai există o cale.

Mișcarea fu milos de rapidă, deoarece Anax se afla în mâinile unui expert. Pericle îi suci capul în sus și spre stânga. Ea simți ruptura gâtului și brațului

lung al lui Pericle croindu-și cale adânc înăuntrul ei, deconectând-o pentru ultima dată.

[.11](#) Rețea centrală de calculatoare

CUPRINS

PRIMA ORĂ
PRIMA PAUZĂ
ORA A DOUA
A DOUA PAUZĂ
A TREIA ORĂ
A TREIA PAUZĂ
ULTIMA ORĂ

Table of Contents

PRIMA ORĂ	3
PRIMA PAUZĂ	31
ORA A DOUA	34
A DOUA PAUZĂ	46
A TREIA ORĂ	51
A TREIA PAUZĂ	93
ULTIMA ORĂ	96